د اسلامي دين ښېګړې او فايدې

ليکوال

عبدالعزيز بن محمد السلمان

ژباړن

لقمان حکيم حکمت

د اسلامي دين ښېګړې او فايدې

ليکوال

الشيخ عبدالعزيز بن محمد السلمان

ژباړن

لقمان حکيم حکمت

ناشر

كانال تلگرام مكتبة منهاج السنة

(@Mbmenhajsa96)

بسم الله الرحمن الرحيم

لړلیک

د ژباړن پېلیزه	۹
د لیکوال سریزه	۱۳
د اسلامي دین ښېګڼو یادونه	۱۵
دویم فصل	۲۱
دریم فصل	۳۱
څلورم فصل	٤٥
پنځم فصل	٥٥
شپږم فصل	٥۹
اوم فصل	٦۳
اتم فصل	۷۱
نهم فصل	۷۷
لسم فصل	۸۳
یولسم فصل	۹۱
دولسم فصل	۹۷
دیارلسم فصل	۱۰۳
په پای کې درته د یو عالم دین لنډه خبره	۱۱۱
د لیکوال د ژوند سوانح	۱۱۳

د ژباړن پېلیزه

الْحَمْدُ لِلهِ الَّذِيْ رَضِيَ الإسْلاَمَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ دِيْناً، ونَصَبَ الأَدِلَّةَ عَلَى صِحَّتِهِ وَ بَيَّنَهَا تَبْيِيْناً، وَجَعَلَ دِيْنَ يُسْرٍ وَ سَمَاحَةٍ فَقَال: ﴿هُوَ ٱجۡتَبَىٰكُمۡ وَمَا جَعَلَ عَلَيۡكُمۡ فِي ٱلدِّينِ مِنۡ حَرَجٖ﴾، وَأَشْهَدُ أَنَّ لاَ اِلَهَ اِلاَّ الله وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ الَّذِيْ قِيْلَ عَنْهُ: (مَا خُيِّرَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَكُنْ مَأْثَمًا)، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِهِ اِلَى يَوْمِ الدِّيْنِ، وَبَعْدُ:

هغه اسلامي منهج او الهي دين چې محمد صلی الله علیه وسلم د الله رب العلمین له پلوه د تام بشریت د سعادت په منظور فاني دنیاګۍ ته راوړی دی، واقعا چې د صلاح او سهولت حقیقي دین دی، د رحمت او ښېګړې دین دی، د انسانیت په جامه کې د انسانانو دین او د ابدي سعادت ځانګړې لاره ده.

همدغه اسلامي دین دی چې الله رب العلمین پرې مونږ ټولو انسانانو ته د خپل ډېر رحم او مهربانۍ له مخې د تمسک او په دنیاوي چارو کې د تطبیق امر او د تنفیذ حکم کړی دی.

په دغه هکله الله رب العلمین فرمایي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ﴾ [سورت ال عمران: ۱۰۲]

ژباړه: ای مومنانو! د الله پاک ځخه په حقه توګه وډار شئ او تاسو د اسلامي دین پرته به بل هېڅ دین مه مرئ.

او همدغه دین دی چې وربانديې ابراهیم علیه السلام ټولو بچو ته د پیروۍ امر کړی دی، الله رب العلمین له هغه ځخه حکایةً فرمایي:

﴿رَبَّنَا وَٱجۡعَلۡنَا مُسۡلِمَيۡنِ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَآ أُمَّةٗ مُّسۡلِمَةٗ لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبۡ عَلَيۡنَآۖ إِنَّكَ أَنتَ ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ﴾ [سورت بقره: ۱۲۸]

ژباړه: اى زمونږ ربه مونږ ستا لپاره تل تابعداره وګرځوه او ځمونږ له اولادې څخه هم يوه ډله همېشه تابعداران او منونکي وګرځوه، مونږ ته مو مناسک راوښايه او توبه راباندې اوباسه ته توبه قبلونکى او نهايت زيات مهربان يې.

نو د اسلامي شريعت احکام ګران او سترې کونکي نه دي بلکې اسان او د هر چا زير توان دي، الله رب العلمين د ديني اسانتياو په هکله فرمايي:

﴿يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ﴾ [سورت بقره: ١٨٥]

ژباړه: الله پاک پر تاسو د اسلامى دين منلو کې اسانتياوې غواړي او درباندې سترې او تکليف نه غواړي.

او دا حقيقت دى چې د اسلامي شريعت احکام د دنيا په چارو کې تنفيذول اسان کار دى ځکه چې الله پاک د اسلامي دين په منلو کې د ټولو انسانانو د احوالو مراعات او خيال ساتلى دى، ټول واجب شوي احکام يې د هغوى لپاره رحمت ګرځولى دى.

په روژه کې يې د مسافر په هکله د افطار حکم راستولى دى، څلور رکعتيز لمونځ يې ترې په دوه رکعتيز لمونځ د مکمل اجر او ثواب څخه ډک ګرځولى دى.

ناجوړه اړوند يې د قران کريم په نصوصو کې ګڼ شمېر سهولتونه او اسانتياوې په نښه کړي دي، ناجوړه يې د خپل توان په اندازه د لمونځ په ادا مکلف کړى دى.

له دې کبله خو يې په ټولو انسانانو باندې په اسلامي دين کې غلو حرام او ناروا بللې ده ترڅو دغه زياتى کول د اسلامي دين د سماحت سره منافات ونه لري.

نبي کريم صلى الله عليه وسلم دغسې غلو کونکو او د شاق کارونو انجامولو اړوند فرمايي: «**هَلَكَ الْمُتَنَطِّعُونَ قَالَهَا ثَلَاثًا**». [صحيح مسلم: ٢٦٧٠]

ژباړه: درې ځل يې وويل: په دين کې تشدد او سختي کونکي تباه او برباد شول.

خو دومره ده چې د اسلامي شريعت د سهولت معنا دا نه ده چې د هغه واجبات دې پرېښودل شي او يا دې د هغه په چارګاه او ممنوعه علاقه باندې تېرې وشي، بلکې هغه شخص چې په دغسې بې معنا او لا بنياده خبره باندې د جرم ارتکاب وکړي هغه ته اسلامي شريعت سنګينه سزا اوروي ترڅو دغه ډول خلک بېرته د اسلامي شريعت په احکامو ملزم وګرځي.

نو دا کتاب چې شيخ عبدالعزيز بن محمد السلمان د دين په ښېګڼو او ګڼ شمېر ګټو باندې ليکلی دی، د ډېر قدر او احترام وړ ليکنه ده زه هم په دې خوښ شوم چې د خپلو پښتنو ورونو د سعادت او هدايت په خاطر يې له عربۍ څخه پښتو ته د ژباړلو زيار د ثواب او اجر په نيت په غاړه واخلم ترڅو له دې نعمت څخه بې برخې ورونه د برخې خاوندان شي.

په کتاب کې مې د هر ذکر شوي ايت سورت او ايت شمېر ذکر کړی دی، او هر نبوی حديث مې هم الحمدلله خپل مصدر ته منسوب او د حديث شمېر مې هم ذکر کړی دی.

الله رب کائنات دې زما دا عمل د قيامت په ورځ د حسناتو په تله کې حساب کړي او الله دې پرې تمامو لوستونکو او د دين مينوالو ته په خير او سعادت او ګټه تمام کړي.

د کتاب د نشر او اشاعت په برخه کې چې کومو ورونو معنوي او مادي زيار په غاړه اخستی دی رب دې ورله د قبر او دوزخ له عذاب څخه د نجات ستر لامل وګرځوي او الله دې د دوی سعي قبوله کړي.

امين ثم امين يا رب العلمين

لقمان حکيم حکمت

د ليکوال سريزه

الْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِيْ تَفَرَّدَ بِالجَلاَلِ، وَالعَظَمَةِ وَالْعِزَّةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالجَمَالِ، وَأَشْكُرُهُ شُكْرَ عَبْدٍ مُعْتَرِفٍ بِالتَّقْصِيْرِ عَنْ شُكْرِ بَعْضِ مَا أُولِيْهِ مِنَ الاِنْعَامِ وَالاِفْضَالِ، وَأَشْهَدُ أَنْ لاَ اِلَهَ اِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَشَرِيْكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيْماً كَثِيْراً، وَبَعْدُ:

ما يخپل کتاب **(موارد الضمآن لدروس الزمان)** په ښنګ کې د اسلامي دين ځينې ښيګڼې او ګټې ذکر کړې وې، ځينو نيکانو ملګرو پسنده بوله چې ياد محاسن په ځانګړې توګه راغونډ شي، چاپ او بيا پر مسلمانانو باندې توزيع شي، شايد د دغه کتاب د چاپ په برکت هغه خلک چې الله پاک يې د هدايت او سمې لارې ته د ارشاد اراده کړې وي پرې هدايت ومومي.

له الله پاک ښخه سوال کوو چې زمونږ دغه عمل يواځې د هغه د رضا په خاطر وګرځوي او ترڅنګ يې چاپ کونکي، خپرونکي، لوستونکي او اورېدونکي ته اجر او ثواب ورکړي.

الله ښه اورېدونکی، نږدې او دعا قبلونکی دی.

اللّٰهُمَّ صل على محمد وآله وسلم

د اسلامي دین ښېګنې یادونه

ای د الله بندګانو! الله پاک فرمايي او هغه تر هر چا رښتيا ګوه دی:

﴿ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗا﴾ [سورت مائده: ۳]

ژباړه: همدا نن ورځ مې ستاسو لپاره ستاسو دين بشپړ کړ، خپله لورينه مې درباندې پوره کړه او په اسلام باندې ستاسو لپاره په ديني بڼه راضي يم.

دين يې د خپلې مرستې له مخې بشپړ او پر ګردو اديانو يې پورته کړ، د خپل بنده او استازي کومک يې وکړ او د شرک پېروکار يې په لويه کچه رسوا کړل، وروسته له دې چې مومنان بندګان يې له دين څخه رابندول او طمع توقع يې لرله چې بېرته به کفر ته وګرځي، خو چې کله يې د اسلام پياوړتيا او پر نورو اديانو بريمن وليد نو له د مسلمانانو له ارتداد څخه په پوره توګه نا امېده شول، برسېره پر دې به يې ترې خوف او ترس درلود، رب پروردګار په خپلو بندګانو باندې د هدايت او توفيق، د عزت او تاييد لورينه پوره کړه او زمونږ لپاره په اسلام باندې د دين په توګه راضي شو او د نورو اديانو ترمنځ يې زمونږ لپاره اسلام غوره کړ، د الله په وړاندې قابل قبول دين ايکې يواځې اسلام دی او بس، الله پاک فرمايي:

﴿ وَمَن يَبۡتَغِ غَيۡرَ ٱلۡإِسۡلَٰمِ دِينٗا فَلَن يُقۡبَلَ مِنۡهُ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ﴾

[سورت ال عمران: ۸۵]

ژباړه: که څوک له اسلام پرته د بل دين پلټنه وکړي نو هېڅکله به ورڅخه قبول نه شي او په اخرت کې به له زيانمنو څخه وي.

ای د الله بندګانو! غير مسلم هوښيارانو او د سليم عقل څښتنانو د اسلامي دين پر احکامو غور وکړ نو غاړه يې ورته کېښوده، د اسلام په حکمتونو کې يې سوچ وکړ نو مينه يې ورسره پيدا شوه، د اسلام حکيمانه قانون او ضوابطو يې زړونه خپل کړ نو تعظيم يې ورله وکړ، ترڅو چې څوک روغ عقل، روښانه بصيرت او د مستقيم

فکر ځښتن وي له اسلام سره یې د ښایسته محاسنو له کبله او له سترو فضیلتونو له کبله اړیکه ټینګه وي، اسلامي دین د توحید داسې عقیده راوړې ده چې هم یې سلیم عقل ایجابوي او هم پرې روغ طبیعت اقرار کوي، خلک دې ته دعوت کوي چې نړۍ یو برحق معبود لري او هېڅ برخه دار ورسره نشته، دغه معبود برحق داسې لومړی ذات دی چې لومړی دی اول نه لري او اخر دی فناء نه لري:

﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾ [سورت شورى: ١١]

ژباړه: د الله د ذات په څېر هېڅ شی نشته او همدغه الله پاک اورېدونکی او لیدونکی دی.

الله پاک مطلقه اراده او پوره قدرت لري هغه محیط (ګېره اچونکی) علم لري، په مخلوق باندې واجب دي چې سرونه ورته ټیټ کړي او سرغړونه یې ونه کړي، د الله د اوامرو په منلو او له نواهیو څخه یې په ځان ژغورلو د هغه د رضا سره سم اعمال ترسره کول د انسان واجب دي، د مخلوق په نفسونو او د دنیا په کنارو کې یې براهین او دلایل قایم کړي دي، پر استدلال او غور سوچ یې عقلونه هڅولي دي ترڅو د الله پېژندګلو او عظمت ته د دلیل پر بنسټ ورسیږي او په سمه توګه یې حقوق ادا کړي، کله الله پاک ستا پام دې ته راړوي چې ناشوني ده ته خپل ځان دنیا کې شته کړي او نه له کوم موجد پرته شته کېدی شي، هغه فرمايي:

﴿أَمۡ خُلِقُواْ مِنۡ غَيۡرِ شَيۡءٍ أَمۡ هُمُ ٱلۡخَٰلِقُونَ﴾ [سورت طور: ٣٥]

ژباړه: ایا دوی له کوم پیدا کونکي پرته پیدا شوي دي او که نه دوی پخپله د ځانونو پیدا کونکي دي.

اما دا دعوه چې مخلوق ځان په خپله پیدا کړی دی داسې دعوه ده چې هېڅ چا یې دعوه نه ده کړې، او له پیدا کونکي بغېر د انسان شته کېدل داسې دعوه ده چې فطرت یې ابتداءً نه مني، هېڅ ډول لړ یا ډېر جنګ جدل ته په کې اړتیا نشته.

کله چې دواړه فرضونه باطل دي نو له هغه حقیقت پرته نور څه پاتې نه شول چې قران کریم پرې غږېدلی دی، هغه دا چې هغه رب پروردګار چې ایکې یواځې دی، بې نیازه دی، نه له چا پیدا او نه ورڅخه څوک پیدا دی، نه یې څوک هم صفت او هم نامی نشته، هغه دا مخلوق پیدا کړی دی او بس.

او کله قران زمونږ نګاهونه اسمانونو او ځمکې ته اړوي چې ایا دا مخلوق پېدا کړې دي ځکه چې خپله خو يې ځان نه دی پيدا کړی لکه څنګه چې انسانانو خپل ځانونه نه دي پيدا کړي.

کله قران کريم زمونږ تر نظر وړاندې د اسمان پانه ښېرته کړي چې پر ساحه يې وړانګين لمر، روښانه سپوږمۍ او ځلانده ستوري شته دي، الله پاک فرمايي:

﴿تَبَارَكَ ٱلَّذِى جَعَلَ فِى ٱلسَّمَآءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَٰجًا وَقَمَرًا مُّنِيرًا﴾ [سورت فرقان: ٦١]

ژباړه: برکت والا دی هغه ذات چې پيدا کړي دي په طرف د اسمانونو کې د ستورو منزلونه او پيدا کړی يې دی په هغې کې وړانګين لمر او ځلانده سپوږمۍ.

بيا په بل ايت کې فرمايي:

﴿هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ ٱلشَّمْسَ ضِيَآءً وَٱلْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُۥ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا۟ عَدَدَ ٱلسِّنِينَ وَٱلْحِسَابَ﴾ [سورت يونس: ٥]

ژباړه: الله هغه ذات دی چې لمر يې وړانګين ګرځولی دی او سپوږمۍ يې د تتې رڼا والا ګرځولې ده او د هر يو لپاره يې منزلونه ټاکلي دي، په دې خاطر چې تاسو پرې د کلونو حساب معلوم کړئ.

او فرمايي:

﴿فَالِقُ ٱلْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ ٱلَّيْلَ سَكَنًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ﴾

[سورت انعام: ٩٦]

ژباړه: الله د سبا (صباح) څیرونکی دی او شپه يې د ارام لپاره پيدا کړې ده، لمر او سپوږمۍ يې د حساب لپاره پيدا کړي دي، دا د زورور ذات اندازه ده چې په هر څه باندې پوهيږي.

او فرمايي:

﴿أَفَلَمْ يَنظُرُوٓا۟ إِلَى ٱلسَّمَآءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَٰهَا وَزَيَّنَّٰهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ﴾ [سورت ق: ٦]

ژباړه: ايا دوی اسمان ته نه ګوري چې د دوی له بره مو څنګه جوړ کړی دی؟ او هيڅ ډول چاودونه نه لري.

او فرمايي:

﴿ أَوَلَمْ يَنظُرُواْ فِي مَلَكُوتِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ ٱللَّهُ مِن شَيْءٍ ﴾ [سورت اعراف: ١٨٥]

ژباړه: ایا د وی نه ګوري په بادشاهۍ د اسمانونو او ځمکو کې او نورو هر هغه شیان چې الله پاک پیدا کړي دي.

او فرمايي:

﴿ٱلَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ طِبَاقًاۖ مَّا تَرَىٰ فِي خَلْقِ ٱلرَّحْمَٰنِ مِن تَفَٰوُتٍۖ فَٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِن فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ ٱرْجِعِ ٱلْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ ٱلْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴾ [سورت ملک: ٣- ٤]

ژباړه: الله پاک هغه ذات دی چې اووه اسمانونه يې لاندې باندې پیدا کړي دي او ته به د رحمن ذات په پیدا کولو کې هېڅ راز نقصان ونه وینې * سترګې دې اخوا دېخوا واړوه نو ایا څه چاودونه به ووینې؟ بیا ورته بار بار سترګې وګرځوه همدغه سترګې به تا ته عاجزې راستنې شي او ستړې به وي.

او کله قران کريم زمونږ نظرونه ځمکې او پر ځمکې بيلابېلو ولاړو ونو بوټو ته واړوي، الله پاک فرمايي:

﴿ وَفِي ٱلْأَرْضِ قِطَعٌ مُّتَجَٰوِرَٰتٌ وَجَنَّٰتٌ مِّنْ أَعْنَٰبٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ يُسْقَىٰ بِمَآءٍ وَٰحِدٍ وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا عَلَىٰ بَعْضٍ فِي ٱلْأُكُلِۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَأٓيَٰتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴾ [سورت رعد: ٤]

ژباړه: او په ځمکه کې له یو بل سره په ګاونډ کې ټوټې دي او د انګورو او فصلونو او کجورو باغونه دي چې (صنوان) له بیخ څخه يې ډېرې څانګې راوتې دي او (غیر صنوان) چې له بیخ نه یوه تنه وي، په یو ډول اوبو باندې خړوبیږي، خو په خوند او خوراک کې بیا مونږ ځینو ته په نورو ځینو بهتري ورکو.

د ځمکې په یوه ټکره به ته ووینې چې انګور او مرغونی به سره راټوکېدلي وي، پر یو ډول اوبو به خړوبیږي، هر بوټی يې په ځمکه کې جرړې لري او له ځمکې څخه د ځان مناسب غذا روي چې یاد بوټی پرې ژوندی وي، خو د مېوې په مهال بیا هر بوټی خپله خپله مېوه ورکوي چې له بلې څخه په خوند او مزه کې، په رنګ او بوی کې جلا وي.

همدارازنورې ونې بوټې چې د ځمکې پر يوې برخې ولاړې وې، خاوره يې يوه، اوبه يې يوې، ايا دا ډول خلقت د يو حکيم او قادر او مقتدر ذات په شتون دلالت نه کوي؟ (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً) په ډېر يقين سره چې په دې کې د الله د توحيد نښې نښانې دي.

او کله قران زمونږ نظرونه هغه اوبو ته اړوي چې له اسمان څخه راښکته کيږي او ژوند پرې ولاړ دی، که د الله خوښه وه نو تروې تروشې به يې ګرځولې وی، بيا به په کې هيڅ ګټه نه وه.

کله الله پاک په قران کريم کې زمونږ توجه دې ته واړوي چې له هغه سره د نړۍ په تدبير او واک کې هيڅ څوک برخه دار نشته، الله فرمايي:

﴿مَا ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ مِن وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُۥ مِنْ إِلَٰهٍ﴾ [سورت مؤمنون: ۹۱]

ژباړه: الله پاک هيڅ څوک په زوی ولی نه دي نيولي او نه له هغه سره بل څوک معبود شته.

په بل ايت کې په خورا څرګند ډول او سترې معنا سره وايي:

﴿لَوْ كَانَ فِيهِمَآ ءَالِهَةٌ إِلَّا ٱللَّهُ لَفَسَدَتَا﴾ [سورت انبياء: ۲۲]

ژباړه: که په ځمکه يا اسمان کې له الله پرته بل برحق معبود وی نو خامخا د اسمان او ځمکې انتظام او تدبير له منځه تللی وی.

داسې نور ډېرې ايتونه چې په دې معنا غړيدلي دي.

د احسان له مخې الله د خپلو بندګانو لپاره د داسې عبادتونو تجويز ورکړی چې نفسونه پاک صفا کوي، اړيکې پياوړې او ترتيبوي، زړونه راټولوي او تزکيه يې کوي، د اسلام عبادتونه د مخکنو ټولو انبياء کرامو له دعوتونو سره سمون خوري، الله پاک فرمايي:

﴿شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ كَبُرَ عَلَى ٱلْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ ۚ ٱللَّهُ يَجْتَبِىٓ إِلَيْهِ مَن يَشَآءُ وَيَهْدِىٓ إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ﴾ [سورت شورى: ۱۳]

ژباړه: له دين څخه الله پاک ستاسو لپاره هغه څه مقرر کړي دي چې وړاندې يې پرې نوح عليه السلام ته حکم کړی و، او هغه چې مونږ يې ابراهيم او موسی او عيسی عليهم السلام ته پرې پوخ حکم کړی و چې په دې دين باندې کلک او مضبوط شئ، او ورپکې ډلې ټپلې مه جوړېږئ، څکه چې په مشرکانو د هغې احکامو منل ډېر ګران تماميږي چې تاسو يې ورته دعوت کوئ، الله پاک غوره کوی د دين لپاره هغه څوک چې يې خوښه شي، او د دين منلو لپاره چې څوک د الله خوښ شي نو هدايت ورته کوي.

ای الله د ايمان په نور مو زړونه روښانه کړه، د شيطان او زمونږ د نفسونو له شر څخه راته پناه راکړه، ستا د فرمانبرداری توفيق او ستا د امر څخه د سرغړونې نه مو وژغوره، مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانګړې رحم بخشش او درګزر وکړه ای ارحم الراحمين ذاته، ای الله په محمد صلی الله عليه وسلم او دهغه په ټولې کورنۍ او ملګرو يې رحم وکړه.

دویم فصل

ځينو انصافدارو شنونکو په دې اعتراف کړی دی چې هر ګټور علم ديني او که دنيوي او که سياسي وي خو اسلامي دين پرې له کوم شک او شبهې پرته ښکاره دلالت کوي، په اسلام کې داسې څه نشته چې عقل يې نه مني، بلکې په اسلام کې داسې څه دي چې سليم عقل يې په صدق او ګټې او صلاح ګواهي ورکوي، اوامر يې د عدل او انصاف څخه ډک دي، هيڅ راز تيرى او ظلم په کې شتون نه لري، په څه شي چې يې امر کړي دى نو سوچه خير دى او چې له څه يې منعه فرمايلې ده سوچه شر دى او يا يې شر او فساد په خير او ګټې درووند دى، چې کله هم هوښيار او عاقل انسان د اسلام په احکامو کې له سوچ او غور نه کار واخلي د هغه ايمان او اخلاص د مخکې په پرتله زيات او ټينګ شي، او که همدغه هوښيار په هغه څه کې له غور نه کار واخلي چې اسلام ورته بلنه ورکوي ورته به په ډاګه شي چې اسلام غوره اخلاقو ته دعوت ورکوي، رښتيا، عدل، پاک دامنۍ، ښو اخلاقو او نېکې رويې، په وعدو وفاء کول، دامانت سپارتل، له يتيم او مسکين سره ښه چلند کول، ميلمه او ګاونډي پالل او په ښو اخلاقو ځان سمبالولو ته دعوت ورکوي.

له دنيا څخه په خپلې معياري اندازه دنيوي خوند ښښل او په تقوا او محاسنو ځان سمبالولو ته بلنه ورکوي، له بدې رويې او فاحشه کارونو، ګناه او تېرې څخه منعه کوي، په هغه څه امر کوي چې ورېکې د مخلوق سعادت نغښتل شوی وي او له ټولو هغه څه منعه کوي چې ورېکې د بشريت لپاره ګردې بدبختياني او زيانونه وي.

د اسلامي شريعت په لويو لويو محاسنو کې سوچ وکړه لکه لمونځ قائمول، زکات ورکول، د رمضان روژه نيول، حج کول.

که ته په لمونځ کې له غور نه کار واخلې نو به وېتيلې چې لمونځ يواځې د الله پاک او بنده ترمنځ غښتلې اړيکه ده نو ورېکې به د الله پاک لپاره زيات مخلص شې،

هغه ته مخامخ ودرېدل، د هغه په وړاندې د ادب او احترام خیال ساتل، په الله پاک باندې ثنا ویل او ورڅخه د اړتیاو غوښتل، پایله دا شي چې د بادار تعظیم او بړایي او له شریک څخه د هغه پاکوالی په سمه توګه ادا شي او الله پاک راضي شي.

چې کله هم انسان د خپل رب مخې ته ودرېږي او په دې اعتراف شروع وکړي چې الله پاک له هر شي څخه لویي دی، هغه د دې حقدار دی چې لویي او بړایي يې بیان شي، (الله اکبر) بیا دغه انسان په الله پاک باندې دومره ثنا د عاجزۍ په هغه کیفیت ووایي چې څومره له الله سره مناسب دي او ورسره ښایي، بنده خپل عبادت د الله لپاره خاص کړي او ورڅخه په خپلو ټولو کړو وړو کې کومک او مرسته وغواړي، په ډېر عاجزانه انداز د الله پاک څخه د سمې صحیح لارې غوښتنه کوي، د هغو خلقو لاره ترې غواړي چې الله پاکورباندې د توفیق او هدایت لورینه کړې وي، او د هغو خلکو له لارې ورڅخه پناه غواړي چې الله پرې خپل غضب کړی وي، وروسته له دې چې له سمې صحیح لارې څخه يې کجروي غوره کړې سره له دې چې روغه لاره ورته تر هرڅه ښکاره او روښانه معلومه وه.

ترڅنګ يې د هغو خلکو له لارې او انجام څخه پناه غواړي چې ګمراهان ول، د خپلو خواهشاتو او د شیطان په عبادت بوخت ول.

دغه مهال نو بیا نفس د الله پاک د عظمت او هیبت څخه ډک شي، سمدستي الله پاک ته د بدن په قدر وړ غړي سجده او خضوع وکړي.

خپل ذلت او بې چارګي د هغه چا پر وړاندې ښکاره کوي چې د اسمانونو او ځمکو کونجیانې يې په لاس کې دي، له دیني ناحیې نه د لمونځ له خوندونو څخه دا هم ده چې وریځکې د الله پاک په عظمت او کبریا اعتراف کول دي، لکه څنګه چې لمونځ کول په خپله عاجزي هم ده.

چې زړه کله هم په دغه معنا پوهه شي او نفس د الله پاک څخه له ویرې او هیبت نه ډک شي نو فورا له محرماتو او ناروا څخه رابند شي.

او دا بیخي د تعجب خبره ځکه نه ده چې الله پاک د لمونځ اړوند فرمایي:

﴿إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ تَنۡهَىٰ عَنِ ٱلۡفَحۡشَآءِ وَٱلۡمُنكَرِ﴾ [سورت عنكبوت: ٤٥]

ژباړه: یقینا چې لمونځ له ښکاره بدۍ او ناروا وو څخه منع کوي.

همدا راز لمونځ له انسان سره په دیني او دنیوي کارونو کې فعال مرستندوی دی، الله پاک فرمایي:

﴿وَٱسۡتَعِينُواْ بِٱلصَّبۡرِ وَٱلصَّلَوٰةِ﴾ [سورت بقره: ٤٥]

ژباړه: په صبر او لمونځ کولو مرسته حاصله کړئ.

په دیني امورو کې د لمونځ ښېګړه دا ده چې کله هم سړی لمونځ وکړي او ځانګړی خیال یې وساتي، نو د هر نېک کار لپاره یې رغبت لا پسې غښتلی شي، هر ډول اطاعت ورته اسان شي، د نورو خلکو سره ښه رویه اختیاروي، هر وخت د خپل ځان سره محاسبه کوي او ورته په غټه پیمانه نفسي اطمئنان حاصل وي او د ثواب او اجر امېدوار وي.

او په دنیوي کړو وړو کې د لمونځ مرسته دا ده چې انسان ته هر سخت کار اسان وي، او په هر مصیبت او سختۍ کې تسلي ببني او څوک چې ښه عمل وکړي الله پاک یې اجر نه ضایع کوي، الله پاک بیا دغه انسان ته داسې بدله ورکوي چې ورته تمام او شاق کارونه اسانه وي او ترڅنګ یې په مال او دولت کې برکت و زیادت اچوي.

په جماعت سره لمونځ کولو باندې صله رحمي او منځنی تعارف حاصلیږي، مینه او محبت او پر یو بل ترحم زیږوي، همدغه لمونځ دی چې د هر کشر او مشر ترمنځ عزت او محبت شته کوي، یواځې دا نه بلکې په جماعت سره لمونځ ادا کول د لمونځ کولو صحیح زده کړه او عملي تعلیم هم دی.

زکات ته ځیر شه چې الله پاک پر خپلو بندګانو واجب کړی دی، ګڼ شمېر ښېګړې او بلا ډېرې ګټې لري چې له جملې څخه یې یوه ګټه دا ده چې د خوار او فقیر طبقه خلکو ژوند او د هغوی ژوند مربوطه اړیکې برابرول دي، په زکات د اړینو اړتیاوې او د پور وړې پور له منځه ځي.

د زکات بله ښېګړه دا ده چې انسان د باوقاره خلکو په اخلاقو زیور کوي، ورکړه او سخا په کې پیدا کوي، د ناکاره او بوزدیله بخیل خلکو له اخلاقو اوعادتونو څخه

يې لرې کوي، په لږه صدقه او خيرات باندې د انسان زړه د دنيا له محبت څخه کنګالوي، په زکات سره مال او شتمني له پراډ دوکو او حسي او معنوی مکدراتو نه پاکيږي، په زکات سره د الله پاک په لاره کې جهادونه او نور تړول د ژوند په رابطه د خير ښېګړې کارونه تر سره کيدی شي چې پر مسلمان يې ترسره کول تر هرڅه اړين دي، په زکات سره د فقيرانو فقر او فاقت له منځه ځي، زکات د ټولنې دارو درمل دي، د زړونو يخوالی او پاکوالی دی او په زکات سره انسان د بخل او شح له رنځ څخه نجات مومي، الله پاک فرمايي:

﴿وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾ [سورت حشر: ۹]

ژباړه: له شديد بخل نه چې څوک ځان بچ وساتي نو دغه خلک کامياب او بريالي دي.

د زکات بله ګټه دا ده چې که بډايان يې په صحيح معنا اوباسي نو د شدت پسند اشتراکي نظام اقتصادي بنې ريښې به وشکيږي، فضول خرچه شيوعيت به له منځه ولاړ شي او که په سمه توګه ادا شي نو د ټولواکانو ته به ايله بيله سکون وريه برخه شي او د ټولو زيار به هغه اړخ ته متوجه شي چې رعيت او ټولنې ته به خير او ګټه او پرسکون پراخه زندګي وريه برخه شي.

شعر:

يَـا فَاطِـرَ الْخَلْـقِ الْبَدِيـعِ وَكَافِـلاً * أَرْزَاقَ مَـنْ هُـوَ صَامِـتٌ أَوْ سَـائِلُ**

ای د مخلوق نااشنا پيدا کونکی او هغه چا ته رزق ورکونکی چې خاموش او يا د رزق غوښتونکي دي.

أَوْسَـعْتَهُمْ جُـوْداً فَيَـا مَـنْ عِنْـدَهُ * رِزْقُ الْجَمِيْعِ سَـحَابُ جُوْدِك هَاطِلُ**

تا ورته خپله سخا پراخه کړې ده، ای الله له تاسره د ټولو رزق دی او ستا د سخا وريځ تل څڅېدونکي ده.

يَا مُسْـبِغَ الْبِرِّ الْجَزِيلِ وَمُسْبِلَ الْعَفْوِ * العَظِيْـمِ عَظِيْـمُ فَضْلِـك وَابِـلُ**

ای د سترې نېکۍ او لويې عفوې رانښکته کونکيه، ستا غټې لوريني هر وخت مخ په ښکته راروانې دي.

يَا صَاحِبَ الإِحسَانِ يَا مُرْخِ لَنَا السِّتْرَ *** الجَمِيْـلَ عَمِيـمُ طُوْلِـك طَائِـلُ

اى د غټې لورينې څښتنه او ښايسته پردې اچونکى! ستا عامې لورينې بيخي ډېرې دي.

يَـا عَالِمَ الـسِّرِّ الْخَـفِيّ وَمُنْجِـزَ الْـ *** ـمِيْعَادِ صِدْقٍ قَـدْ حَـكَاهُ الفَاصِلُ

اى په پټو رازونو خبره ذاته او رښتني وعدې پوره کونکى ربه ستا پرېکړه غزوه بدر رانقل کړې ده.

يَامَنْ عَلَى الْعَرْشِ اسْـتَوَى يَا صَادِقَ الـ *** ـوَعْدِ الوَفِيِّ قَضَـاءُ عَدْلِـك عَادِلُ

اى پر عرش مســتوي ذاته او په خپلو وعدو کې رښــتينه وفاداره! ســتا کړدې پرېکړې عادلانه دي.

عَظُمَـتْ صِفَاتُكَ يَا عَظِيـمُ فَجَلَّ أَنَّ *** يَـأْتِيْ المُشَـبِّهُ ظَالِمـاً وَيَشَـاكِلُ

اى عظيم ذاته ستا ټول صفتونه لوى دي، ډېره د غټې ګناه خبره ده چې مشبّه ظالم دې له مخلوق سره تشبيه ورکوي.

جَلَّـتْ فَضَائُلُـك الْعِظَامُ فَلُـمْ نَجِدْ *** يُحْـصَى الثَّنـاءُ عَلَيْـك فِيهَـا قَائِلُ

ســترې لورينې دې تر هر څه لوې دي، تر دا مهال مو داسې هېڅ څوک ونه موند چې درباندې لائقه او پوره ثناء ووايي.

الذَّنْـبُ أَنْـتَ لَهُ بِمَنِّـكَ غَافِـرٌ *** مَا لَمْ يَكُـنْ شِرْكاً فَفَضُلُك حَاصِلُ

تــه د خپلې لورينې له مخې ګناه بخښــش کوې ترڅو ګناه شرک نه وي او ســتا لورينې تر هر چا حاصلې دي.

يَعْصِيـك جَـمٌ ثُـمَّ تَصْفَـحُ عَنْهُمُ *** وَلِتُوبَـةِ العَـاصِيْ بِحِلْمِـك قَائِـلُ

ډېرى خلک دې سرغړونې وکړي او ته بيا هم درګزر کوې! او د توبې پر قبولولو ګناهګار انسان ستا په صبر او حلم اعتراف کوي.

رَبٌّ يُـرَبِّي الْـعَـالَـمِينَ بِـبِرِّهِ *** وَنَـوَالُهُ أَبَـدًا إِلَيْهِـمْ وَاصِـلُ

ته داسې پالونکى يې چې ګرد مخلوقات د خپل احسان له مخې پالې، او لا ورته خپل فضل مزيد هم ورکوې.

تَعْصِيهِ وَهُوَ يَسُوقُ نَحْوَكَ دَائِمًا *** نِعَماً وَعَنْ شُكْرٍ لَّهَا أَنْتَ غافِلُ

ته (انسان) يې له حكمونو سرغړونه كوې او هغه ستا پلو ته د تل لپاره خپل نعمتونه رالېږي چې ته يې له شكر څخه ناخبره يې.

سَتَرَ الذُّنُوبَ وَزَادَ فِيْ بَذْلِ العَطَا *** مَا لا تَكُونُ لِبَعْضِهِ تَسْتَاهِلُ

په ګناهونه يې پرده اچولې ده او په وركړه كې بلا ډېر زيادت كوي چې ته د دغې زيادت وړ هم نه يې.

مُتَفَضِّلٌ أَبَدًا وَأَنْتَ لِجُودِهِ *** تَنْسَى وَتَغْفَلُ هَلْ تَعِي يَا غَافِلُ

د تل لپاره هغه پر تا لورينه كوي او ته د هغه لورينه بيا هم هېره وې، اى غافله انسانه لا هم نه پوهېږې.

يَدْنُو وَتَبْعَدُ ثُمَّ أَنْتَ لِفَضْلِهِ *** بِقَبَائِحِ العِصْيَانِ مِنْكَ تُقَابِلُ

هغه درته نزدې كېږي او ته ورڅخه لرې كېږې او د لورينې بدله لا هم په بدترينو ګناهونو وركوې.

وَإِذَا دَجَى لَيْلُ الْخُطُوبِ وَأَظْلَمَتْ *** طُرُقُ الْسَّلامَةِ بَلْ قَلاكَ النَّازِلُ

او چې كله د مصيبتونو ډكه تورتمه شپه راشي او د خلاصون لارې وركې او وتړل شي او ستونزې دې وډاروي...

وَعَلِمْتَ أَنْ لاَ مَنْجَى ثُمَّ تَلاَحَمَتْ *** سُبْلُ الْخَلاصِ وَخَابَ فِيهَا الآمِلُ

او په دې هم وپوهېږه چې د نجات ځاى هم نشته او د خلاصون لارې هم غوښې غوښې شوي دي او اميدوار هم په كې ذليله او خوار دى.

وَآيَسْتَ مِنْ وَجْهِ النَّجَاةِ فَمَا لَهَا *** طُرُقٌ وَقَدْ عَظُمَ البِلاَ المُتَنَازِلُ

او بيا چې لا د خلاصون له لارو نا اميده هم شې او د نجات كوم سبب هم نه وي او راغلى مصيبت مخ په غټېدو شي.

وَقَنَطْتَ مِنْ ضُعْفِ اليَقِيْنِ وَلَمْ يَكُنْ *** سَبَبٌ وَلا يَدْنُو لَهَا مُتَنَاوَلُ

د كمزورې يقين له مخې لا پسې نا اميده شې، نه د خلاصون كوم سبب پاتې وي او نه ورته څوک نزدې كېدى شي.

يَأْتِيك مِنْ أَلْطَافِهِ الْفَرَجُ الَّذِي *** لَمْ تَحْتَسِبْهُ وَأَنْتَ عَنْهُ غَافِلُ

نابېره درته د الله پاک له بارکبينۍ له مخې حل (وسعت) راشي چې هم په کې ستا نجات وي او هم ورځخه څوک په بل څه بوخت کېدای شي.

فِيْ لَحْظَةٍ يَأْتِيْك لُطْفُ فَارِجٌ *** لَمْ تَحْتَسِبْهُ وَأَنْتَ عَنْهُ غَافِلُ

درته به په يوه لحظه کې له داسې ځای څخه کولاووالی راشي چې بيخي به پرې ستا ګومان نه وي او ته به ترې ناخبره يې.

يَا مُوجِدُ الأَشْيَاءِ مِنَ أَلْقَى إِلَى *** أَحَدٍ سِوَاك فَإِنَّ ذَلِك بَاقِلُ

ای د ګردو شيانو شته کونکی ربه! چې له تا پرته څوک ځان بل چا ته وسپاري نو هغه ډېر کم عقل دی.

يَا طَيِّبَ الأَسْمَاءِ مَنْ يَقْصِدْ اِلَى *** أَبْوَابِ غَيْرِكَ فَهُوَ غِرٌّ جَاهِلُ

ای د پاکو نومونو والا ربه! چې څوک ستا له دروازې پرته د بل چا پر دروازه خپل مرادونه غواړي نو ښکاره جاهل دی.

وَمَنِ اسْتَرَاحَ بِغَيْرِ ذِكْرِكَ أَوْ رَجَا *** مِنْ غَيْرِكُمْ فَضْلاً فَذَاك المَائِلُ

او چې ستا له ذکر پرته څوک بل څه کې راحت او سکون غواړي او يا له بل چا نه عزت غواړي نو دغه انسان ميلان کونکی دی.

وَمَنِ اسْتَظَلَّ بِغَيْرِ ظِلّك راجياً *** أَحَدًا سِوَاكَ فَذَاكَ ظِلٌّ زَائِلُ

او که څوک دې له سيورې څخه د بل چا په سيورې کې ځان سيوری کول غواړي نو دغه له منځه تلونکی سيوری دی.

وَمَنِ اسْتَعاذَ اِذَا عَرَتْهُ مُلِمَّةً *** بِجَلاَلِكُمْ ذَا الرَأْيُ رَأْيٌ بَاسِلُ

چې کله پر چا ستونزه راشي او ستا په دربار کې پر تا پناه ونيسي نو دا رايه ډېره دروسته او صحيح رايه ده.

وَالرَّأْيُ فِيْ عَكْسِ الَّذِيْ حَبَّرْتَهُ *** بِسِوَى جَنَابِك فَهُوَ رَأْيٌ مَائِلُ

تا د ښايسته کړي دين په مقابل کې هغه رايه چې ستا له اړخه نه وي نو کږه رايه ده

عَمَلٌ أُرِيدَ بِهِ سِوَاكَ فَإِنَّهُ *** عَمَلٌ يُرَدُّ عَلَى الَّذِيْ هُوَ عَامِلُ

داسې نېک عمل چې ستا پرته پرې نور څوک موخه وي نو پر هغه چا بېرته رد دی چې څوک يې کوي.

لَوْ صَلَّى ذَاكَ وَ صَامَ حَجّ فَإِنَّ ذَا * عَمَلٌ وَإِنْ زَعَمَ الْمُرَائِي بَاطِلُ**

كه څوک لمونځ، روژه او حج هم وکړي كه څه هم ريا كارپرې د نېک عمل ګومان لري خو عمل يې بې ثوابه دى.

وَإِذَا رَضِيتَ فَكُلُّ شَيْءٍ هَيِّن * حَسْبِيْ رِضَاكَ فَكُلُّ شَيئٌ زَائِلُ**

چې تهکله راڅخه خوشحاله شې نو هر څه اسان دي، ستا رضا مې ځکه بس ده چې پاتې هرڅه له منځه تلونکي دي.

أَتَتِ الْمُنَى وَرِضَاكَ سُؤْلِيْ فِيْ الدُّجَى * وَإِذَا حَصَلْتَ فَكُلُّ شَيْءٍ حَاصِلُ**

مرګ راته راغی او يواځې ستا رضا مې په تورتمونو کې سوال دی چې ته راته حاصل شې نو هر څه راته حاصل دي.

أَنَا عَبْدُ سُوءٍ آبِقٌ كُلٌّ عَلَى * مَعْبُوْدِهِ يَا بِئْسَ مَا أَنَا فَاعِلُ**

زه ډېر بدترين او له بادار څخه تختيدلی مرى يم او پر خپل معبود بوج هم يم، هاى زه څومره بد كاره يم!!

وَلَقَدْ أَتَى الْعَبْدُ المْسِيئُ مُيَمِّما * مَوْلاهُ أَوْزَارُ الْكَبَائِرِ حَامِلُ**

په ډېر يقين سره ګناهګار بنده راغی او خپل ګناهونه يې بار كړي دي او خپل بادار يې مقصود دى (ورته روان دى)

قَدْ أَثْقَلَتْ ظَهْرِي الذُّنُوبُ وَسَوَّدَتْ * صُحُفِي الْعُيُوبُ وَسِتْرُ غَفْوِكَ شَامِلُ**

زما ګناهونو مې شاه نور درنه کړه او مخ يې هم راته تور کړ، خو زه دا دى اوس هم له رب نه غوښتونكى يم چې...

مَالِيْ سِوَاكَ وَ لَسْتُ أَرْجُوْا غَافِراً صَفْحَ الْعُيُوْبِ وَسَتْرُ عَفْوِكَ شَامِلُ

له تا پرته نور څوک نه لرم، او نه ستا پرته د بل ښښونكي ذات اميد لرم چې له عيبونو او ګناه څخه بخښش كوي، ستا عفوه ډېره شامله او كامله ده.

هَا قَدْ أَتَيْتَ وَحُسْنُ ظَنِّي شَافِعِي * اِذْ لَمْ يَكُنْ عَمَلٌ لَدَيَّ يُقَابِلُ**

ربه! دا دى تا ته راغلم او زما ښه ګومان مې درته سفارشي دی، ځکه زه د قابل شفاعت لپاره بل هيڅ عمل نه لرم

وَلَبْسْتُ ثَوْبَ الخَوْفِ مِنْک مَعَ الرَّجَى *** وَوَسَائِلِي نَدَمٌ وَدَمَعٌ سَائِلُ

له امېد سره مې ستا څخه د وېرې پوښاک را په تن کړی دی، تا ته مې وسيله د پښېمانتيا او رواني اوښکې دي.

فَاغْفِرْ لِعَبْدِكَ مَا مَضَى وَارْزُقْهُ تَوْ *** بَةَ مُقْلِعٍ فِيهَا الشُّرُوطُ كَوَامِلُ

خپل بنده ته د تېرو ګناهونو بخښش وکړه او ورته د داسې توبې توفيق ورپه برخه کړه چې په شروط بيښې پوره وي.

وَارْزُقهُ عِلْماً نَافِعاً وارْزُقْهُ تَوْ *** فِيقًا لِمَا تَرْضَى فَفَضْلُكَ كَامْلُ

او ورته ګټور علم ورپه برخ کړه او چې تا راضي کوي د هغه عملونو توفيق ورکړه ځکه چې ستا مهرباني او لورينه ډېره پوره ده.

وَافْعَلْ بِهِ مَا أَنْتَ أَهْلُ جَمِيْلِهِ *** يَا مَنْ لَّهُ اسماً حِسَانُ فَوَاضِلُ

او ورسره د خپلې ښې رويې چال چلد وکړه ای هغه ذاته چې تا لره ښايسته نومونه دي.

فَاِذَا فَعَلْتَ فَحُسْنُ ظَنِّيْ صَائِبٌ *** وَالظَّنُّ كَلَّ الظَّنِّ أَنَّک فَاعِلُ

که چرته تا داغعه (مغفرت) راته وکړه نوو ښه ګمان مې خطا نه دی او زما پوره يقين دی چې ته به دغه کار وکړې.

ای الله ستا شکرګوزار او ذکر کونکي بندګان مو جوړ کړه، ستا له هغو صابرينو، محسنينو او متقيانو بندګانو له جملې څخه مو وګرځوه چې د خپل خدمت وړ دې ګرځولي دي، خپل محبت او فرمانبرداری ته دې ورله توفيق ورکړی دی، مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانګړې رحم او احسان د ګناهونو بخښش وکړه، ای الله! په نبي کريم صلی الله عليه وسلم او د هغه په کورنۍ او ټولو ملګرو يې رحم وکړه.

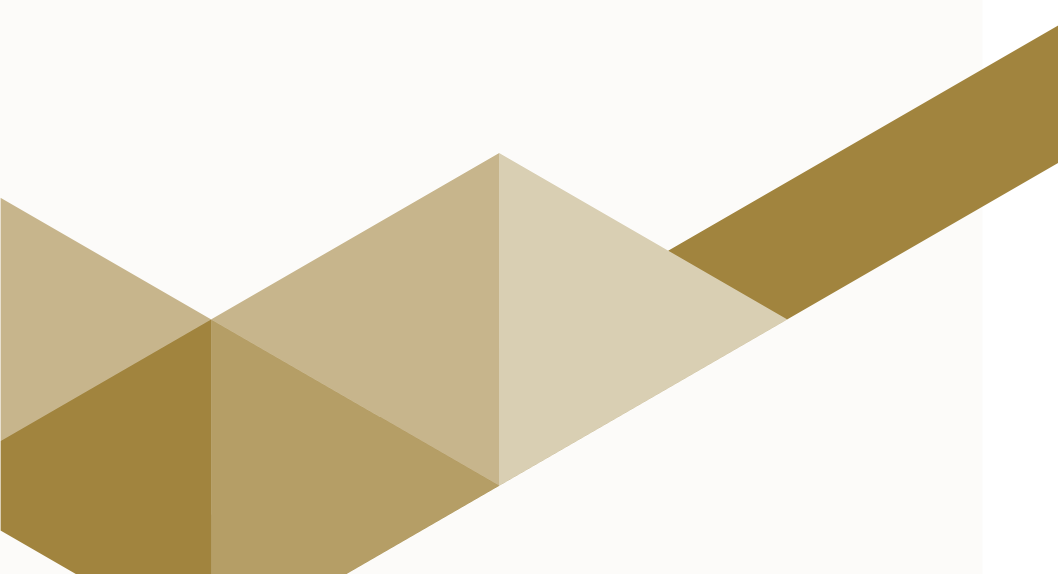

دريم فصل

په روژه کې غور وکړه چې څومره ګټې پکې پرتې دي، يوه ګټه يې دا ده چې روژه په انسان کې په غريب غربه باندې د رحمت او احسان خصلت شته کوي، په نا امېده انسان باندې د رحم لامل دی، ځکه چې کله انسان وږی تږی شي نو د ناداره او بې وسه خلکو ولږه او تنده يې تر مخ ودرېږي، بله ګټه يې دا ده چې کله انسان له خوراک او څښاک څخه رابند شي نو د الله د لورېنې او نعمت قدر او ارزښت ورسره پيدا شي، بله ګټه يې دا ده چې انسان ته په صبر او حوصلې درس ورکوي او صبر او حوصله له ټولو هغه شيانو نه انسان رابندوي چې پايله يې غصه وي، ځکه روژه نيم صبر دی او صبر نيم ايمان دی، د روژې بله ګټه دا ده چې د انسان نفس له ګردو بداخلاقيو څخه تصفيه کوي او نفس په نېکو اخلاقو روزي، اروا يې تازه کوي، جسم يې له رنځونو پاکوي، روژه په باطني قوت حيرانونکې اغېز لري او زيانمنو توکو څخه يې سالم ساتي، روژه خپله عبادت او د الله فرمان ته غاړه کېښودل دي، د الله د رضا او له هغه څخه د اجر او ثواب امېد ساتلو په مقابل کې او هغه ته د نږديکت په سبب له روژې څخه راپېدا ستوماني او مشقت له هېڅ سره سمون خوري، روژه له دې پرته بلا ډېرې ګټې لري.

له بيت الله څخه حج کولو کې سوچ وکړه چې څومره ګټې او فائدې لري، يوه ګټه يې دا ده چې په يو مېدان د ځمکې له ختيځ او لويديځ نه د مسلمانانو پيادل ټول سره راغونډوي، دوی ټول د يو معبود عبادت کوي او زړونه يې سره يو ځېر وي او اروا ګانې يې سره کلک ائتلاف لري، مسلمانان پکې تر خپل منځ د ديني ټينګو اړيکو ياداشت کوي او په اسلامي وحدت سره غږېږي، په حج کې د الله د پيغمبرانو تذکره او د هغه د نېکانو بندګانو د درېځ زده کړه ده الله پاک فرمايي:

﴿وَٱتَّخِذُواْ مِن مَّقَامِ إِبۡرَٰهِـۧمَ مُصَلّٗى﴾ [سورت بقره: ۱۲۵]

ژباړه: او له مقام ابراهيم څخه د لمونځ ځای ونيسئ.

په حج کې د ټولو پيغمبرانو سردار او امام د احوالو او دعوت ياداشت دی او د هغه د حج ستر مراسمو يادګېرنه ده، په ياداشتونو دا ياداشت تر هر يو ستر او لوی دی، دا ياداشت انسان ته د الله لوی لوی پيغمبران رايادوي، انسان ته ابراهيم او محمد صلی الله عليه وسلم او د هغوی نېک اثرات وريادوي، انسان ته د هغوی عبادتونه وريادوي، څوک چې په حج کې ځان ته د پيغمبرانو دعوتونه او ذکريات رايادوي معنا دا ده چې په پيغمبرانو ايمان لري، د هغوی په عظمت قايل دي او له ياداشتونو يې ګټه او فايده اخلي، د هغوی په نقش قدم تلونکي دي، د هغوی مناقب او فضائل ځان ته رايادوي، نو په دې سره د انسان ايمان او يقين لا پسې وده وکړي.

د حج له ګټو څخه بله ګټه دا ده چې انسان له ګناهونو نه پاکوي، د الله په لاره کې په نفقه او خيرات يې روزي، په دين کې سترو ستومانۍ باندې د تحمل درس ورکوي، له دنيوي زينت او تکبر څخه يې ساتي، حج انسان ته د دې درس ورکوي چې که هر څومره لوړه مرتبه لرې خو له انسانانو سره په انسانيت کې مساوي يې، باچا او ګدا، بډا او بې وسه بلکې ټول يو څېر دي، د حج بله ګټه دا ده چې په ښارونو او ملکونو باندې انسان ګرځوي او د خلکو په خوی اخلاقو يې پوهوي، د هغوی په سکونت او ژوند علم ورکوي، د نبي کريم صلی الله عليه وسلم د معززو پيغمبرانو د وحي ځايونو ورته ښايي، د حج بله ګټه دا ده چې انسان ته په يوه ځمکه د ټولو انسانانو محشر وريادوي، ملائک به ورته اواز وکړي او دوی به ورته ګوري:

﴿يَوۡمَ يَقُومُ ٱلنَّاسُ لِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾ [سورت مطففين: ٦]

ژباړه: په هغه ورځ چې ټول خلک به د کائناتو پالونکي ته ودرېږي.

داسې به ورته راغونډ شي چې پښې ابله او ناسونته به وي، د حج بله ګټه دا ده چې انسان ته له خپل کور کلي او بچو نه اخرت ته په سفر درس ورکوي چې هرومرو به ورڅخه فراق مومي، خو که نابېره ورڅخه له فراق سره مخامخ شي شايد له سترې صدمې سره مشت ګرېوان شي، د حج بله ګټه دا ده لکه څنګه چې انسان د حج لپاره د تګ راتګ د توښې په تيارولو بوخت او ورته شديده اړتيا لري، دا ډول انسان اخرت کې هم توښې ته اړتيا لري نو د نېکو عملونو توښه به ورله تياره کړي ځکه اخرت ته سفر تر هر سفر ستر دی، انسان تر هغه بېرته دنيا ته نه راځي ترڅو الله پاک ګرد لومړني او اخرني راپورته کړي.

د حج بله ښيګړه دا ده چې ځينې مهال انسان خپلې اړتياوې له خپل کور کلي بهر مومي، همدا ډول چې په اخرت کې څه ته اړتيا لري نو هلته نه بلکې په دنيا کې يې پيدا کولی شي، الله پاک فرمايي:

﴿وَتَزَوَّدُوا۟ فَإِنَّ خَيْرَ ٱلزَّادِ ٱلتَّقْوَىٰ﴾ [سورت بقره: ۱۹۷]

ژباړه: او توښه له ځان سره واخلئ او غوره توښه پرهېزګاري ده.

د حج بله ګټه دا ده چې انسان الله باندې پر توکل روزي، ځکه انسان د حج په سفر کې ټول هغه څه نه شي اخستلی چې ورته اړتيا لري نو څه چې يې اخستي وي د شته اسبابو په شتون او د ځينو اسبابو په نه شتون کې پر الله توکل کوي، نو بيا چې څه ته د اړتيا احساس کوي نو پر الله بروسه لري، د حج بله ګټه دا ده چې انسان کله احرام وتړي نو له ځان څخه د ژوندو ګنډل شوی پوښاک لرې کړي او پر ځای يې هغه څه پر تن وځروي چې د مړو له لباس سره پوره ورته والی لري، نو د راروان ژوند لپاره عبادتونو ته ترقي ورکړي او له ځان سره يې توښه کړي، داسې نورې ګڼ شمېر ګټې او فايدې چې حسابول يې ناشوني دي.

دا ډول د الله په لاره کې جهاد کې سوچ او غور وکړه چې څومره ښېګړې او ګټې لري! په جهاد في سبيل الله کې د الله د دښمنانو جرړې ويستل دي او د نېکانو خلکو مرسته کول دي، په جهاد سره د الله کلمه پورته کيږي، په جهاد سره کافر ذليل او خوار کيږي، دې ته اړ کيږي چې ګنده ترين کفر پرېږدي او پر ښايستونو سمبال اسلام ته غاړه کيږدي، په جهاد في سبيل الله سره ډېری انسانان له حيوانيت او همجيت څخه راوځي، الله پاک فرمايي:

﴿إِنْ هُمْ إِلَّا كَٱلْأَنْعَـٰمِ ۖ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا﴾ [سورت فرقان: ٤٤]

ژباړه: دوی (کافران) نه دي مګر د حيواناتو په څېر بلکې د لارې په اعتبار دوی له حيواناتو هم بدتر دي.

بله ګټه د جهاد في سبيل الله دا ده چې ابدي او سرمدي ژوند پرې ګټل کيږي، ځکه که څوک په جهاد کې څوک مړه کړي نو د الله دين يې پورته کړ او څوک چې پکې خپله مړ شي نو ځان يې ابدي ژوندی کړ، الله پاک فرمايي:

﴿وَلَا تَحۡسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمۡوَٰتَۢاۚ بَلۡ أَحۡيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمۡ يُرۡزَقُونَ﴾ [سورت ال عمران: ۱٦۹]

ژباړه: پر هغه چا دمړو ګومان مه کوه چې د الله پاک په لاره کې وژل شوي وي، دوی ژوندي دي او د رب له اړخه ورته رزق روزي ورکول کیږي.

د جهاد في سبيل الله بله ګټه دا ده چې مجاهد پرې نهايت زيات ډېر اجر ګټي، په جهاد في سبيل الله سره د مسلمانانو شمېر زياتيږي او کافران ورسره کميږي، او تر هر څه يې لويه ګټه دا ده چې جهاد في سبيل الله کول د الله امر ته غاړه کېښودل دي، الله پاک فرمايي:

﴿وَقَٰتِلُوهُمۡ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتۡنَةٌ﴾ [سورت بقره: ۱۹۳]

ژباړه: او ترهغه ورسره جنګ وکړئ چې کفر پاتې نه شي.

او فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ قَٰتِلُواْ ٱلَّذِينَ يَلُونَكُم مِّنَ ٱلۡكُفَّارِ وَلۡيَجِدُواْ فِيكُمۡ غِلۡظَةٗۚ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ مَعَ ٱلۡمُتَّقِينَ﴾ [سورت توبه: ۱۲۳]

ژباړه: ای هغه خلکو چې ايمان مو راوړی دی له هغو خلکو سره جنګ وکړئ چې تاسو ته نږدې دي او کافران دي، او خامخا دې هغوی په تاسو کې سختوالی محسوس کړي او پوهه شئ چې الله له متقيانو سره دی.

د جهاد في سبيل الله له ښېګړو نه بله ښېګړه دا ده چې مسلمانان به پکې برلاسي شي او غنيمتونه به تر لاسه کړي، هم به پرې د الله شکر ادا کړي او هم به يې له ځان سره ذخيره کړي، خو که کافران پرې برلاسي شي پوهه به شي چې دا يې د ګناه او سرغړونو لامل دی، دا له دې کبله چې دوی سره خپل منځ کې په اخ ډب اښته دي او جګړې کوي، نو الله ته به په داسې حالت کې رجوع وکړي چې له تضرع او خاکسارۍ به ډک وي، بله ګټه يې دا ده چې جهاد في سبيل الله پرېښودل د ذلت او مهانت ستر لامل دی، له ابن عمر رضي الله عنهما نه روايت دي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِينَةِ، وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ، وَرَضِيتُمْ بِالزَّرْعِ، وَتَرَكْتُمُ الْجِهَادَ، سَلَّطَ اللهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ حَتَّى تَرْجِعُوا إِلَى دِينِكُمْ**». [سنن ابي داود: ۳٤٦۲]

ژباړه: کله چې تاسو په عينې بيع سره اخستل او خرخول شروع کړئ او د غواګانو لکۍ مو کلکې ونيولې، او په کښت کر خوشحاله شوئ، او في سبيل الله جهاد مو پرېښود نو الله پاک به دربانديې داسې ذلت او مهانت راولي چې تر هغه به يې درنه بېرته پورته نه کړي چې بېرته مو دين ته رجوع نه وي کړې.

د جهاد في سبيل الله بله ګټه دا ده چې انسان پرې له نفاق څخه سالم پاتې کيږي، حديث کې راځي: «**مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يُحَدِّثْ نَفْسَهُ بِالْغَزْوِ مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنْ نِفَاقٍ**». [سنن ابي داود: ٢٥٠٢، سنن النسائي: ٣٠٩٧]

ژباړه: که څوک ومري او نه يې غزا کړې وي او نه يې له ځان سره ياده کړې وي نو د نفاق په يوه برخه باندې ومري.

په بل حديث کې راځي: «**مَنْ لَقِيَ الله بِغَيْرِ أَثَرٍ مِنْ جِهَادٍ لَقِيَ الله وَفِيهِ ثُلْمَةٌ**». [جامع الترمذي: ١٦٦٦]

ژباړه: څوک چې له الله سره د جهاد له کوم اثر او نښې پرته مخامخ شي نو په داسې حالت کې به ورسره مخامخ شي چې عيب به پکې وي.

په بل حديث کې رآځي: «**مَا تَرَكَ قَوْمٌ الْجِهَادَ إِلَّا عَمَّهُمُ الله بِالْعَذَابِ**». [المعجم الأوسط: ٣٨٣٩]

ژباړه: هيڅ قوم جهاد في سبيل الله نه پرېږدي مګر الله به ورته عام عذاب ورکړي.

بله ګټه يې دا ده چې په جهاد في سبيل الله سره په سختو او اسانه کې، په خوښه او ناخوښه کې د الله د اولياؤ له عبوديت څخه د انسانانو راويستل دي، نور داسې ډېر دليلونه چې د الله په لاره کې د جهاد په محاسنو دلالت کوي.

د اسلامي شريعت په راوړو معاملاتو کې له غور څخه کار واخله، په اسلام کې د پلور او پېر يوه ګټه دا ده چې انسان پرې خپلې د خوراک، څښاک او پوښاک او هستوګنځای اړوند اړتياوې پوره کولی شي، بله ګټه يې دا ده چې انسان پرې بلا ډېره مسافه مقدار له منځه وړلی شي، که څوک توکې له خپلې کارخانې راونيسي نو بايد ده چې سفرونه وکړي، سورلۍ ولري، له ستونزو سره به هرومرو مخامخ کيږي، خو که څوک نفس توکې په خپل بازار کې راونيسي نو د سفرونو له ستونزو سترو

نه به په امان کې شي، د نمونې په توګه عطر او مشک عنبر، ګاډي او موټرې، رانګارنګ ماشینونه او ربښت او چیني (بوره) او داسې نور... چې کارخانې یې لرو پرتو سیمو کې وي، نو د الله لطف او احسان پر انسان دا دی چې ځینې انسانان یې د ځینو نورو لپاره تابع کړي دي، او ترڅنګ یې اسلامي شریعت د پلور او پېر تړول ډولونه حل او فصل کړل لکه اجارې، شرکتونه، مګر هغه مهال چې شریعت یې په تحریم دلالت وکړي چې یا پکې خلکو ته تکلیف، یا ظلم، یا جهالت او یا داسې نور څه وي.

که د اسلامي شریعت په معاملاتو کې څوک سوچ وکړي نو ورته به جوته شي چې د دین او دنیا ترمنځ کلکې اړیکې لري، د الله په وسیع ترین رحمت به ګواهي ورکړي، پر بندګانو به د الله د رحم او لطف اعتراف وکړي، د پاکیزه خواړو په تحلیل کې به د الله پاک ډېر حکمتونه ووینې، او وبه ګوري چې تول هغه خواړه الله پاک په خپلو بندګانو حرام کړي دي چې یا پلیت او نجس وي او یا د انسان په دین، یا عقل، یا بدن او مال باندې بدې اغېزې لري.

د اجارې له ګټو او فایدو څخه یو ه ګټه دا ده چې په لږ عوض او کم مالیت سره پرې د خلکو ډېرې اړتیاوې پوره کیږي، ځکه هر څوک د هستوګنې لپاره کور نه لري او نه هر څوک موټرې او ګاډي لري، نه هرڅوک جهازونه لري او نه هرڅوک د غنمو لپاره ژرندې لري او نه هرڅوک داسې دي چې د خپلو تجارتي توکو لپاره ګودامونه لري، داسې نور ډېر شیان چې شاید شمېر یې له توانه ووځي، نو د مذکوره اړتیاو په بنسټ هم اجاره روا وبلل شوه او نور متعلق پلور او پېر.

د صلح ګټې ذکر کولو ته هېڅ اړتیا نشته، همدومره به بسنه وکړي چې رب کائنات فرمایي:

﴿وَٱلصُّلۡحُ خَيۡرٞ﴾ [سورت نساء: ۱۲۸]

ژباړه: او جوړ جاړې ډېر غوره دی.

وکالت او کفالت هم ډېرې ګټې لري، په دواړو کې دومره احسان دی چې پر هغه چا پټ او پناه نه دي چې د اسلامي شریعت پېروکار وي او عقیده پرې لري، که

يې د اسلامي شريعت احکام زده وي او که نه خو کفالت او وکالت ته ټينګه اړتيا لري، ځکه رب کائنات خلق پيدا کړي دي او موخو او همت کې يې هر چا ته مختلف طبيعتونه ورکړي دي، هرڅوک دا پسند نه بولي چې خپله دې براه راست کارونه انجام کړي او نه هرڅوک په پلور او پېر پوهيږي، د الله پاک په خپل مخلوق باندې لورينه دا ده چې کفالت او وکالت يې ورته مباح کړل، د کور له مشرانو او د چارو مسؤلينو او داسې نورو سره نه ښايي چې د پلور او پېر اجراءات سمبال کړي، نبي کريم صلی الله عليه وسلم ځينې کارونه د تواضع تعليم او د جواز په خاطر په خپله کړي دي خو ولې ځينې نور کارونه يې بيا نورو ته سپارلي دي، د اختر لپاره يې اضحيه خپله ذبحه کړې ده خو ځينې نورې قربانۍ يې بيا علي رضي الله عنه ته وسپارلې.

د کفالت ښېګړه دا ده چې په دې کې د ورورولۍ خيال ساتلو او د شفقت او رحمت اظهار دی، ذمه وريکې بلې ذمې ته نزدې کيږي نو د مطالبې مجال لا پکې پراخيږي، زړه ته پکې ډاډ حاصليږي، الله پاک فرمايي:

﴿وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ﴾ [سورت ال عمران: ٤٤]

ژباړه: ته ورسره هغه مهال نه وې چې دوی سره قلمونه په دې خاطر ګوزارول چې د مريم کفالت به څوک په ذمه واخلي.

تر دې چې کفالت يې زکريا عليه السلام واخست، الله پاک فرمايي:

﴿وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا﴾ [سورت ال عمران: ٣٧]

ژباړه: او زکريا عليه السلام يې کفالت (پاللو) ذمه واخسته.

د کفالت او وکالت په محاسنو سره به وکړی شي چې د حوالې محاسن په واضحه توګه وپيژني، ځکه په حواله کې کفالت او وکالت دواړه پراته دي مزيد وريکې د اصيل (مدين) ذمه له اوږد غم او خفګان نه هم فارغيږي، که ته يې د چا حواله قبوله کړې نو د مسلمان ورور زړه ته به بلا خوشحالي ورکړې، او په دې کې شک نشته چې د مسلمان زړه ته خوشحالي ورکولو کې خومره ډېر ثواب دی.

د شفعې له ګټو او فايدو څخه يوه ګټه دا ده چې کله ناکله ګاونډي د ځمکې ځينې

برخې ته شديده اړتيا لري، يا يې کور تنګ وي او پراخول يې غواړي، يا يې د کشت او کر ځمکې ترڅنګ شريکه ځمکه وي او دا ورته اړين وي، د شفعې لويه ګټه دا ده چې د ګاونډې او ګډونوال په عظمت انسان ته درس ورکوي چې له نورو څخه يې د پېر حق لومړى دوى لري، مګر هغه مهال چې دوى خپل حق ساقط کړي، بله ګټه يې دا ده چې له ګاونډې او ګډونوال ته تکليف نه رسول دي، نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**لَا ضَرَرَ وَلَا ضِرَارَ**». [سنن ابن ماجه: ٢٣٤٠]

ژباړه: تکليف رسول په اسلام کې نه ځان ته شته او نه بل ته.

او په دې کې شک نشته چې له ګاونډې څخه د تکليف او ضرر په رابندولو سره ښه ګاونډېتوب دوام پيدا کوي، لکه ترڅنګ يې تکليف ده اورونه بلول، پر هغه خپل دېوال پورته کول، ترڅنګ يې لوګي او لوخړې جوړول، په لوړ غږ تلويزيون او راډيو اورېدل، يا د داسې څه تصرف کول چې د هغه ملکيت ته لوي مشقت وي، او داسې نور...

د وديعې محاسن خو لا پسې څرګند دي، په وديعه کې د انسانانو د مالونو تحفظ او پر امانت وفاء کول چې د شريعت او عقل له مخې تر هر څه لوي او ستر انساني خوي او عادت دى، بله ګټه يې دا د چې وديعه د الله له بندګانو سره احسان دى او محسنين د الله خوښ شي، بله ګټه يې دا ده چې په وديعه کې د مسلمانانو ترمنځ مينه او محبت او وروروالي راځي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې له ښځې سره د خاوند بده رويه او کردار په کلکه غندي، له خاوند سره دا لايق ده چې د خپلې ښځې ښه او بد سره پرتله کړي، که خاوند د انصاف څښتن وي نو له بدو يې بايد سترګې هله پټې کړي چې محاسن يې ډېر وي، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دى چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**لَا يَفْرُكْ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ**». [صحيح مسلم: ١٤٦٩]

ژباړه: مومن سړى دې له مومنې ښځې سره نفرت نه لري، که يو خوى خصلت يې بدي شي نو بل به يې خوښ شي.

په میراث سره په وارثانو باندې شتمني په سمه توګه تقسیمیږي، میراث خپله الله پاک ایښی دی، هغه د انسان له انسان سره په نزدېکت، لریوالي او خیر باندې ډېر ښه پوهیږي، هغه ډېر ښه پوهیږي له انسان سره په احسان کولو څوک ډېر حقدار دی، سم دروست عقلونه یې د برخو ترتیب په حسن او احسان ګواهي ورکوي، خو که د میراث د برخو واک د چارو مسؤلینو او د خلکو ارادو ته ورکړل شوی وی، له امله به یې بې ساري ګډوډي منځ ته راغلې وه، نظم انتظام به له منځه تللی و، بله ګټه یې دا ده چې سبب یې له نسب سره تړلی دی، سبب لکه نکاح او ولاء، دا چې الله پاک نکاح د محبت او الفت، د ازدواج او د خلکو ترمنځ د مینې او الفت ذریعه جوړه کړې ده، نو ښه خبره نه ده چې دواړو کې د یو په مړینه بل د فراق په درد دومره دردمند شي چې بیخي د یو بل له مالیت څخه مرسته حاصله نه کړي، بیا الله پاک د خاوند برخه د ښځې دوه چنده ګرځولې ده.

بله ګټه یې دا ده چې د پور په مهال به له مړي څخه میراث نه شي وړلی او نه کافر له مسلم څخه میراث وړي، ځکه کافر که څه هم د نسب له مخې قریب وي خو د دین له نګاه نه بعید دی، ځکه کافر مړ دی او مړی میراث نه شي وړلی، الله تعالی فرمایي:

﴿أَوَمَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَٰهُ وَجَعَلْنَا لَهُۥ نُورًا يَمْشِى بِهِۦ فِى ٱلنَّاسِ﴾ [سورت انعام: ۱۲۲]

ژباړه: ایا هغه څوک چې مړ وي او مونږ یې راژوندی کړو او رڼا ورله وګرځو او د خلکو ترمنځ ګرځي راګرځي.

او الله پاک فرمایي:

﴿يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ﴾ [سورت یونس: ۳۱]

ژباړه: ژوندی له مړي څخه او مړی له ژوندي څخه راوباسي...

خو دا چې کافر د کافر په خبر دی نو له یو بل څخه میراث هم وړی شي.

هبه هم مستحبه ده خو هله چې د الله رضا پرې اراده کړی شي، له اجماع وړاندې پرې د الله پاک دا قول دلیل دی:

﴿فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَىْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيٓـًٔا مَّرِيٓـًٔا﴾ [سورت نساء: ٤]

ژباړه: که څه شی درته په خپله خوښه درکړي نو پاک او حلال يې وخورئ.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَءَاتَى ٱلْمَالَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ﴾ [سورت بقره: ۱۷۷]

ژباړه: او په خپله خوښه باندې شتمني او مال ورکوي.

الله پاک خپله کريم، جواد او وهاب ذات دی، بله ګټه يې دا ده چې هبه د محبت او مينې لوی سبب دی، په حديث کې راځي نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**تَهَادَوْا، فَإِنَّ الْهَدِيَّةَ تَسُلُّ السَّخِيمَةَ**». [المعجم الأوسط: ۱۵۲۶]

ژباړه: يو بل ته ډالۍ ورکړئ، ځکه ډالي ورکول کينه اوباسي.

نبي کريم صلی الله عليه وسلم خپله نجاشي ته يوه چپن او مشک ډالي کړي ول، نبي کريم صلی الله عليه وسلم به خپله ډالۍ قبلولې او حتی بدله به يې ورې هم ورکوله، بله ګټه يې دا ده چې ډالۍ منځنۍ اړيکې تقويه کوي او اړيکې چې کله قوي شي نو امت ثابت قدمه شي او د امت د افرادو ترمنځ ښې اړيکې د نجاح او فلاح راز او فلسفه ده، بله ګټه يې دا ده چې د ډالۍ ورکونکو يو پر بل باور پيدا کيږي، نورې هم بلا شمېر ګټې لري.

نکاح هم مستحب کار دی، ګڼ شمېر ګټې او فايدې لري، يو ګټه يې دا ده چې د انسان فرج په کې له ګناه نه محفوظ ساتل کيږي، د ښځې ابرو عزت په کې خوندي وي، بله ګټه يې دا ده چې د ښځې ساتل او د هغه حقوق او خرچه اخراجات برداشت کول، بله ګټه يې دا ده چې نکاح پيغمبري عمل دی، امت پرې ډېريږي، نسل ورڅخه براويږي، د نبي کريم صلی الله عليه وسلم فخر او وياړ پرې ښه محقق کيږي، د نکاح بله ګټه دا ده چې له کبله يې د خپل کور او بچيانو تربيه کېدی شي، بله ګټه يې دا ده چې په نکاح سره نارينه ته سکون او کامل ډاډ په لاس ورځي نورې ګڼ شمېر ګټې لري چې دلته يې شايد ونه شو شمېرلی.

طلاق هم په اسلام کې ګڼ شمېر ګټې لري، لومړۍ خوبي يې دا ده چې د طلاق واک الله پاک نارينه ته ورکړی دی، بله خوبي په کې دا ده چې له دريم طلاق وروسته په خاوند باندې ښځه په شدت سره حراميږي، ځکه ظاهر خو په دې پرېکړه

کوي چې څوک خپلې ښځې ته درې طلاقه ورکوي نو په فراق يې خوشحاله دی او اسلام دا مهال ښځې ته اجازه ورکوي چې له بل چا سره حلاله نکاح وکړي دا په دې خاطر چې له دوهم خاوند سره نکاح د مخکني خاوند سره د بیرته نکاح مانع وګرځوي، بله ګټه يې دا ده چې له طلاق وروسته دوهم خاوند سره د ښځې نکاح په دې پرېکړه ده چې د طلاق معنا دا نه ده چې مطلقه ښځه په لومړي خاوند بیخي حرامه ده او بیرته ورته د بل چا له طلاق وروسته هم رجوع نه شي کولی، ځکه کله نا کله داسې هم کیږي چې لومړی خاوند له خپلې مطلقې ښځې څخه صبر نه شي کولی نو ژوند له لاسه ورکړي، نو اسلامي شریعت ورته د بیرته نکاح لپاره د بل خاوند نکاح او بیا طلاق ډېره ښه ذریعه وګرځوله، خو دا هله چې دوهم خاوند د ښځې ګبین ګوتې وڅکوي او ښځه د خاوند، هغه هم په دې شرط چې حلاله به نه وي ځکه نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ، وَالْمُحَلَّلَ لَهُ**». [سنن ابن ماجه: ۱۹۳۶]

ژباړه: په محلل (څوک چې ښځه د حلالې لپاره په نکاح اخلي) او محلل له (د چا په خاطر چې ښځه په نکاح اخستل کیږي) دواړو باندې د الله لعنت دی.

د طلاق بله خوبي دا ده چې طلاق باید په طهر کې وي چې خاوند له ښځې سره پکې جماع نه وي کړې، په طلاق کې سنت طریقه هم دا ده، که يې ورڅخه خپل حاجت پوره کړی وي نو طبعي ده چې میلان به يې ورڅخه کم شوی وي، نو په لږ څه به وکړی شي چې هجران ته يې زړه پوره جوړ وي، ځکه کوم مهال چې انسان له څه شي موړ شي نو له سترګو يې هم ولویږي، ډېر سپک ورته ښکاره شي، خو چې کله یو څه ته وږی تږی وي نو بیا طلاق له ډېر سوچ او غور نه وروسته ورکول کیږي، خو دا چې کله څوک په خپله پرېکړه پښېمانه وي او د طلاق فیصله بیرته اخستل غواړي، نو ښه او په سنت برابر طلاق دا دی چې په داسې طهر کې طلاق ورکړل شي چې خاوند په کې له ښځې سره همبستري نه وي کړې، ځکه دا د پوره رغبت او میلان وخت وي، او ظاهره ده چې په دې حالت کې خاوند ښځې ته طلاق نه شي ورکولی مګر دا چې طلاق ته شدید حاجت وي نو بیا ورته اسلام د طلاق اجازه ورکړې ده.

په طلاق کې بله خبره دا ده چې ټوکې ټکالې په کې هم اسلام حقیقت ګرځولی دی، نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**لَا يَجُوزُ اللَّعِبُ فِي ثَلَاثٍ: الطَّلَاقِ وَالنِّكَاحِ وَالْعِتَاقِ، فَمَنْ قَالَهُنَّ فَقَدْ وَجَبْنَ**». [مسند الحارث: ٥٠٣]

ژباړه: په درېو شیانو باندې ملنډې وهل جواز نه لري، طلاق، عتاق او نکاح، که څوک پرې تلفظ وکړي نو احکام يې واجب شول.

کله چې انسان وخبرېږي او عاقل او دانا وي چې په مجرد تلفظ باندې که څه هم د ټوکو ټکالو حالت ولې نه وي او طلاق واقع کېږي نو د الله په اذن سره به ترې راستون شي.

د قصاص او عقوباتو په تنفیذ کې، د یاغي او باغي نفسونو په رټلو او تادیب کې، هغو سخت زړو ته چې هېڅ رحمت او شفقت نه لري ورته د ردع په ورکولو کې هم ډېرې خوبیانې او ګټې او فايدې شته، یوه ګټه يې دا ده چې د بغاوت او طغیان ټولو ډلو ته پرې ادب ورکولی شي، اسلام د قاتل په وژلو، د غل څخه د لاس په غوڅولو کې په دې خاطر امر کړی دی چې د خلکو مال او جان په کامل تحفظ کې وي، الله پاک فرمايي:

﴿وَلَكُمْ فِي ٱلْقِصَاصِ حَيَوٰةٌ يَـٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَـٰبِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [سورت بقره: ١٧٩]

ژباړه: او ستاسو لپاره په قصاص کې ژوند دی ای د عقلونو څښتنانو! شاید تاسو کې تقوا او وېره پیدا شي.

او د لاس غوڅول په دې خاطر دي چې د خلکو شتمني په تحفظ کې شي نو خلک به ایله بېله په ارام او ډاډ ژوند وکړي، الله پاک فرمايي:

﴿وَٱلسَّارِقُ وَٱلسَّارِقَةُ فَٱقْطَعُوٓا۟ أَيْدِيَهُمَا جَزَآءًۢ بِمَا كَسَبَا نَكَـٰلًا مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ [سورت مائده: ٣٨]

ژباړه: د غل نارینه او غلې ښځې د دواړو لاسونه غوڅ کړئ په سبب د دې چې کوم کار يې کړی دی، دا د الله له اړخ نه ورته سزا ده، او الله پاک غالب او حکیم ذات دی.

زنا او زنا ته ټول مقدمات او سببونه يې حرام کړي دي لکه پردۍ ښځې ته کتل، له هغې سره يواځې کېدل، هغه مجول او لاسونه پرې وهل، دا ډول اسلام د زناکار – سړی وي او که ښځه – په رجم امر کړی دی، د خلکو تر مخې يې د لوطي انسان د وژلو حکم کړی دی، د ناواده زاني په سل دورو او د يو کال په موده له کلي څخه په شړلو يې فيصله کړې ده، دا ټول په دې خاطر چې انساني نسبونه او ابروګانې خوندي پاتې شي، اخلاق تر رزالت ونه رسيږي، ټولنې څخه د فناء او فساد مخه په کلکه ونيسي، شراب يې حرام کړي دي او د ګردو خباثتونو او پليتۍ زېږنده يې ګرځولې ده، د شراب خور په حد يې امر کړی دی، دا ټول په دې خاطر چې عقل روغ او سالم پاتې شي، د انسان شتمني خوندي پاتې شي، شرف او عزت، ابرو او نيک اخلاق پاک صاف او ښايسته پاتې شي.

شعر:

لَقَدْ أَيْقَظَ الإِسْلامُ لِلْمَجْدِ وَالعُلاَ * بَصَائِرَ أَقْوَامٍ عَنِ المَجْدِ نُوَّمِ**

د شرف او ترقۍ لپاره اسلام د داسې قومونو سترګې خلاصې کړې چې ويدې ترې پاتې وې.

فَأشْرَقَ نُورُ العِلْمِ مِنْ حُجُرَاتِهِ * عَلَى وَجهِ عَصْرٍ بِالجَهَالَةِ مُظْلِمِ**

د جهالت پر عصر يې د علم وړانګې له خپلې غېږې راپورته کړې چې دوخت خلک د جهالت په تورتمونو کې ول

وَدَكَّ حُصُونَ الجَاهِلِيِّةِ بِالهُدَى * وَقَوَّضَ أَطْنَابَ الضَّلالِ المُخَيَّمِ**

په هدايت سره يې د جهالت ودانۍ په حرکتونو کړې او د ضلالت ودل شوي څېر تارونه يې وشکول.

وَأَنْشَطَ بِالعِلْمِ العَزَائِمِ وَابْتَنَى * لأَهْلِيهِ مَجْداً لَيْسَ بَالمُتَهَدِّمِ**

په علم يې جذبې رابيدارې کړې او د خپلو بچيانو لپاره يې د شرافت ودانې ودانه کړه چې نه غورځيږي

وَأَطْلَقَ أَذْهَانَ الوَرَى مِنْ قِيُودِهَا * فَطَارَتْ بِأَفْكَارٍ عَلَى المَجْدِ حُوَّمِ**

علم د خلکو ذهنیت له قیوداتو څخه رها کړ چې اوس د شرافت ارد ګرد تاویږي راتاویږي.

وَفَكّ أُسَارَ القَوْمِ حَتَّى تَحَفَّزُو * نُهُوضًا إِلَى العَلْيَاءِ مِنْ كُلِّ مَجْثِمِ**

له اسارت او بند څخه یې خلک خلاص کړل او له هر ځای څخه یې پر پرمختګ یې راوهڅول

وَعَمَّا قَلِيلٍ طَبَّقَ الأَرْضَ حُكْمُهُ * بِأَسْرَعَ مِنْ رَفْعِ الْيَدَيْنِ إِلَى الفَمِ**

لږ وروسته به یې ځمکه حکم ومني، له دې هم په جلتۍ سره چې خولې ته دې لاسونه پورته شي.

ای رب پروردګاره! ستا په مینه او محبت او فرمانبردارۍ مو زړونه وپاله، ستا په ثابت قول مو په دنیا او اخرت کې کلک او ټینګ کړه، ستا ذکر او شکر راته الهام کړه، په دنیا او اخرت کې راته حسنات راکړه او د اور له عذاب څخه راته نجات راکړه، مونږ ته او زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته ستا په ځانګړې رحم مغفرت او بخشش وکړه ای ارحم الراحمین ذاته، ای الله! په نبي کریم صلی الله علیه وسلم، د هغه په کورنۍ او ټولو ملګرو یې رحم وکړه.

څلورم فصل

د اسلامي شریعت بله ښېګړه دا ده چې د مشورې په ورکولو او هغه وخت د مشورې په منلو تیزی ورکوي چې مشوره روغه رمته وي، له عقل، منطق او تجربې سره سمون خوري، الله پاک فرمايي:

﴿وَأَمۡرُهُمۡ شُورَىٰ بَيۡنَهُمۡ﴾ [سورت شورى: ٣٨]

ژباړه: او د دوی چارې سره خپل منځ کې مشوره وي.

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې غوره په کې هغه څوک دی چې د زياتې تقوا او صلاح څښتن وي الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ﴾ [سورت حجرات: ١٣]

ژباړه: په تاسو کې کريم ترين او غوره د الله په نېز هغه څوک دی چې په تاسو کې ډېر تقوا دار وي او الله پاک پوهه او باخبره ذات دی.

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې د مريانو په ازادولو او مريانو سره په ښه سلوک نصيحت کوي،، بله ګټه يې دا ده چې له ګاونډي او له ميلمه او ناچاره او يتيم سره په ښه رويه تيزي ورکوي.

بله ګټه يې دا ده چې اسلامي شریعت متبادل احترام او محبت او له منافقت څخه پاک تعاون او مرستې ته دعوت ورکوي، نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: «الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا». [صحيح البخاري: ٢٤٤٦]

ژباړه: مومن د مومن لپاره د ابادۍ صفت لري چې ځينې يې نوره ځينې برخه تقويه کوي.

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې نفرت، کراهت او جنګ جګړې په کلکه غندي، الله تعالى فرمايي:

﴿وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعٗا وَلَا تَفَرَّقُواْ﴾ [سورت ال عمران: ١٠٣]

ژباړه: د الله په رسۍ کلکې منګولې ولګوئ او تفرقه بازي مه کوئ.

او نبي کريم صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا**». [صحيح البخاري: ٢٤٤٦]

ژباړه: مومن د مومن لپاره د ابادۍ صفت لري چې ځينې يې نوره ځينې برخه تقويه کوي.

بله ګټه يې دا ده چې نميمت او غيبت څخه، له حسد او جاسوسۍ څخه، له دروغو او خيانت څخه په کلکه منعه کوي، په دې باب کې خو ايتونه او حديثونه بلا ډېر دي.

بله ګټه يې دا ده چې له ظلم او استبداد څخه منعه او له قريب او بعيد سره پر عدل باندې امر کوي، الله پاک فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُونُواْ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلۡقِسۡطِۖ وَلَا يَجۡرِمَنَّكُمۡ شَنَـَٔانُ قَوۡمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا تَعۡدِلُواْ﴾ [سورت مائده: ٨]

ژباړه: ای هغه خلکو چې ايمان مو راوړی دی د الله لپاره په حقوقو کلک ودرېږئ، د هېڅ قوم عداوت او بغض دې تاسو په دې مجبور نه کړي چې عدل ونه کړئ.

الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّ ٱللَّهَ يَأۡمُرُ بِٱلۡعَدۡلِ وَٱلۡإِحۡسَٰنِ﴾ [سورت نحل: ٩٠]

ژباړه: په يقين سره الله پاک په عدل او احسان باندې امر کوي.

د اسلام بله ګټه دا ده چې له ظالم څخه په عفوې او درګزرۍ باندې امر کوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَلۡيَعۡفُواْ وَلۡيَصۡفَحُوٓاْ﴾ [سورت نور: ٢٢]

ژباړه: او ضرور دې عفو او درګزري وکړي.

او فرمايي:

﴿ٱدۡفَعۡ بِٱلَّتِي هِيَ أَحۡسَنُ﴾ [سورت فصلت: ٣٤]

ژباړه: په هغه طريقه يې دفع کړه چې سمه او ښه وي.

او فرمايي:

﴿وَأَن تَعۡفُوٓاْ أَقۡرَبُ لِلتَّقۡوَىٰ﴾ [سورت بقره: ۲۳۷]

ژباړه: خو که تاسو عفوه وکړئ نو دا تقوا ته ډېره نزدې ده.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د وروڼو ترمنځ جوړ جاړي ته خلک دعوت کوي او له هجران څخه يې منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ إِخۡوَةٞ فَأَصۡلِحُواْ بَيۡنَ أَخَوَيۡكُمۡۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ لَعَلَّكُمۡ تُرۡحَمُونَ﴾ [سورت حجرات: ۱۰]

ژباړه: په يقين سره چې مومنان خپل منځ کې ورونه دي نو تاسو د خپلو وروڼو ترمنځ جوړ جاړی وکړئ او له الله څخه وډار شئ نزدې ده رحم درباندې وکړي.

او فرمايي:

﴿وَٱلصُّلۡحُ خَيۡرٞ﴾ [سورت نساء: ۱۲۸]

ژباړه: او جوړ جاړی ډېر غوره دی.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې له خپلولۍ پرېښودلو او يو بل ته له شا اړولو نه منعه کوي، متقابل بغض او حسد څخه د ځان ساتنې امر کوي، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «لَا تَقَاطَعُوا وَلَا تَدَابَرُوا، وَلَا تَبَاغَضُوا، وَلَا تَحَاسَدُوا». [جامع الترمذي: ۱۹۳۵]

ژباړه: له يو بل سره اړيکې مه شکوئ، شا يو بل ته مه اړوئ، بغض او حسدونه يو له بل سره مه کوئ.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې خلکو پسې له ټوکو ټکالو، د هغوی خوګانو او عيبونو ذکر کولو نه منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا يَسۡخَرۡ قَوۡمٞ مِّن قَوۡمٍ﴾ [سورت حجرات: ۱۱]

ژباړه: ای هغه خلکو چې ايمان مو راوړی دی يو قوم دې له بل پسې مسخرې او ټوکې ټکالې نه کوي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې انسان له دې څخه رابندوي چې د بل ورور په بيع باندې بيع وکړي، يا يې چا ته د نکاح په پيغام خپل پيغام واستوي، مګر هغه مهال چې يا خوېې ورور بيع يا د پيغام نکاح پرېږدي او يا ترې په شا شي، ځکه له دې څخه دښمنې او لويه مقاطعه منځ ته راځي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې پر مسلمان يې سلام کول مشروع بللی دی که څوک سره پېژني يا نه خو سلام به پرې کوي، او بله ګڼه يې دا ده چې د سلام په ځوابولو يې هم امر کړی دی چې بايد په ښته توګه ورته ځواب ووايل شي، الله پاک فرمايي:

﴿وَإِذَا حُيِّيتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا۟ بِأَحۡسَنَ مِنۡهَآ أَوۡ رُدُّوهَآ﴾ [سورت نساء: ٨٦]

ژباړه: او کله چې درباندې سلام وکړی شي نو سلام ته په ښه توګه ځواب ورکړئ او يا ورته د سلام په مثل بېرته ځواب ورکړئ.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې مونږ ته امر کوي چې څه اورو بايد تحقيق په کې وکړو، الله پاک فرمايي:

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِن جَآءَكُمۡ فَاسِقُۢ بِنَبَإٖ فَتَبَيَّنُوٓا۟ أَن تُصِيبُوا۟ قَوۡمَۢا بِجَهَـٰلَةٖ فَتُصۡبِحُوا۟ عَلَىٰ مَا فَعَلۡتُمۡ نَـٰدِمِينَ﴾ [سورت حجرات: ٦]

ژباړه: ای هغه خلکو چې ايمان مو راوړی دی که چرته درته فاسق په يو خبر راشي نو پلټنه يې وکړئ مخکې له دې چې يو قوم ته به په ناخبرۍ کې تکليف ورسوئ او بيا به په خپلو کړو وړو پښېمانه ياست.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَلَا تَقۡفُ مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٌ﴾ [سورت اسراء: ٣٦]

ژباړه: له هغه څه پسې مه کېږه چې علم او معرفت يې نه لرې.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې په ولاړو اوبو کې د متيازو کولو نه منعه کوي، په دې کې د الله په اذن سره له ټولو رنځونو او پليتۍ نه ځان ساتل او د انسان په روغتيايي اړخ باندې د اسلامي دين پوره خيال ساتلو ته اشاره ده.

داسلامي دين بله ګټه دا ده چې مسلمانانو ته له تکليف او ستړې رسولو نه منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَٱلَّذِينَ يُؤۡذُونَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ بِغَيۡرِ مَا ٱكۡتَسَبُواْ فَقَدِ ٱحۡتَمَلُواْ بُهۡتَٰنٗا وَإِثۡمٗا مُّبِينٗا﴾ [سورت احزاب: ۵۸]

ژباړه: او هغه خلک چې مومنانو سړيو او ښځو ته په ناکرده څه باندې تکليف او خفګان رسوي نو دوی د ښکاره دروغو او ګناه پيټی -پر ځان- بار کړی.

او نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**مَنْ أَكَلَ الثُّومَ وَالْبَصَلَ وَالْكُرَّاثَ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا؛ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ الْإِنْسَانُ**». [صحيح ابن خزيمه: ۱۶۶۵]

ژباړه: څوک چې اوږه، پياز يا ګندنه وخوري نو زمونږ مسجد ته دې نه نزدې کيږي، ځکه ملائک له هغه څه نه تکليف کې کيږي چې انسان ورڅخه په تکليف کې واقع کيږي.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې په کيڼ لاس له خوراک او څښاک نه منع کوي، ځکه ګڅ لاس د ګندګۍ لرې کولو لپاره دی او حديث کې راځي چې په ګڅ لاس باندې شيطان خوراک څښاک کوي.

داسلامي دين بله ګټه دا ده چې د مسلمان جنازه پسې په تللو يې امر کړی دی، ځکه په دې کې مړ شوي مسلمان ته دعا، هغه لپاره رحم غوښتل، پر هغه باندې جنازه کولو ته تيزي ده، په دې سره د هغو خلکو غم هم سپکيږي چې پر چا دغه درون غم راغلی وي.

د اسلامي شريعت بله غټه ګټه دا ده چې پرنجې کونکي ته په دعا امر کوي، له يو چا سره په قسم خوړلو کې هغه نه حانث کولو باندې امر کوي، ځکه دا وروروولی او ميني محبت ته دعوت دی، مسلمان ورور ته د رحمتونه دعاګانې دي، څوک په قسم کې نه حانث کولو کې د هغه خاطر راغونډيږي، غوښتنه يې منل دي خو په دې شرط چې له اسلام سره ټکر ونه لري.

داسلام بله ګټه دا ده چې د مسلمان د دعوت قبلولو باندې امر کوي او په ځانګړې توګه چې د وليمي دعوت وي او د ودونو انداز او رواني چارې هم داسې

وي چې له شريعت سره تصادم او تضاد ونه لري او يا وروسته هغه څه کيږي چې سرېتوب له منځه وړي، لکه ځيني خلک چې د ودونو په مراسمو کې ګډاګانې او اسلام ضد کارونه کوي، ځکه په داسې حالت کې ودونو کې شرکت فاسقانو او بې دينو خلکو ته په فسق او فجور تشجيع ورکول دي، د معاصيو په نشر او اشاعت کې ورسره مرسته کول دي، خو که څوک په کې د خپل شرکت له مخې له بدو نه خلک رامنع کولی شي لکه د تلويزيون ناروا استعمال مخه نيول يا داسې نور منکرات دفع کول نو سمه ده ورنه شرکت کول په کې ناروا دي.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې پر مسلمان يې د بل مسلمان ډارول حرام کړي دي، که ډارول يې په خبرو وي لکه داسې څه ورته اورول چې هغه ترې ګبراويږي او که په سلاح او اسلحې ورته د اشارې له مخې وي او که په بله وسيله وي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې سړي يې له ښځو او ښځې يې له سړو سره له مشابهت نه په شدت منعه کړي دي، ښځې به ځان د سړيو په څېر نه برابروي او سړي به ځانونه د ښځو په څېر، دا ډول ځان برابرولو کې ډېر تاوانونه دي لکه د ښځو په څېر ځان جوړول ځان هجړا کول، د ښځو په څېر خبرې کول، لباس اچول، د هغوی په څېر حرکتونه کول داسې نور... د ځينو مذهبونو په پيروکارو کې دا شيان شته.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې د تهمتونو او تورونو له ځايونو څخه په ځان ساتلو امر کوی، ترڅو د خلکو ژبې او زړونه له بدګمانۍ او بدګفتارۍ نه سالم پاتې شي، په حديث کې راځي چې صفيه رضي الله عنها د نبي کريم صلی الله عليه وسلم ملاقات ته راغله او هغه اعتکاف کړی و، د رخصتولو په مهال ورسره تر دروازې ولاړ نو د دوو انصارو سترګې پرې ولګېدې دواړو پرې سلام وکړ، نبي صلی الله عليه وسلم ورته وويل: توندي مه کوئ، له ماسره صفيه بنت حيي بن اخطب ده، دواړو وويل: سبحان الله د الله رسوله! (معنا: ايا مونږ به پر تا بدګماني وکړو؟) نبي صلی الله عليه وسلم ورته وويل: شيطان په انسان کې داسې ګرځي لکه په رګونو کې چې وينه ګرځي، او زه وډارېدم چې هسې نه ستاسو په زړونو کې بدګماني وانه اچوي.

نو چې د ټولو مخلوقاتو شريف او له ګناهونو څخه پاک صاف انسان د تهمونو او شک له ځايونو ځان بچ ساتي مونږ به ولې ځانونه بچ نه ساتو! عمر رضي الله عنه

وايي: څوک چې د تهمتونو په ځای کې ودرېږي نو هغه څوک دې نه ملامتوي چې بد ګمان پرې لري.

د تېر په څېر عمر رضي الله عنه يو سړی وليد چې د لارې پر سر يې د ښځې سره خبرې اترې کولې نو په دره يې ووهه، سړي ورته وويل: ای امير المومنين! ولې دې ووهلم دا خو مې له خپلې ښځې سره خبرې کولې! هغه ورته وويل: ولې دې ورسره په خپل کور کې خبرې نه کولې چې چا نه ليدلې!

نو د اسلامي شريعت ګټه هم دا ده چې هرڅوک بايد د تهمت له ځايونو ځان سالم وساتي، تاسو څه واياست که يوه ښځه خياط ته ايکې يواځې ولاړه شي او هغه يې د بدن د غړو ناپ واخلي! يا د تصويرانو په دوکان ورننوځي او هلته ايکې يواځې له پردي سړي په واسطه تصويران واخلي، يا په موټرو ګاړو کې له شرعي محرم پرته ځي راځي، يا مسلمانه ښځه وي او کفري هيوادونو ته له شرعي محرم پرته سفرونه کوي، د طبي فحص په نوم له ډاکټر سره يواځې شي او داسې نور... دا ټول زمونږ په دې وختونو کې هرڅه شوي دي چې فتنې ډېرې او امر بالمعروف او نهي عن المنکر په کې کم شوی دی، شرپسندو او ورانکارو زور په کې اوج ته رسيدلی او په هغه څه کې يو د بل مرسته کوي چې د خيرپسندو ضد وي.

شعر:

أَيَــا عُلَمَــاءُ الدِّيــنِ مَــالِي أَرَاكُــمْ * تَغَاضَيْتُــم عَــنْ مُنْكَــرَاتِ الأَوَامِــرِ**

ای ديني علماؤ! ولې مو وينم چې له منکراتو څخه د خلکو په رابندولو کې په زوره سترګې پټوئ

أَمَا الأَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيُ فَرْضُكُمْ * فَأَعْرَضْتُــمُ عَنْ ذَاكَ إِعْــرَاضَ هَاجِرِ**

په ښو کارونو د امر او منکر نه رابندول ستاسو فرض دي او تاسو له دغو څخه داسې اعراض کړی چې بيخي مو پريښې دي.

أَمَّــا أَخْــذَ الْمِيثَــاقَ رَبِّي عَلَيْكُــمْ * بَــأَنْ تَنْصَحُــوا بِالْحَقِّ أَهْــلَ الْمَنَاكِرِ**

ايا زما رب درڅخه لوظ نه دی اخستی چې د منکراتو والاو ته به تاسو په حق سره نصيحت کوئ؟

فَإِنْ هُمْ عَصَوْكُمْ فَاهْجُرُوهُمْ وَهَاجِرُوا *** تَنَالُوا بِنَصْرِ الدِّينِ أَجْرَ الْمُهَاجِرِ

که دوی مو له نصيحت سرغړونه وکړي تاسو يې پرېږدئ او هجرت ترې وکړئ، په دې سره به د دين په نصرت کې د مهاجر اجر تر لاسه کړئ.

إِذَا كَانَ هَذَا حَالُ قَاضٍ وَعَالِمٍ *** وَحَالُ وَزِيرٍ أَوْ أَمِيرٍ مُظَاهِرِ

چې دا ډول حال تر قاضي، تر عالم، تر وزير او تر مرستندوي ټولواک راورسيږي نو...

وَلَمْ تَنْتَهُوا عَنْ غَيِّكُمْ فَتَرَقَّبُوا *** صَوَاعِقَ قَهَّارٍ وَسَطْوَةَ قَاهِرِ

که تاسو له سرغړوني رابند نه شئ نو انتظار اوباسئ چې قهار ذات له پلوره درته تندرونه راشي او قاهر ذات مو په ګرفت کې واخلي

فَمَا اللهُ عَمَّا تَعْمَلُونَ بِغَافِلٍ *** وَلَكِنَّهُ يُمْلِي لِطَاغٍ وَفَاجِرِ

ستاسو له کړو وړو نه الله پاک ناخبره نه دی، دومره ده چې هغه سرکش او فاجر ته مهلت ورکوي.

وَقَدْ أَرْسَلَ الآيَاتِ مِنْهُ مُخَوِّفاً *** وَلَكِنْ غَفَلْتُمْ عَنْ سَمَاعِ الزَّوَاجِرِ

الله درته د ډار درکولو په حالت کې عذابونه راواستول خو تاسو د عذابونو نه لا هم غفلت کې يئ.

أَجِيبُوا عِبَادَ اللهِ صَوْتَ مُنَاصِحٍ *** دَعَاكُمْ بِصَوْتٍ مَالَهُ مِنْ مُنَاصِرِ

د الله بندګانو! د پوره خيرخواه اواز واورئ او خبره يې ومنئ، تاسو ته يې په داسې اواز درغږ کړ چې هيڅ مرستندويه نه لري.

وَقُومُوا سِرَاعاً نَحْوَ نَصْرَةِ دِينِكُمْ *** إِذَا رُمْتُمُ فِي الْحَشْرِ غُفْرَانَ غَافِرِ

په توندۍ سره د خپل دين مرستې ته وپاڅېږئ ترڅو د حشر په ورځ دبښونکي ذات بښنه کې راپورته شئ

وَحُسْنُ خِتَامِ النَّظْمِ أَزْكَى صَلاتِنَا *** عَلَى الْمُصْطَفَى وَالآلِ أَهْلِ الْمَفَاخِرِ

د شعر پای کې دې ښايسته درودونه وي په محمد صلی الله عليه وسلم باندې او دهغه په کړدې کورنۍ چې د وياړونو والا دي.

اى الله! زمونږ په غوږونو او سترګو کې خير او برکت واچوه او زړونه مو روښانه کړه، زمونږ منځنۍ چارې اصلاح کړه، زمونږ زړونو ترمنځ روغې جوړې راوله او دخير ښېګړې لارې راته اسانې کړه، له تورتمونو مو د رڼاګانو په لور روان کړه، له فاحش او بدو کارونو ښکاره وي او که پټ، مونږ وساته، مونږ ته، زمونږ مور او پلار ته او ټولو مسلمانانو ته ستا په ځانګړې رحم او مهربانۍ د ګناهونو بخشش وکړه، اى الله په محمد صلى الله عليه وسلم او دهغه په کورنۍ او ملګرو يې رحم وکړه.

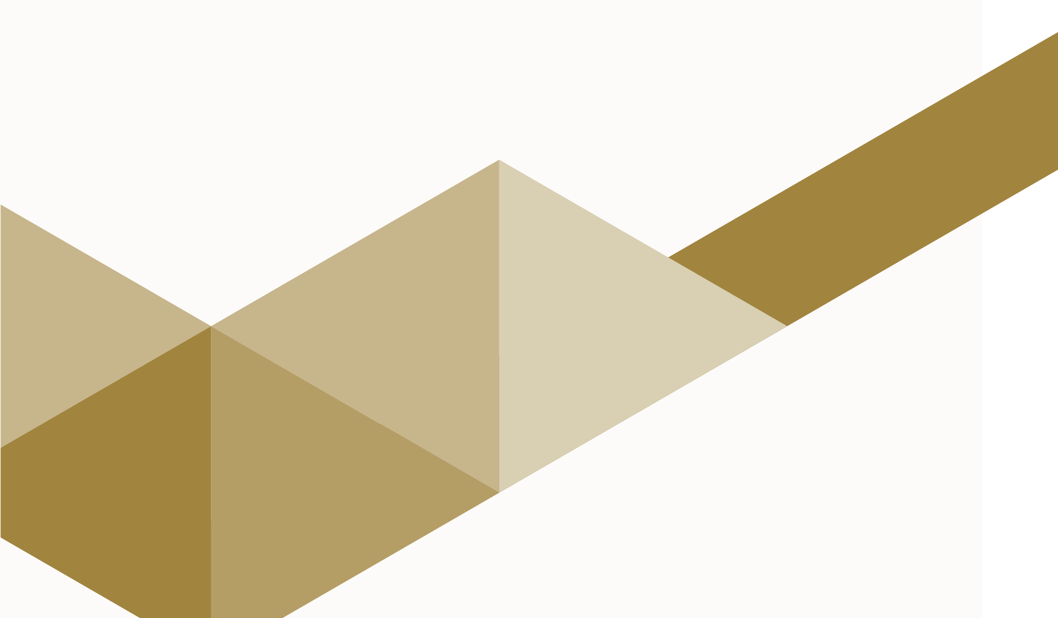

پنځم فصل

د اسلامي دین بله ګټه دا ده چې کله انسان په کوم شرپسند، فاجر او د جرمونو په مرتکب وازمول شي باید ځان ورڅخه وساتي او له شره يې ځان لري کړي، له مدارات څخه به ورسره کار اخلي او حتی الامکان به یې له شر څخه ځان ساتي، ابودرداء رضي الله عنه وايي: مونږ له ځينو خلکو په مخ کې خوشحالي ښکاره کو او زړونه مو پرې لعنت وايي، له دې څخه له هغو شرپسندو سره مدارات موخه ده چې ته يې له شر څخه نه شې په امن کې کېدی او نه يې له ظلم څخه په لاس نیولو توان لرې او نه پرې انکار کولی شې، یا یې له شر او اذیت نه ډارېږې او یا يې له جرم له ارتکاب نه، خو په زړه کې ورسره کینه لرې.

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې په ذات البین اصلاح باندې تیزي ورکوي په دې خو له قران کریم او له نبوي حدیثونو څخه دلیلونه بلا ډېر دي.

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې د مسلمانانو په عیبونو، شرمونو او خوګانو باندې د پردې اچولو امر کوي، نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ**». [صحيح البخاري: ٢٤٤٢]

ژباړه: اوخوک چې پر مسلمان پرده واچوي نو د قیامت په ورځ به پرې الله پرده واچوی.

او فرمايي: «**يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلِسَانِهِ، وَلَمْ يَدْخُلِ الْإِيمَانُ قَلْبَهُ، لَا تَغْتَابُوا الْمُسْلِمِينَ، وَلَا تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ**». [سنن ابي داود: ٤٨٨٠]

ژباړه: ای هغوخلکو چې په ژبه مو‌ایمان راوړی دی او لا مو زړه ته ایمان نه دی ښکته شوی، د مسلمانانو غیبتونه مه کوئ او مه یې عیبونو او شرمونو پسې کیږئ.

د اسلامي دین بله ګټه دا ده چې د مسلمان زړه ته د خوشحالی په ورکولو امر کوي

او د اړين په اړتياو غور کوي، نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ، حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ**». [صحيح البخاري: ١٣]

ژباړه: تر هغه تاسو کې ځوک پوره مومن نه شي جوړېدی چې د خپل ورور لپاره هغه څه پسند وبولي چې له ځان لپاره يې پسند بولي.

او فرمايي: «**وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللهُ فِي حَاجَتِهِ**». [صحيح البخاري: ٢٤٤٢]

ژباړه: ځوک چې د مسلمان اړتياوې پوره کوي نو الله به د ده اړتياوې پوره کړي.

د اسلامي شريعت بله ګڼه دا ده چې د مسلمان په عزت او احترام امر کوي په ځانګړې بيا د سپين ږيري، او امر کوي چې پر کوچيانو دې له رحم او ترحم څخه کار واخستل شي، نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُوَقِّرْ كَبِيرَنَا، وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا**». [مسند احمد: ٦٩٣٧]

ژباړه: له مونږ څخه هغه ځوک نه دی چې زمونږ د مشر احترام نه کوي او زمونږ په کشر رحم نه کوي.

او فرمايي: «**إِنَّ مِنْ إِجْلَالِ اللهِ إِكْرَامَ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ**». [سنن ابي داود: ٤٨٤٣]

ژباړه: د الله پاک له تعظيم څخه دا هم دي چې د سپينږيري مسلمان قدر او احترام وکړی شي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې له ناکاره او بدو خبرو او بدزبانۍ نه خلک منع کوي، نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ، وَلَا اللَّعَّانِ، وَلَا بِالْفَاحِشِ، وَلَا بِالْبَذِيءِ**». [١٩٧٧]

ژباړه: مومن انسان په خلکو عيب نه لګوي او نه لعنت ويونکی وي، او نه کنځلمار وي او نه بې حياء وي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې په مجلس کې له دريم نه بغير به دوه کسان پټې خبرې نه کوي، په دې خاطر چې د دريم د خفګان سبب ونه ګرځي، شايد هغه به اټکل کړي چې دواړه زما اړوند غږيږي، همدا راز دا د مجلس له ادبونو سره هم منافي عمل دی، دا هم د مجلس ادب دی چې بايد په داسې اجنبي ژبې خبرې

اترې ونه کړی شي چې دريم ګړی يې پرې علم ونه لري، نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى اثْنَانِ دُونَ الْآخَرِ، حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ مِنْ أَجْلِ أَنْ يُحْزِنَهُ**». [صحيح مسلم: ۲۱۸۴]

ژباړه: تاسو چې کله درې کسان وئ نو دوه دې له دريم ګړي پرته پټې خبرې نه کوي، ترڅو له نورو خلکو سره ګډوډ شئ، په دې خاطر چې د مجلس دريم غړی خفه کوي.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې مسلمان له دې څخه رابندوي چې بايد په داسې څه کې لاس وهنې ونه کړې چې له شان سره يې نه ښايي، د نبي کريم صلى الله عليه وسلم له جوامعو کلماتو څخه دا حديث هم دی فرمايي: «**مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ**». [سنن ابن ماجه: ۳۹۷۶]

ژباړه: د سړي د ښه اسلام له جملې څخه دا هم دي چې هغه څه پرېږدي چې ورسره مناسب نه وي.

ځينو خلکو له دې حديث څخه د ژوند اړوند قاعده راويستلې ده، هغوی وايي: **[له خپل ځانګړو کارونو اړوند بوخت اوسه].**

خو که مسلمانان د خپل پيغمبر پاک د ارشاداتو اړوند د تنفيذ چارې پر مخ يوسي، نصيحتونه يې ومني، هم به خپله دمه او هم به نور دمه وي، بالعکس که د رامنځ ته شويو ستونزو اړوند پلټنه وکړو راته به جوته شي چې د زياترو جنګ جګړو، نښتو او درمندو پيښو لاملونه د نور په چارو کې لاس وهنې دي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې په لارو کې له ناستو او مجلس کولو نه منع کويو، ځکه په دې کې هغه څه دي چې له انسان سره مناسب نه دي، شايد د لارې پر سر انسان حقوق ادا نه کړی شي، شايد په لاره کې امر بالمعروف او نهي عن المنکر ونه کړی شي، د مظلوم مرسته ونه شي کړی، ظالم به ونه شي رټلی، شايد د کوم مسلمان مرسته ونه شي کړی، داسې د لارې نور ادبونه شايد تعطيل کړې لکه سلام ته ځواب ورنه کړي، له پردو ښځو سترګې پټې نه کړي او يا چا ته له اذيت نه ځان قابو نه کړي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې کله هم څوک راڅخه په الله پناه وغواړي باید پناه ورته ورکړو، او که راڅخه د الله په نوم څه وغواړي باید ورته يې ورکړو، او له هغه چا سره باید نېکه رويه وکړو چې له مونږ سره يې احسان کړی وي، که مو ورسره د عملي احسان توان نه وي باید د خير دعاګانې ورته وکړو، ترڅو مو په دې حديث عمل راشي: «**مَنِ اسْتَعَاذَكُمْ بِاللهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ سَأَلَكُمْ بِاللهِ فَأَعْطُوهُ**».

[سنن ابي داود: ٥١٠٩]

ژباړه: که په الله پورې درڅخه څوک پنا وغواړي پناه ورته ورکړئ او که درڅخه د الله په نوم څوک څه وغواړي ورته يې ورکړئ.والله اعلم.

ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم باندې، د هغه په کورنۍ او ملګرو يې رحم وکړې.

شپږم فصل

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې ته بايد له ځان سره انصاف وکړې، له خلکو لپاره هغه څه پسند وبولې چې له ځان لپاره يې خوښ ګڼې، د نورو مسلمانانو ورونو په څېر ځان هم وبولې او داسې کړه وړه ورسره وکړې چې د ځان لپاره يې طمع او توقع لرې او حقوق يې ادا کړې، له عمار بن ياسر رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**لَا يَسْتَكْمِلُ الْعَبْدُ الْإِيمَانَ حَتَّى تَكُونَ فِيهِ ثَلَاثُ خِصَالٍ قُلْتُ: وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: الْإِنْفَاقُ مِنَ الْإِقْتَارِ، وَالْإِنْصَافُ مِنْ نَفْسِهِ، وَبَذْلُ السَّلَامِ**». [مکارم الأخلاق: ٣٦٠]

ژباړه: تر هغه بنده خپل ايمان تر کمال نه شي رسولی چې درې خويونه پکې شته شي، ما وويل: کوم خويونه؟ هغه وويل: له بخل پرته نفقه کول، له ځان سره انصاف کول او سلام کول.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ [سورت حشر: ٩]

ژباړه: دوی نور پر ځان غوره ګڼي که څه هم خپله اړتيا لري.

او نبي کريم صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**طَعَامُ الِاثْنَيْنِ كَافِي الثَّلَاثَةِ**». [صحيح البخاري: ٥٣٩٢]

ژباړه: د دوو کسانو خوراک درېيو له بسنه کوي.

په بل حديث کې راځي نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضْلُ ظَهْرٍ، فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا ظَهْرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضْلٌ مِنْ زَادٍ، فَلْيَعُدْ بِهِ عَلَى مَنْ لَا زَادَ لَهُ، قَالَ: فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ مَا ذَكَرَ حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ لَا حَقَّ لِأَحَدٍ مِنَّا فِي فَضْلٍ**». [صحيح مسلم: ١٧٢٨]

ژباړه: که څوک اضافه سورلۍ لري نو پر هغه چا دې پرې احسان وکړي چې

سورلی نه لري، او که څوک اضافه توښه لري نو پر هغه چا دې پرې صدقه وکړي چې توښه نه لري، چې څومره يې ياد ول هغومره يې ماليتونه ياد کړل تر دې چې زمونږ يقين راغی چې په اضافه شيانو کې مونږ بيخي حق نه لرو.

د اسلامي شريعت بله ګڼه او لوړ اخلاق دا دي چې مسلمان بايد د خپل مسلمان ورور عزت او ابرو، نفس او مال د توان په اندازه خوندي وساتي، تيری او ظلم ترې دفع کړي، د خپل استطاعت په مقدار بايد ورڅخه دفاع وکړي، له ابودرداء رضي الله عنه نه روايت دی چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په مجلس کې يو چا د چا بد وويل، بل سړی يې د بد ځواب وکړ نو نبي صلى الله عليه وسلم وفرمايل: «**مَنْ رَدَّ عَنْ عِرْضِ أَخِيهِ رَدَّ اللهُ عَنْ وَجْهِهِ النَّارَ يَوْمَ القِيَامَةِ**». [جامع الترمذي: ١٩٣١]

ژباړه: څوک چې د خپل ورور له عزت او ابرو څخه دفاع وکړي نو د قيامت په ورځ به يې الله له مخ څخه اور واړوي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې انسان ته په دومره صدقه امر کوي چې د بخل او اسراف ترمنځ وي، الله پاک فرمايي:

﴿وَلَا تَجۡعَلۡ يَدَكَ مَغۡلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبۡسُطۡهَا كُلَّ ٱلۡبَسۡطِ فَتَقۡعُدَ مَلُومًا مَّحۡسُورًا﴾ [سورت اسراء: ٢٩]

ژباړه: خپل څټ ته دې هم لاس مه اچوه او په نفقه کې يې هم ډېر مه کولاوه وه، ورنه ملامت او تش لاس به کېنې.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَٱلَّذِينَ إِذَآ أَنفَقُواْ لَمۡ يُسۡرِفُواْ وَلَمۡ يَقۡتُرُواْ وَكَانَ بَيۡنَ ذَٰلِكَ قَوَامًا﴾ [سورت فرقان: ٦٧]

ژباړه: او (**عبادالرحمن**) هغه څوک دي چې کله خرڅ او خيرات کوي نو نه خو اسراف کوي او نه بخل کوي، بلکې د دې په منځ کې وي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې د صبر په درېواړو ډولونو امر کوي، تر هغه د الله په اطاعت صبر چې په سمه توګه يې ادا کړي، د الله له معصيت څخه صبر تر دې چې بيخي يې پرېږدي، د الله په دردونکو پرېکړو (تقدير) باندې صبر کول.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې په کمزرو باندې د عطف او مهربانۍ، په نادارو خلکو باندې د شفقت، په يتيمانانو باندې د ترحم، له غلامانو، وينځو او خادمانو سره د احسان امر کوي، له دوی څخه ستونزې سترې پورته کول، له دوی سره نيکه رويه کول، لائقه ناسته پاسته ورسره کول، له دوی سره ټوکې ټکالې کول او ارخ ورته نرمول ټول په اسلام کې مامورات دي، الله پاک خپل پيغمبر ته وايي:

﴿وَٱخۡفِضۡ جَنَاحَكَ لِمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ﴾ [سورت شعراء: ۲۱۵]

ژباړه: او خپل اړخ دې هغو مومنانو بندګانو ته ټيټ کړه چې ستا فرمانبرداري کوي.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَٱصۡبِرۡ نَفۡسَكَ مَعَ ٱلَّذِينَ يَدۡعُونَ رَبَّهُم بِٱلۡغَدَوٰةِ وَٱلۡعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجۡهَهُۥ﴾ [سورت کهف: ۲۸]

ژباړه: له هغو خلکو سره ځان رابند کړه چې خپل رب د هغه د رضا په خاطر سهار او ماښام راغواړي.

او فرمايي:

﴿فَأَمَّا ٱلۡيَتِيمَ فَلَا تَقۡهَرۡ ۝٩ وَأَمَّا ٱلسَّآئِلَ فَلَا تَنۡهَرۡ﴾ [سورت ضحی: ۹ – ۱۰]

ژباړه: يتيم ته قهر او غصه مه کوه او تولګر بيخي مه رټه.

او فرمايي:

﴿أَرَءَيۡتَ ٱلَّذِي يُكَذِّبُ بِٱلدِّينِ ۝١ فَذَٰلِكَ ٱلَّذِي يَدُعُّ ٱلۡيَتِيمَ ۝٢ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ ٱلۡمِسۡكِينِ﴾ [سورت ماعون: ۱ – ۳]

ژباړه: ايا ته هغه څوک پېژنې چې د قيامت ورځ تکذيبوي، همدغه کس دی چې يتيم ته ديکې ورکوي او مسکينانو ته په خوراک هيڅ تيزي نه ورکوي.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَمَآ أَدۡرَىٰكَ مَا ٱلۡعَقَبَةُ ۝١٢ فَكُّ رَقَبَةٍ ۝١٣ أَوۡ إِطۡعَٰمٞ فِي يَوۡمٖ ذِي مَسۡغَبَةٖ ۝١٤ يَتِيمٗا ذَا مَقۡرَبَةٍ ۝١٥ أَوۡ مِسۡكِينٗا ذَا مَتۡرَبَةٖ﴾ [سورت بلد: ۱۲–۱۶]

ژباړه: او تا ته څه معلومات دي غونډې (له اور څخه نجات) څه شی دی؟ د څټ ازادول دي، او يا د ولږې په ورځ ناداره ته خوراک ورکول دي، يا خپلوان يتيم ته

خوراک ورکول دي، او یا هغه مسکین ته خوراک ورکول دي چې له خاورو پورې نښتی وي (یعني هیڅ شی نه لري بې له خاورو)

او الله پاک فرمایي:

﴿عَبَسَ وَتَوَلَّىٰٓ ١ أَن جَآءَهُ ٱلۡأَعۡمَىٰ ٢ وَمَا يُدۡرِيكَ لَعَلَّهُۥ يَزَّكَّىٰٓ﴾ [سورت عبس: ١ - ٣]

ژباړه: مخ یې ګونځې کړ او مخ یې ورڅخه واړو، کله چې ورته نابینا راغی، شاید دا له ګناهونو ځان پاکوي.

اوم فصل

د اسلامي دين بله ګټه او فايده دا ده چې په رحمت، شفقت او مهرباني باندې امر کوي، له قسوت، غلظت او شدت نه په کلکو الفاظو انسان رابندوي، تر دې چې له حیوان سره هم ناسمه د غلظت رویه غندي، له عبدالله بن عمر رضي الله عنه نه روايت دی چې نبي کريم صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**عُذِّبَتِ امْرَأَةٌ فِي هِرَّةٍ سَجَنَتْهَا حَتَّى مَاتَتْ، فَدَخَلَتْ فِيهَا النَّارَ، لاَ هِيَ أَطْعَمَتْهَا وَلاَ سَقَتْهَا، إِذْ حَبَسَتْهَا، وَلاَ هِيَ تَرَكَتْهَا تَأْكُلُ مِنْ خَشَاشِ الأَرْضِ**». [صحيح البخاري: ٣٤٨٢، صحيح مسلم: ٢٢٤٢]

ژباړه: د پېشو باره کې يوه ښځه په اور عذاب شوه چې له ځان سره يې بنديوانه کړې وه تر دې چې بند کې مړه شوه نو اور ته پکې ننوته، چې کله يې په بند کړه نو نه يې ورته خوراک ورکو او نه څښاک او نه يې پرېښوده چې د ځمکې حشرات وخوري.

بخاري او مسلم او نورو محدثينو مرفوعاً روايت کړي دي: «**دَنَا رَجُلٌ إِلَى بِئْرٍ فَنَزَلَ فَشَرِبَ مِنْهَا وَعَلَى الْبِئْرِ كَلْبٌ يَلْهَثُ فَرَحِمَهُ فَنَزَعَ إِحْدَى خُفَّيْهِ فَغَرَفَ لَهُ فَسَقَاهُ فَشَكَرَ اللهُ لَهُ فأدخله الجنة**». [صحيح ابن حبان: ٥٤٣]

ژباړه: يو سړی څاه ته نژدې ورښکته شو او اوبه يې ورڅخه وڅښلې، د کوهي پر غاړه سپي هم و رحم يې پرې راغی يوه موزه يې وويسته او اوبه يې پکې راوويستې او سپي يې خړوب کړ، الله يې عمل قبول کړ او جنت ته يې داخل کړ.

او مسلم او نور محدثين روايت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم پر يو خر تېر شو چې داغونه پرې لګېدلي ول نو ويې فرمايل: «**لَعَنَ اللهُ الَّذِي وَسَمَهُ**». [صحيح مسلم: ٢١١٧]

ژباړه: الله دې پر هغه چا لعنت وکړي چې پر دې خر يې داغونه لګولي دي.

شعر:

أَنَـا الْعَبْـدُ الذِي كَسَـبَ الذُّنُوبَا *** وَصَدَّتْـهُ الأَمَـانِي أَنْ يَتُوبَـا

زه هغه بنده يم چې ګناهونه يې کړي دي او ارزوګانو يې له توبې بند کړی دی

أَنَـا الْعَبْـدُ الذِي سُـطِرَتْ عَلَيْـهِ *** صَحَائِـفُ لَمْ يَخَـفْ فِيهَـا الرَّقِيبَا

زه هغه بنده يم چې د ګناهونو کتابونه يې ليکل شوي دي او په ځان ګمارل شوي ملائکو نه يې هيڅ نه دی ډاريدلی

أَنَـا الْعَبْـدُ الْمُسِيءُ عَصَيْـتُ سِرّاً *** فَمَـا لِي الآنَ لا أُبْـدِي التَّحِيبَـا

زه هغه بنده يم چې پټ ګناهونه مې کړي دي اوسمهال ولې په خپلو ګناهونو ژړا ونه کړم؟

أَنَـا العَبْدُ المفـرِّطُ ضَـاعَ عُمْرِي *** فَلَـمْ أَرْعَ الشَّـبِيْبَةَ وَ المَشِـيْبَا

زه هغه کوتاه بنده يم چې خپله زندګي مې ضايع کړې ده، د ضياع په جريان کې مې د بوډاوالي خيال هم نه دی ساتلی

أَنَـا الْعَبْـدُ الْغَرِيـقُ بِلُـجِّ بَحْـرٍ *** أَصِيـحُ لَرُبَّمَـا أَلْـقَى مُجِيبَـا

زه هغه بنده يم چې بحر څپو لاهو کړی يم او نارې وهم له اواز اوريدونکې سره به لا کله مخامخ کېږم!!

أَنَـا الْعَبْدُ السَّـقِيمُ مِـنَ الْخَطَايَا *** وَقَـدْ أَقْبَلْـتُ التَمِـسُ الطَّبِيبَـا

زه د ګناهونو او سرغړونو له کبله پر ځان رنځور شوی يم، په مخه يم او د ډاکټر پلټنه کوم.

أَنَـا الْعَبْـدُ الْمُخَلَّفُ عَـنْ أُنَاسٍ *** حَـوَوْا مِـنْ كُلِّ مَعْـرُوفٍ نَصِيبَـا

زه هغه بنده يم چې له هغو خلکو پس پاتې يم چې له هر ډول ښو کارونو څخه يې خپلې برخې اخستې دي.

أَنَا الْعَبْـدُ الشَّرِيـدُ ظَلَمْتُ نَفْسِي *** وَقَـدْ وَافَيْـتُ بَابَكُـمْ مُنِيبَـا

زه هغه شړل شوی انسان یم چې له ځان سره مې ظلم کړی دی، او ستاسو پر دروازه په داسې حالت کې ولاړ یم چې له ګناهونو رجوع کوونکی یم.

أَنَـا الْعَبْـدُ الْفَقِـيرُ مَـدَدْتُ كَفِّي *** إِلَيْكُـمْ فَادْفَعُـوا عَـنِّي الْخُطُوبَا

زه بې وسه بنده یم او د لاس دواړه ورغوي مې تاسو ته دراوږده کړي چې راپېښې ستونزې راڅخه واړوئ.

أَنَـا الْغَدَّارُ كَـمْ عَاهَـدْتُ عَهْداً *** وَكُنْـتَ عَلَى الْوَفَـاءِ بِـهِ كَذُوبَـا

زه ډېر دوکه باز انسان یم چې څومره بلا وعدې مې ماتې کړې دي، او هر مهال به خپل لوظ کې دروغژن وم.

أَنَـا الْمَقْطُـوعُ فَارْحَمْـنِي وَصِلْنِي *** وَيَـسِّر مِنْـكَ لِي فَرَجـاً قَرِيبَـا

له ما سره خلکو خپلولي پالل پرېښې دي، پر ما ورحمېږه او پر خلکو مې وپاله، او له دې تنګۍ نه راته ډېره نژدې پراخي راوله.

أَنَـا الْمُضْطَـرُّ أَرْجُو مِنْـكَ عَفْواً *** وَمَـنْ يَرْجُـو رِضَـاكَ فَلَـنْ يَخِيبَا

زه ډېرې اړتیا اخستلی بنده یم او له تا څخه ستا کرم غواړم، او ستا عفوه چې څوک غواړي هېڅکله به له زیان سره مخ نه شي.

فَيَـا أَسَـفِي عَلَى عُمْـرٍ تَقَـضَّي *** وَلَـمْ أَكْسِـبْ بِـهِ إِلا الذُّنُوبَـا

های په هغې زندګۍ بلا افسوسونه چې راڅخه تېره شوه او ما پکې له ګناه پرته نور هېڅ نه دي کړي.

وَأَحْـذَرُ أَنْ يُعَاجِلُـنِي مَمَـاتٌ *** يُحَـيِّرُ هَـوْلُ مَصْرَعِـهِ اللَّبِيبَـا

په دې ډار نیولی یم چې هغه مرګ به مې راته زر راشي چې له هیبت څخه یې دانا او عاقل له هوشه وځي.

وَيَـا حُزْنَـاهُ مِنْ حَـشْرِي وَنَشْرِي *** بِيَـوْمٍ يَجْعَـلِ الْـوِلْدَانَ شِـيبَا

زما د هغه حشر او نشر پر ورځ ډېر خفګان په کار دی چې له هیبت او ډار څخه به یې ماشومان سپينږيري شي.

تَفَطَّرَتْ السَّمَاءُ بِـهِ وَمَـارَتْ *** وَأَصْبَحَـتِ الْجِبَـالُ بِـهِ كَثِيبَـا

په دغه ورځ به اسمان دوه پړقه شي او خوځښت کې به راشي، او غرونه به هم د شګو ډېرکۍ شي.

إِذَا مَـا قُمْـتُ حَيْرَانـاً ظَمِيئـاً *** حَسِـيرَ الطَّـرْفِ عُرْيَانـاً سَـلِيبَا

پر دغه ورځ به زه هک پک تږی جل نیولی راپورته شم، د سترګو په دید به ستړی او لوڅ لغړ به یم

وَيَـا خَجْلاهُ مِـنْ قُبْحِ اكْتِسَـابِي *** إِذَا مَـا أَبْـدَتْ الصُّحُـفُ الْعُيُوبَا

له خپلو بدو کړو وړو له کبله به مې څومره د شرم ورځ وي چې کله عمل نامې پکې عیبونه رابرسېره کوي.

وَذِلَّـةُ مَوْقِـفٍ وَحِسَـابِ عَـدْلٍ *** أَكُـونُ بِـهِ عَلَى نَفْـسِي حَسِـيبَا

داسې ورځ چې ښېې به کې خوېږي او حساب به هم د عدل وي، له ماسره به په خپل ځان حساب کېدای شي.

وَيَـا حَـذْرَاهُ مِـنْ نَـارٍ تَلَظَّـى *** إِذَا زَفَـرَتْ وَأَقْلَقَـتِ الْقُلُوبَـا

له غومبرو اور څخه څومره ډار ورځ ده چې غومبرې به په اوازونو راشي او زړونه به هم ډار ونيسي.

تَـكَادُ إِذَا بَـدَتْ تَنْشَـقُّ غَيْظـاً *** عَلَى مَـنْ كَانَ ظَلامـاً مُرِيبَـا

نږدې ده چې غومبره شوی اور هر ظالم او شکمن انسان باندې له ډېرې غصې له امله د راښکاره کېدو سره وچوي.

فَيَا مَـنْ مَـدَّ فِي كَسْـبِ الْخَطَايَا *** خُطَـاهُ أَمَـا يَـأْنِي لَـكَ أَنْ تَتُوبَا

ای انسانه چې په سرغړونو کې مخکې تللی يې! ايا وخت نه دی راغلی چې نور له ګناهونو توبه اوباسې؟

أَلا فَاقْلِـعْ وَتُـبْ وَاجْهَـدْ فَإِنَّـا *** رَأَيْنَـا كُلَّ مُجْتَهِـدٍ مُصِيبَـا

نور له ګناهونو پوره راوګرځه او توبه کړه او په نېکو عملونو کې بوخت اوسه، مونږ ته معلومات شته چې په نېکو کارونو بوخت انسان په سمه روان دی.

وَأَقْبِلْ صَادِقاً فِي الْعَزْمِ وَاقْصُدْ *** جَنَاباً لِلْمُنِيبِ لَهُ رَحِيبَا

په خپل عزم کې رښتونی راشه او هغه اړخ دې موخه ونیسه چې له توبه ګار لپاره ډېر پراخه دی.

وَكُنْ لِلصَّالِحِينَ أَخاً وَخِلا *** وَكُنْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا غَرِيبَا

د هر نیک انسان ورور او دوست جوړ شه او په دنیا کې د مسافر په څېر شه.

وَكُنْ عَنْ كُلِّ فَاحِشَةٍ جَبَاناً *** وَكُنْ فِي الْخَيْرِ مِقْدَاماً نَجِيبَا

له هرې بدکارۍ څخه بوزدیله جوړ شه او په کار خیر کې تر هر چا لومړی او چوست چالاکه جوړه شه.

وَلاحِظْ زِينَةَ الدُّنْيَا بِبُغْضٍ *** تَكُنْ عَبْداً إِلَى الْمَوْلَى حَبِيبَا

د دنیا زیب او زینت ته په ډېره سپکه وګوره نو الله رب کائنات ته به محبوب بنده جوړ شې.

فَمَنْ يَخْبُرْ زَخَارِفَهَا يَجِدْهَا *** مُخَالِبَةً لِطَالِبِهَا خَلُوبَا

که څوک د دنیا سینګار اړوند غړېږی نو وبه یې ګوري چې دنیا غوښتونکی به یې په خپلو پنجو کې ښکار کړی وي.

وَغُضَّ عَنِ الْمَحَارِمِ مِنْكَ طَرْفاً *** طَمُوحاً يَفْتِنُ الرَّجُلَ الأَرِيبَا

له ګردو محرماتو څخه دې سترګې ټيټې ونیسه داسې محارم چې عاقل او دانا انسان هم په فتنه کې اچوي.

فَخَائِنَةُ الْعُيُونِ كَأُسْدِ غَابٍ *** إِذَا مَا أَهْمَلْتَ وَثَبْتَ وَثُوبَا

د سترګو غلاژن لکه د ځنګلي ځناور زمری دی، چې کله ترې لږ ناخبره شې نو (ښکار) ته په ټوپونو ور روان يي.

وَمَنْ يَغْضُضْ فُضُولَ الطَّرَفِ عَنْهَا *** يَجِـدْ فِي قَلْبِـهِ رُوحـاً وَطِيبَـا

څوک چې د سترګو اضافي کتل راښکته کړي نو په خپل زړه کې به خوږې شيبې او ښه ژوند وګوري.

وَلا تُطْلِـقْ لِسَـانَكَ فِي كَلامٍ *** يَجُـرُّ عَلَيْـكَ أَحْقَـاداً وَحُوبَـا

په خبرو کې دې ژبه مه بې مهاره کوه چې تا ته د خلکو حسدونه او ظلم راکاږي.

وَلا يَـبْرَحْ لِسَـانُكَ كُلَّ وَقْـتٍ *** بِذِكْـرِ اللهِ رَيَّانـاً رَطِيبَـا

هر مهال بايد ستا ژبه د الله په ذکر او ياد باندې خړوب او لونده وي.

وَصَـلِّ إِذَا الدُّجَى أَرْخَى سُـدُولاً *** وَلا تَضْجَـرْ بِـهِ وَتَكُـنْ هَيُوبَـا

کله چې تورتمونه پردې راوځړوي نو ته پکې لمونځونه شروع کړ، ځان ورته مه تنګوه او په خشيت کې اوسه.

تَجِـدْ أُنْسـاً إِذَا أُودِعْـتَ قَـبْراً *** وَفَارَقْـتَ الْمَعَـاشِرُ وَالنَّسِـيبَا

چې کله قبر کې کېښودل شې او له خپلو خپلوانو او نسبيانو څخه جلا شې نو هلته له اُنس څخه به برخورداره شې

وَصُـمْ مَـا تَسْـتَطِيعُ تَجِـدْهُ رِيّـاً *** إِذَا مَـا قُمْـتَ ظَمْآنـاً سَـغِيبَا

او چې څومره دې توان وي روژې ونيسه، همدا روژې به هله خړوبونکي اوبه وګورې چې له قبر څخه تږى او جل نيولى راپورته شې.

وَكُـنْ مُتَصَدِّقـاً سِرّاً وَجَهْـراً *** وَلا تَبْخَـلْ وَكُـنْ سَـمْحاً وَهُوبَا

په ښکاره او پټه باندې خيرات کونکى جوړ شه، بخل مه کوه او د ورکړې او ډالۍ ورکونکى جوړه شه.

تَجِـدْ مَـا قَدَّمَتْـهُ يَـدَاكَ ظِـلا *** إِذَا مَـا اشْـتَدَّ بِالنَّـاسِ الْكُرُوبَـا

ستا د لاسونو صدقه به هلته سيورى ووينې چې پر خلکو باندې مشقتونه او ستونزې سختې او ګڼې شي.

وَكُـنْ حَسَـنِ السَّـجَايَا وَذَا حَيَاءٍ *** طَلِيـقَ الْوَجْـهِ لاشَكْسـاً غَضُوبَا

د ښو اخلاقو خښتن او حیا ناک انسان جوړ شه چې خندا دې پر مخ وي، نه بد اخلاقه او تل غصه او قهر نیولی وي.

ای الله! ستا له سرغړونو څخه راته د نجات توفیق راکړه، هغه کارونه چې تا رضا کوي ته یې مونږ ته ښوونه وکړې، ای الله زمونږ باداره! ستا له عذاب او شرمندګۍ نه راته پناه راکړه، ای الله! ټول هغه څه راته ډالۍ کړې چې ته یې خپلو ولیانو او محبوبو بندګانو ته ورکوې، په دنیا کې راته د نېکو اعمالو توفیق او په اخرت کې راته جنت راکړه او د اور له عذاب څخه مو وساته، مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل رحم باندې د ګناهونو بخشش وکړه. ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او د هغه په کورنۍ او ټولو صحابه کرامو باندې رحم وکړه.

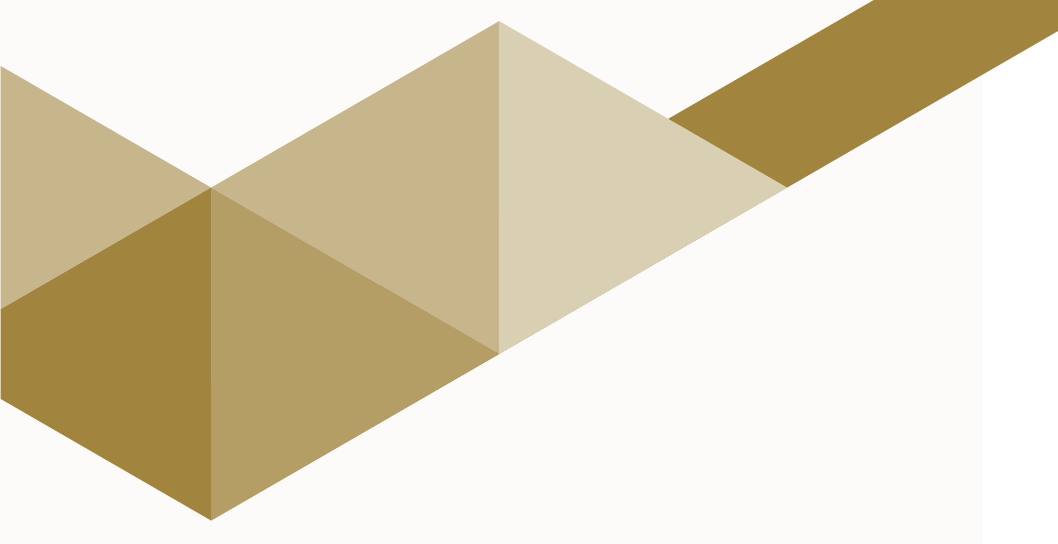

اتم فصل

د اسلامي شریعت بله ګټه دا ده چې د حکمت په مراعات کولو امر کوي، معنا دا چې مونږ هر انسان ته هغه مرتبه او مکانت ورکړو چې ورسره مناسب وي، د هغه د کرامت او شعور ته پاملرنه وکړو او ورته لایق منزلت ورکړو.

له عائشې رضي الله عنها نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: «أَنْزِلُوا النَّاسَ مَنَازِلَهُمْ». [سنن ابي داود: ٤٨٤٢]

ژباړه: ټولو خلکو ته خپلې خپلې مرتبې ورکړئ.

دا ډول له عائشې رضي الله عنها نه روایت دی چې هغه په سفر روانه وه، یو ځای کې یې پړاو واچو او خپل خوراک یې کو، یو ناداره ټولګر راغی عائشې رضي الله عنها ورته وویل: دې مسکین ته د ډوډۍ ټیکلې ورکړئ، بیا بل څوک په اس سپور روان نو وېویل: د خوارو لپاره ورته دعوت ورکړئ، چا ورته وویل: ولې دې ناداره ته د ټیکلې په ورکولو امر وکړ او مالداره بدا دې خوراک ته دعوت کړ؟ هغې ورته وویل: الله پاک هر چا ته خپلې خپلې مرتبې ورکړې دي ضرور ده چې مونږ هم ورته دغه مرتبې ورکړو، همدغه مسکین و چې د ډوډۍ په یو ټیکلي یې ګوزاره وکړه او پرې خوشحاله شو، خو که د ډوډۍ ټیکلې دې همدې بدا ته ورکړی و نو له شان سره یې نه ښائېدل، پر عائشې رضي الله عنها خو دې الله ډېر ورحمېږي چې څومره ښایسته جواب یې ورکړی دی، په ډېر حکمت او عالي ذوق، په نېکو اخلاقو او روا رویه او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم پسې په پوره اقتداء دلالت کوي.

له نبي کریم صلی الله علیه وسلم څخه روایت دی چې خپل یو کور ته ننوت، ځیني ملګري یې هم ورسره ننوتل تر دې چې د ناستې ځای ډک شو، په دې لړې کې جریر بن عبدالله بجلي رضي الله عنه راغی د ځای د نه شتون له کبله په دروازه کې کیناست، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل څادر راتاو کړ او هغه ته

يې ورکړ چې پرې کيني، او ورته يې وويل چې په دې څادر کېنه، جرير رضي الله عنه څادر واخست په خپل مخ يې کېښود څادر به يې ښکلو او ژړل به يې په دې خاطر چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم له ښې رويې څخه متاثره شو، بېرته يې څادر راغونډ کړ او نبي صلى الله عليه وسلم ته يې ورکړ او شکريه يې هم ورله ادا کړه، او دا يې هم ورته وويل: الله دې ستا دومره قدر او احترام وکړي لکه زما چې دې وکړ، زه کله هم ستا په څادر نه کېنم، نبي کريم صلى الله عليه وسلم ښي او کين اړخ ته وکتل بيا يې وويل: «**إِذَا أَتَاكُمْ كَرِيمُ قَوْمٍ فَأَكْرِمُوهُ**». [المعجم الأوسط: ٥٢٦١]

ژباړه: کله چې درته د کوم قوم مشر راشي نو عزت يې وکړئ.

د نبي کريم صلى الله عليه وسلم دې حسن صحبت ته وګوره چې د جرير رضي الله عنه د شعور خيال يې وساته او د هغه قدر او احترام يې وکړ، بيا دې ته ځير شه چې جرير رضي الله عنه يې له کريم تعامل او ښو اخلاقو څخه څومره متاثره شو!

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د ښځو لپاره يې په خاوندانو داسې حقوق واجب کړي دي لکه خاوندان يې چې په خپلو ښځو لري، لکه ښه صحبت، هغې ته تکليف نه ورکول، خو په خلقت او منزلت کې، د خبرو په منلو کې، په انفاق او د مهر په ورکولو کې، د ښځې د ژوند اړتياو په پوره کولو کې، د دنيا او اخرت په فضيلتونو کې الله پاک سړيو ته په ښځو فضيلت ورکړى دى.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د جاهليت په دوران کې به عربانو ښځه د پلار يا خاوند له ميراث څخه يوه برخه ګڼله، ځوى به د خپل پلار کونډه په ميراث کې اخستله، هېره دې نه وي چې د اسلام له راتګ وړاندې به عربانو ښځې د جبر او زور له مخې په ميراث کې اخستلې، وارث به راغى او د پلار په ښځه به يې څادر ګوزار کړ بيا به يې غږ کړ چې دا مې د نور ميراث په څېر هم په ميراث کې يوړه، که به يې خوښه وه له مهر پرته به يې په نکاح کړه او که به يې خوښه شوه بل ته به يې په نکاح ورکړه او مهر به يې ترې ځان ته تسليم کړ، او يا به يې پرې په دې خاطر نکاح حرامه کړه ترڅو ميراث ورڅخه يوسي، نو اسلامي شريعت دغه استبداد او ظلم له منځه يوړ، الله پاک فرمايي:

﴿يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُواْ ٱلنِّسَآءَ كَرْهًا﴾ [سورت نساء: ١٩]

ژباړه: ای هغو خلکو چې ایمان مو راوړی دی ستاسو لپاره روا نه دي چې ښځې د جبر زور له مخې په میراث کې واخلئ.

دا ډول به د جاهلیت په دور کې عربانو ښځې له نکاحونو څخه هم منعه کولې، ځوی به د پلار کونډه په دې خاطر له نکاح څخه رابندوله چې هغه میراث په ولقه کې ولري چې د ده له پلار څخه یې په میراث کې وړې دی، پلار به لور له نکاح څخه په دې خاطر بنده ساتله چې ټول ملکیت یې په میراث کې واخلي، او کله به سړي ښځې ته طلاق ورکړ او له نکاح به یې بنده ساتلې وه ترڅو د خپلې مرضی سره سم ترې مالیت تر لاسه کړي، کینه ګر خاوند به له خپلې ښځې سره روا رویه نه کوله، هغه به یې تنګوله او طلاق به یې هم نه ورکو ترڅو بېرته ورته هغه مهر ورکړي چې له ده یې اخستی و، د اسلام له راتګ نه وړاندې به عربانو په ښځو دغه ډول ظلمونه کول او ناروا تصرف به یې پکې کو، الله پاک فرمایي:

﴿وَلَا تَعۡضُلُوهُنَّ لِتَذۡهَبُواْ بِبَعۡضِ مَآ ءَاتَيۡتُمُوهُنَّ﴾ [سورت نساء: ۱۹]

ژباړه: او ښځې په دې مه ستومانه کوئ چې بېرته ترې ځینې هغه څه واخلئ چې تاسو ورته ورکړي دي.

عربانو به د اسلام نه وړاندې له ښځو سره په نفقه، پوښاک او په ژوند ژواک کې انصاف نه کو، اسلامي دين ورسره په روا تعامل امر وکړ، الله پاک فرمايي:

﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِ﴾ [سورت نساء: ۱۹]

ژباړه: او له دوی (ښځو) سره په ښه توګه ژوند وکړئ.

او الله فرمايي:

﴿فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تَعۡدِلُواْ فَوَٰحِدَةً﴾ [سورت نساء: ۳]

ژباړه: که له دې وډار شئ چې عدل به ونه کړئ نو یوه ښځه په نکاح واخلئ.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَإِنۡ أَرَدتُّمُ ٱسۡتِبۡدَالَ زَوۡجٖ مَّكَانَ زَوۡجٖ وَءَاتَيۡتُمۡ إِحۡدَىٰهُنَّ قِنطَارٗا فَلَا تَأۡخُذُواْ مِنۡهُ شَيۡـًٔاۚ أَتَأۡخُذُونَهُۥ بُهۡتَٰنٗا وَإِثۡمٗا مُّبِينٗا﴾ [سورت نساء: ۲۰]

ژباړه: که د يوې ښځې پر ځای مو بله راوستله او مخکنۍ ښځې ته مو په مهر کې ډېر مال ورکړی وي نو هيڅ شی ترې هم بېرته مه اخلئ، ايا تاسو دروغ او افتراء او ښکاره ګناه اخلئ؟

او په ديني اړخ کې يې قران وايي:

﴿مَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُۥ حَيَوٰةً طَيِّبَةً ۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ﴾ [سورت نحل: ۹۷]

ژباړه: کوم نارينه يا زنانه چې په داسې حالت کې نېک عمل وکړي چې مومن وي نو هرومرو به ورته په دنيا کې د سعادت او ډاډ زندګي ورکړو او په اخرت کې به ورته د هغو عملونو په بدل کې چې دوی به کول ډېر ښه بدله ورکړو.

د ښځې د اهليت او ملکيت اړوند بيا قران وايي:

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ ٱلْوَٰلِدَانِ وَٱلْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ ۚ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [سورت نساء: ۷]

ژباړه: د نارينه و لپاره له مال څخه معلومه برخه ده چې مور پلار او يا خپلو خپلوانو پرېښی وي، او د زنانه و لپار هم له مال څخه معلومه برخه ده چې مور پلار او يا خپلو خپلوانو پرېښی وي، کمه وي او که ډېره وي خو فرض او معلومه شوې برخه ده.

او فرمايي:

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا ٱكْتَسَبُوا۟ ۖ وَلِلنِّسَآءِ نَصِيبٌ مِّمَّا ٱكْتَسَبْنَ﴾ [سورت نساء: ۳۲]

ژباړه: د نارينو لپاره د هغه عمل په مقدار جزاء ده چې دوی کړی وي او زنانه و لپاره هم د هغه عمل په مقدار بدله ده چې دوی کړی وي..

د اسلام همدومره ګټې بسنه کوي چې ښځې ته يې ديني او ملکيت او د کار او کسب مساوات ورکړ، د نکاح په باب کې د ده ټول ضمانات قابل باور ګرځولي دي، په نکاح کې يې له اهمال او اکراه پرته د ښځې اجازه او د هغې رضا بنسټي نقطه بللې ده، نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**لَا تُنْكَحُ الثَّيِّبُ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ، وَلَا الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ، وَإِذْنُهَا الصُّمُوتُ**». [سنن ابن ماجه: ۱۸۷۱]

ژباړه: د ثيبې سره به په نکاح کې مشوره کيږي او له باکرې ښځه به اجازت غوښتلی شي او اجازت يې خاموشي ده.

او د ښځې په مهر کې بيا الله پاک وايي:

﴿فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً﴾ [سورت نساء: ٢٤]

ژباړه: او ښځو ته مهرونه ورکړئ چې په تاسو يې مهرونه فرض دي.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې عربانو د اسلام له راتګ وړاندې خپلې لوڼې ژوندې ښخولې ترڅو له ځان څخه شرم دفع کړي، تر هغه به پلار په خپلې لور خاورې اړولې چې ژوندۍ به يې ښخه کړه او مړه به شوه، اسلامي شريعت راغی او د لورګانو وژل او په خاور کې ژوندۍ ننويستل يې په غوڅو الفاظو حرام کړل او د ژوند حق يې ورته ورکړ، په دې سره اسلام له ښځو سره ډېر انصاف کړی دی او د هغې انساني حقوق يې خوندي ساتلي دي او ژوند ته يې ورله ځانګړې کتنه کړې ده.

ای الله! مونږ ته غم او درد نه پناه راکړه، له کمزورۍ او سستۍ نه راته پناه راکړه، له بوزديلۍ او بخل نه راته پناه راکړه، د پور او د خلکو له غلبې راته نجات راکړه، پر ما دښمنان مه خوشحالوه او ما ته او زما مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل رحم باندې ګناهونه وبښه ای د ډېر رحم او مهربانۍ ذاته، ای الله! په محمد صلی الله عليه وسلم او کورنۍ او په ټول ملګرو يې رحم وکړه.

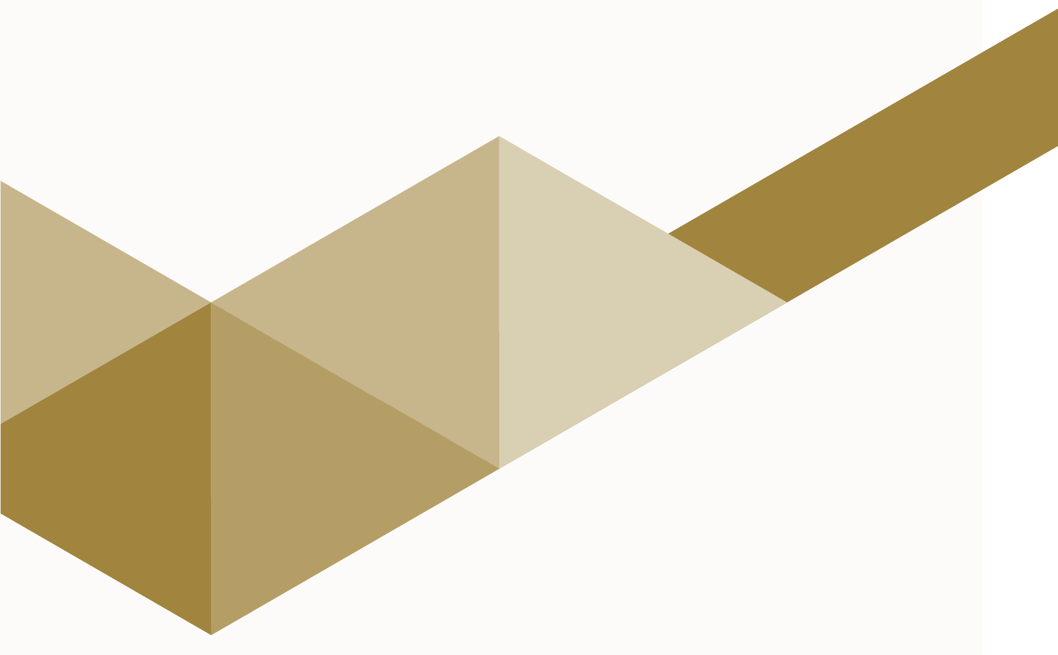

نهم فصل

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې کهانت يې باطل او حرام ګڼلی دی، پر مارغانو بدپالي، قمار بازي، پر غشو تقسيم، غوږ بوچې حيوان، بوتانو ته ډالۍ شوی حيوان، وصيله او حامي حيواناتو عبادتونه يې په سخت شدت سره تحريم کړل.

همدا راز اسلامي شريعت (رمي البعره) هم حرام کړې ده، رمي البعره به داسې وه چې په جاهليت کې به د کومې ښځې خاوند ومړ، زړې خيمې ته به ننوته او خپل بدترين پوښاک به يې واچو، هيڅ ډول خوشبوي به يې نه لګوله همداسې به پرې يو کال تېر شو، يو کال وروسته به ورته په لومړي ځل خر او يا بل کوم مارغه يا ګډه بزه راوستل شوه، چې ځنګه به ورسره ولګېده نو کله ناکله به هغه حيوان مړ هم شو، بيا به ورته پچه ورکړل شوه او پچه به يې ګوزار کړه، له دې وروسته به خپلې زندګۍ ته ستنه شوه.

بل ناکاره عادت پکې د فقر او فاقت له مخې د بچيانو مړه کول هم ول، يو سړي به خپل ځوی او بچيان په دې خاطر مړه کول چې هسې نه خوراک ورسره وکړي، له دې څخه هم الله پاک خلک رامنع کړل، الله پاک فرمايي:

﴿ وَلَا تَقْتُلُوا۟ ٱلنَّفْسَ ٱلَّتِى حَرَّمَ ٱللَّهُ إِلَّا بِٱلْحَقِّ ۗ وَمَن قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِۦ سُلْطَـٰنًا فَلَا يُسْرِف فِّى ٱلْقَتْلِ ۖ إِنَّهُۥ كَانَ مَنصُورًا ﴾ [سورت اسراء: ۳۳]

ژباړه: له شرعي حق پرته هيڅ نفس چې وژل يې الله حرام کړي دي مه وژنئ، که د مظلوميت په حالت کې څوک ووژل شي نو مونږ يې وارث او حاکم ته واک ورکړی دی چې قصاصا پرې قاتل ووژني او يا ترې ديت واخلي، خو د بدل په قتل کې به وارث له اسراف څخه کار نه اخلي د مقتول د وارثونو مرستندوی الله دی.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې له کافرانو، بدپرستانو او مشرکينو څخه يې پاک شايسته مسلمانان، نيکان، متقيان زاهدان او پرهيزګار جوړ کړل، له الله څخه

ډاريږي او د هغه الله عبادت کوي چې هېڅ شريک نه لري، د حق مرستندويان وي او د الله د رضا په خاطر د هېڅ چا له ملامتيا څخه خوف او ترس نه لري، داسې خلک يې ترې جوړ کړل چې:

﴿وَيُؤۡثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ وَلَوۡ كَانَ بِهِمۡ خَصَاصَةٞۚ﴾ [سورت حشر: ٩]

ژباړه: پر ځانونو نور غوره کوي که څه يې هم خپله حاجت او فقر وي.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې غدر او دوکه يې حرامه کړې ده، الله پاک فرمايي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَوۡفُواْ بِٱلۡعُقُودِ﴾ [سورت مائده: ١]

ژباړه: ای هغه کسانو چې ايمان مو راوړی دی په عقدونو (وعدو) باندې پوره والی وکړئ.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَأَوۡفُواْ بِٱلۡعَهۡدِۖ إِنَّ ٱلۡعَهۡدَ كَانَ مَسۡـُٔولٗا﴾ [سورت اسراء: ٣٤]

ژباړه: په لوظونو باندې وفاء وکړئ ځکه دلوظونو باره کې تپوس کيدی شي.

او له نبي کريم صلی الله عليه وسلم څخه روايت دی چې هغه فرمايي: «**لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يُقَالُ: هَذِهِ غَدْرَةُ فُلَانٍ**». [صحيح مسلم: ١٧٣٦]

ژباړه: د قيامت په ورځ به د هر دوکه باز لپاره بيرغ وي، ويل کيږي به چې دا د فلانکي غدر او دوکه ده.

او نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا، - وَعَدَّ مِنْهَا - وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ**». [صحيح البخاري: ٣٤]

ژباړ: څلور خصلتونه دي چې په چا کې شته شي نو خالص منافق به وي، يو يې دا شمېر کړ: او کله چې وعده کوي نو غدر کوي.

او نبي صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**قَالَ اللهُ تَعَالَى: ثَلَاثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ**». [صحيح البخاري: ٢٢٧٠]

ژباړه: الله فرمايي: درې ډوله کسان دي چې د قيامت په ورځ به ورسره زه جګړه کوم، يو هغه سړی چې زما په نوم څه واخلي او بيا دوکه وکړي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې کار او کسب ته، د رزق ګټلو ته، د سستی پرېښودو ته، له ضرورت پرته له چا نه سوال نه کولو باندې انسان ته تيزي ورکوي، اسلامي شريعت د کار کسب او زيار دين دی، په چا کې چې کسالت، سستي او عجز وي دين هم نه لري، اسلامي شريعت انساني عزت او کرامت خوندي ساتي، الله پاک فرمايي:

﴿وَقُلِ ٱعۡمَلُواْ فَسَيَرَى ٱللَّهُ عَمَلَكُمۡ وَرَسُولُهُۥ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَ﴾ [سورت توبه: ۱۰۵]

ژباړه: ورته ووايه چې عملونه کوئ، الله پاک او بيا د هغه رسول مو ويني.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَأَن لَّيۡسَ لِلۡإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ٣٩ وَأَنَّ سَعۡيَهُۥ سَوۡفَ يُرَىٰ﴾ [سورت نجم: ۳۹ – ۴۰]

ژباړه: او د انسان لپاره د هغه له سعي او عمل پرته نور څه نشته، او د انسان د عمل نتيجه به هرومرو وليدل شي.

اسلامي دين په دې انسان تيزوي چې ديني او دنيوي دواړه عملونه له پامه ونه غورځوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَٱبۡتَغِ فِيمَآ ءَاتَىٰكَ ٱللَّهُ ٱلدَّارَ ٱلۡأٓخِرَةَۖ وَلَا تَنسَ نَصِيبَكَ مِنَ ٱلدُّنۡيَا﴾ [رت قصص: ۷۷]

ژباړه: ټول هر څه چې الله درکړي نو اخرت پکې ولټوه او د دنيا برخه دې هم ترې مه هېروه.

او الله پاک فرمايي:

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَٱبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِ ٱللَّهِ﴾ [سورت جمعه: ۱۰]

ژباړه: او کله چې لمونځ ترپايه ورسيږي نو بيا په ځمکه کې خواره واره شئ او د الله له فضل او احسان څخه پلټنه وکړئ.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې په خوراک او څښاک کې ميانه روی باندې امر کوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَكُلُواْ وَٱشْرَبُواْ وَلَا تُسْرِفُوٓاْۚ إِنَّهُۥ لَا يُحِبُّ ٱلْمُسْرِفِينَ﴾ [سورت اعراف: ۳۱]

ژباړه: او خوراک او څښاک وکړئ او اسراف مه کوئ الله له اسراف کونکو سره مینه نه لري.

او د مقداد بن معدیکرب رضي الله عنه په روایت نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**مَا مَلَأَ آدَمِيٌّ وِعَاءً شَرًّا مِنْ بَطْنٍ، حَسْبُ الْآدَمِيِّ، لُقَيْمَاتٌ يُقِمْنَ صُلْبَهُ، فَإِنْ غَلَبَتِ الْآدَمِيَّ نَفْسُهُ، فَثُلُثٌ لِلطَّعَامِ، وَثُلُثٌ لِلشَّرَابِ، وَثُلُثٌ لِلنَّفَسِ**». [سنن ابن ماجه: ۳۳٤۹، جامع الترمذي: ۲۳۸۰]

ژباړه: انسان د خپلې خیټې په څېر بل لوښی له شر نه نه ډکوي، د بنده لپاره یو څو نښتې بسنه کوي چې ملا یې پرې قوي وي، که په بنده خپل ځان غالبه وي نو د خیټې دریمه برخه یې د خوراک، دریمه یې د څښاک او دریمه یې د ساه لپاره.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې په حقوقو کې له تاخیر نه منعه کوي، الله پاک فرمايي:

﴿وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ [سورت بقره: ۲۸۰]

ژباړه: او که پور وړی تنګدسته و نو تر هغه ورته انتظار وکړئ چې اساني پرې راشي.

او له ابوهريرة رضي الله عنه نه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**كَانَ تَاجِرٌ يُدَايِنُ النَّاسَ، فَإِذَا رَأَى مُعْسِرًا قَالَ لِفِتْيَانِهِ: تَجَاوَزُوا عَنْهُ، لَعَلَّ اللهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا، فَتَجَاوَزَ اللهُ عَنْهُ**». [صحيح البخاري: ۲۰۷۸]

ژباړه: یو سوداګر به له خلکو سره په پور معاملات کول، که به یې تنګدسته ولید خپلو مزدورانو ته به یې ویل: پور ورته معاف کړئ کېدای شي الله زمونږ له ګناهونو څخه تجاوز وکړي، نو الله یې له ګناهونو څخه تجاوز وکړ.

او نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ**». [سنن ابن ماجه: ۲٤۱۸]

ژباړه: څوک چې تنګدسته ته انتظار اوباسي -نو چې څومره ورځې یې ورته انتظار کړی وی- هره ورځ به ورله صدقه وشمېرل شي.

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې له رشوت څخه انسان رابندوي، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی: «**لَعَنَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالمُرْتَشِيَ فِي الحُكْمِ**». [جامع الترمذي: ١٣٣٦]

ژباړه: رسول الله صلی الله علیه وسلم فيصلو کې په رشوت اخستونکي او ورکونکي لعنت ويلي دی.

او له ثوبان رضي الله عنه نه روايت دي: «**لَعَنَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ وَالرَّائِشَ يَعْنِي: الَّذِي يَمْشِي بَيْنَهُمَا**». [مسند احمد: ٢٢٣٩٩]

ژباړه: رسول الله صلی الله علیه وسلم په رشوت خور، رشوت ورکونکي او د رشوت لپاره تلونکي راتلونکي باندې لعنت ويلی دی.

د اسلامي شريعت بله ګڼه دا ده چې په عقد کې د پښېمانه انسان له کبله د عقد په فسخ کولو تيزي ورکوي، ځکه په دې کې له نادم سره احسان او نيکي ده، نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**مَنْ أَقَالَ مُسْلِمًا أَقَالَهُ اللهُ عَثْرَتَه**». [سنن ابي داود: ٣٤٦٠]

ژباړه: څوک چې د مسلمان بيع ختمه کړي الله به يې ګناهونه ختم کړي.

او په بل روايت کې راځي: «**مَنْ أَقَالَ نَادِمًا بَيْعَتَهُ، أَقَالَ اللهُ عَثْرَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ**». [صحيح ابن حبان: ٥٠٢٩]

ژباړه: څوک چې له پښېمان څخه بيع ختمه کړي د قيامت په ورځ به يې الله ګناهونه ختم کړي.

ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او په ټول ملګرو يې رحم وکړه.

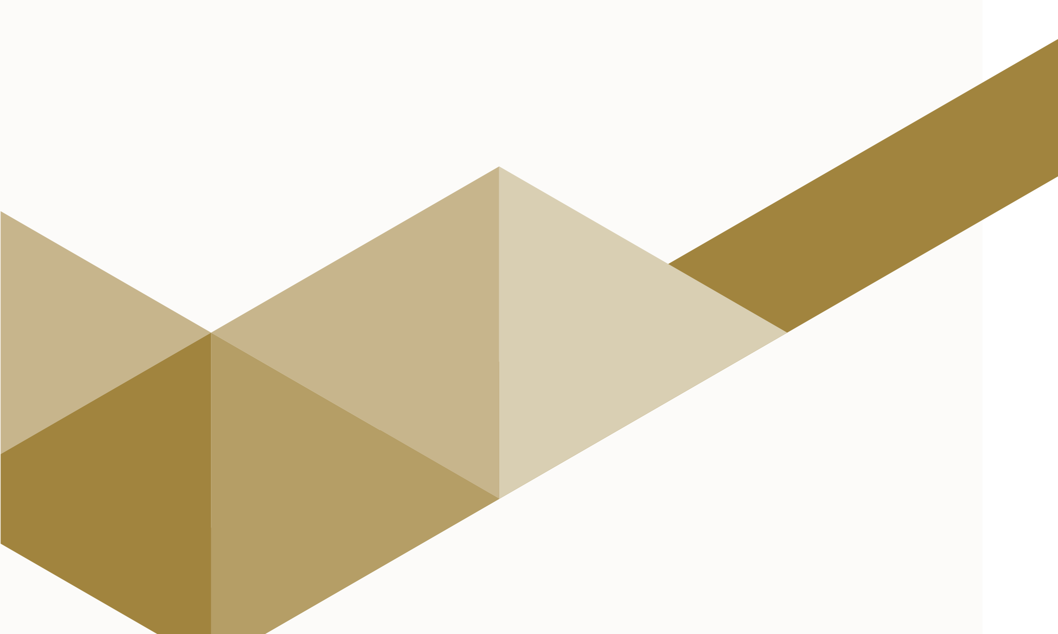

لسم فصل

د اسلامي دين بله ګڼه دا ده چې اسلام د الله لپاره، د هغه د کتاب لپاره، د نبي صلی الله علیه وسلم لپاره، د مسلمانانو د چارو مسؤلینو او عامو مسلمانانو لپاره نصیحت دی، دین د الله لپاره په دې نصیحت دی چې په هغه ایمان لرل، شریک ورسرنه نه جوړول، د هغه په نومونو، صفتونو کې کږلیچ نه کول او د کمال په صفتونو یې توصیفول چې له هر ډول عیب او نقصان نه پاک وي، د هغه امر منل او له نواهیو نه یې ځان ساتل، د هغه فرمانبردار بندګانو سره مینه او له اوامرو څخه یې سرغړونکو سره نفرت او حسد لرل او داسې نور...

نو په دې معنا دین الله لپاره نصیحت دی.

د کتاب لپاره یې په دې ډول نصیحت دی چې په قران ایمان لرل چې د الله کلام دی، نازل شوی دی او مخلوق نه دی، حلال یې حلال او حرام یې حرام ګڼل، ارشادات یې په عمل کې راوستل او په معناګانو کې یې له غور څخه کار اخستل، د قران حقوق ادا کول او پندونه یې منل، له زواجرو یې عبرت اخستل او داسې نور...

د رسول صلی الله علیه وسلم لپاره دین په دې معنا نصیحت دی چې په هر څه کې هغه تصدیقول، له رسول الله صلی الله علیه وسلم سره مینه لرل، په ژوندینه او مړینه د هغه احترام کول، د هغه سنتونه پېژندل او د خلکو ترمنځ نشرول او بیا پرې عمل کول، د هېڅ مخلوق قول – که هر څوک وي – د نبي صلی الله علیه وسلم په قول نه مخکې کول او داسې نور...

د مسلمانانو د چارو مسؤلینو لپاره په دې معنا نصیحت دی چې د حق په دائره کې خبرو ته غاړه کېښودل او پر حق ورته توصیه کول، د خلکو له اړتیاو یې خبرول، په نرمه لهجه د عدل پربنسټ هغوی ته نصیحت کول، په مشری یې

يقين كول او خبرې يې منل په دې شرط چې د الله عصيان پکې نه وي، خلک يې د خبرو منلو ته دعوت كول او د توان په اندازه ورته نصيحت كول، خلک د هغوی په ګټو او تكليف دواړو خبرول او د چارو مسؤلينو د واجباتو ادا كولو ته يې دعوت كول او داسې نور...

د عامو مسلمانانو لپاره دين په دې معنا نصيحت دی چې عام مسلمانان دنيوي او اخروي ګټو ته بېدارول، په سترو ستونزو يې نه اخته كول او ورته ديني تعليمات وركول، په نېكيو ورته امر كول او له بدو څخه يې رابندول، د عامو مسلمانانو لپاره هغه څه خوښ ګڼل چې څوک يې له ځان لپاره خوښ بولي، او د هغوی لپاره هغه څه ناپسند ګڼل چې د ځان لپاره يې ناپسند بولي، او د خير په دې كارونو كې تر توان پورې خپلې هلې ځلې كول...

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د خپلولۍ نه پاللو نه سخته منعه كوي، الله پاک فرمايي:

﴿فَهَلۡ عَسَيۡتُمۡ إِن تَوَلَّيۡتُمۡ أَن تُفۡسِدُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَتُقَطِّعُوٓاْ أَرۡحَامَكُمۡ﴾ [سورت محمد: ۲۲]

ژباړه: ايا دې ته نږدې شوي ياست چې له ايمان څخه مخ واړوئ او په ځمكه كې ورانكاري وكړئ او خپلولي هم ورسره وشكوئ؟

او نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**الرَّحِمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ تَقُولُ مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللهُ، وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللهُ**». [صحيح مسلم: ۲۵۵۵]

ژباړه: خپلولي له عرش پورې نښتې ده او وايي: الله دې هغه څوک وپالي چې ما پالي او هغه څوک دې الله غوڅ كړي چې ما غوڅوي.

او امام طبراني د عبدالله بن ابي اوفی رضي الله عنه په روايت نقلوي چې نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**إن الملائكة لا تنزل على قوم فيهم قاطع رحم**». [ضعيف الجامع الصغير و زيادته: ۱۷۹۱، الباني ورته موضوع ويلي دي]

ژباړه: په كوم قوم كې چې خپلولي شكونكی وي نو ملائک ورته نه راښكته كيږي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې په دين كې تشدد په سختو الفاظو باندې غندي،

له حلالو او پاکيزه شيانو څخه ځان ساتل حرام بولي، ځکه اسلام د اسانۍ او سهولت او اعتدال دين دی، له انس رضي الله عنه نه روايت دی: «جَاءَ ثَلاَثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَأَنَّهُمْ تَقَالُّوهَا، فَقَالُوا: وَأَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ، قَالَ أَحَدُهُمْ: أَمَّا أَنَا فَإِنِّي أُصَلِّي اللَّيْلَ أَبَدًا، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلاَ أُفْطِرُ، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلاَ أَتَزَوَّجُ أَبَدًا، فَجَاءَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «أَنْتُمُ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا، أَمَا وَاللهِ إِنِّي لَأَخْشَاكُمْ للهِ وَأَتْقَاكُمْ لَهُ، لَكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَرْقُدُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي». [صحيح البخاري: ٥٠٦٣]

ژباړه: د رسول الله صلی الله علیه وسلم ځینو بي بيانو ته درې خلک راغلل او د هغه د عبادت متعلق يې ترې وپوښتل: چې ورته خبر ورکړل شو نو ډېر کم يې وګڼل نو خپل منځ کې يې وويل: مونږ چرته نبي صلی الله علیه وسلم ته رسېدلی شو؟ هغه ته خو الله پاک مخکني او وروستني ټول ګناهونه بخښلي دي، يو پکې وويل: زه به د تل لپاره ټوله شپه لمونځ کوم او خوب به نه کوم، بل وويل: زه به هميشه روژه نيسم او نه به بوزه کېږم، بل وويل: زه به له ښځو څخه جلا شم او د تل لپاره به نکاح ونه کړم، نو رسول الله صلی الله علیه وسلم راغی ورته يې وويل: ايا فلانکی فلانکی خبرې تاسو کړي دي؟ قسم په الله چې زه په تاسو کې له الله څخه ډېر ډارېږم، خو زه روژه هم نيسم او بوزه کېږمه هم، لمونځ هم کوم او خوب هم او له ښځو سره نکاح هم کوم ځوک چې زما له سنتو نه رغبت لري له ما څخه نه دي.

د اسلامي دين په غربت کې په زړه پورې قصيده:

أَقُـولُ وَأَوْلَى مَـا يُـرَى فِي الدَّفَاتُـرِ *** وَأَحْسَـنُ فَيْضاً مِنْ عُيُـونِ الْمَحَابرِ

زه وايم چې په عمل نامو کې چې له خوشحاله سترګو نه هم ډېر ښايسته ښکاري هغه.

هُوَ الْحَمْـدُ لِلْمَعْبُودِ وَالشُّـكْرُ وَالثَّنَاء *** تَقَـدَّسَ عَـنْ قَوْلِ الْغُـوَاةِ الْغَـوَادِرِ

هغه دالله ثنا ده چې حق معبود دی، چې د ګردو ګمراهانو له ناپاکو عقيدو څخه پاک دی.

وَجَلَّ عَـنْ الأَنْـدَادِ لا رَبَّ غَـيْرُهُ *** وَعَـنْ شَـافِعٍ فِي الابْتِـدَا أَوْ مُـوَازِرِ

هغه له شریکانو غني او له هغه پرته بل معبود نشته، د نړۍ د پيدايښت په پيل کې يې هيڅ مرستندویه ته هم حاجت نه و.

وَصَـلَّى عَلَى مَـنْ قَـامَ للهِ دَاعِيـاً *** وَشَـيَّدَ أَعْـلامَ الْهُـدَى وَالشَّـعَائِرِ

پر هغه چا دې د الله رحمتونه وي چې د هغه د رضا لپاره داعي راپورته شو او د هدایت او شعائرو تنابونه يې پياوړې کړل.

وَأَوْضَحَ دِيْنَ اللهِ مِنْ بَعْدِ مَا سَفَتْ *** عَلَيْهِ الْسَّـوَافِيْ فِيْ القُـرَى وَ الجَزَائِرِ

د الله پاک دین يې هله راڅرګند کړ چې طوفانونو يې په کليو او ښارونو کې اثر ختم کړی و.

وَعَادَى وَوَالَى فِيْ رِضَى اللهِ قَوْمَهُ *** وَلَـمْ يُثْنِـهِ عَـنْ ذَاكَ صَوْلَـةَ قَاهِرِ

د اسلام پر سره يې له خپلو قومونو سره دوستي او دښمني وکړه، له دې څخه د چا زور او غصې او يرغل راستانه نه کړل.

مُحَمَّـدٍ المَبْعُـوثُ لِلنَّـاسِ رَحْمَـةٌ *** نِذَارَتُـهُ مَقْرُوْنَـةٌ بِالبَشَـائِرِ

محمد صلی الله عليه وسلم د ګرد انسانيت لپاره رحمت دی او ډار ورکول يې له زيري سره يو ځای دي.

وَبَعْدُ فَـاِنْ تَعْجَبْ لِخَطْـبٍ تَبَلْبَلَتْ *** لِفَادِحَـةِ أَهْـلِ النُّـهَى وَالبَصَائِـرِ

که ته دې ته حيران يې چې د ژوند چارې ولې په اضطراب کې راغلې چې د بصيرت خښتن يې په حيرانتيا کې واچو نو...

فَلاَ عَجَبـاً يَوْمٌ مِـنَ الدَّهْـرِ مِثْلَ مَا *** أَنَـاخَ بِنَـا مِـنْ كُلِّ بَـادٍ وَ حَـاضِرِ

دا د حيرانتيا خبره څکه نه ده چې يو وخت به پر مونږ له هر باندېچي او ښاري له پلوه دغه ډول سترې ستونزې راتلې.

وَمَـا ذَاكَ اِلاَّ غُرْبَـةُ الدِّيْـنِ يَـا لَهَا *** مُصِيْبَـةُ قَـوْمٍ مِـنْ عِظَـامِ الفَوَاقِرِ

دا په دې خاطر چې دين پر خلکو نااشنا لګېده، های په دې قوم چې څومره لوی ملا ماتونکي مصيبتونه پرې راغلي ول!

تَـرَى أَهْلَـهُ مُسْـتَضْعَفِينَ أَذِلَّـةً *** فَمَـا بَـيْنَ طَعَّـانٍ عَلَيْهِـمْ وَنَافِـرِ

دغه مهال د دين پيروکار بې وسه او خلکو ته سپکول، چا به ورته سپورې ستغې ويلې او چا به ترې نفرتونه کول.

وَمُسْـتَهْزِءٍ مِنْهُـمْ فَيُنْغِـضُ رَأْسَـهُ *** وَيَرْمُونَهُـمْ شَزْرَ الْعُيُـونِ النَّـوَاظِرِ

چا به ترې سر ښکته يو او ملنډې به يې پرې وهلې، او ترڅنګ به يې ورته په قهرجنو سترګو ورکتل.

وَعَادَاهُـمُ مَنْ يَـدَّعِي الْعِلْـمَ وَالْحِجَى *** وَكُلُّ خَلِيـلٍ أَوْ قَرِيـبٍ مُصَاهِـرِ

د علم او عقليت دعوې ترڅنګ به يې ورسره خپلو خپلوانو او سخرګنی هم د اسلام پر سر دښمني کوله.

فَمَا شِـئْتَ مِنْ شَـتْمٍ وَقَـذْفٍ وَغِيبَةٍ *** وَتَنْقِيصُهِـم فِي كُلِّ نَـادٍ لِفَاجِـرِ

هر فاجر او فاسق به په خپلو مجلسونو کې ورته سپورې ستغې، قذف اوبهتان، غيبت او بدي به يې ورله کوله.

وَأَكْـبَرُ مِـنْ هَـذَا وَأَعْظَـمُ فِرْيَـةٍ *** مَـوَالاَةُ أَهْلِ الـشِّركِ مِـنْ كُلِّ كَافِرِ

له دې هم غټه خبره او ستره د ګناه کار دا دی چې څوک له مشرکانو او کافرانو سره مينه وپالي

وَأَكْـبَرُ مِـنْ هَـذَا وَأَعْظَـمُ فِرْيَـةٍ *** مَـوَالاَةُ أَهْلِ الـشِّركِ مِـنْ كُلِّ كَافِرِ

له دې ګناه سره يې سترګې يخې او خوشحاله وي، څوک خپل کارونه په پټه کوي او څوک پرې جهر کوي

وَأَعْيُنُهُـمْ فِي فِعْـلِ ذَاكَ قَرِيـرَةٌ *** فَمِـنْ صَامِـتٍ فِي فِعْلِـهِ أَوْ مُجَاهِـرِ

که په ګناه يې څوک انکار وکړي او بد ورته وګوري او افراطي ورته وايي او نزدې ده چې د منبرونو پر سر يې هم وشرموي.

وَمَـنْ قَـامَ بِالإِنْـكَارِ فَهُوَ مُشَـدَّدٌ *** يَـكَادُونَ أَنْ يُبْـدُوهُ فَـوْقَ الْمَنَابِرِ

که په ګناه يې څوک انکار وکړي او بد ورته وګوري او افراطي ورته وايي او نږدې ده چې د منبرونو پر سر يې هم وشرموي.

فَإِنْ يَحْكُموا بِالسَّوْطِ ضَرْباً فَإِنْ يَكُنْ *** رُجُـوعٌ وَإِلا بِالضُّبَـا وَالْخَنَاجِـرِ

او تر هغه يې په قمچينو وهي چې يا خو بېرته رجوع وکړي ورنه په چړو برچو يې هم وهلو ته تيار وي.

وَأَصْبَـحَ ذُو الإِيمَـانِ فِيهِـمْ كَقَابِضٍ *** عَلَى الْجَمْـرِ أَوْ فِي الْجَنْبِ صَلي الْمَجَامِرِ

ترمنځ يې د ايماندار شتون داسې دی لکه په لاس کې چې څوک سکروټه ونيسي اويا له سکروټو ډک نغري ترڅنګ سوځي.

وَإِخْوَانُـه الـنُّزَّاعُ فِي كُلِّ قَرْيَـةٍ *** لَدَى أَهْلِهَـا فِي ذُلِّهِـمْ كَالأَصَاغِـرِ

ورونه يې په هر کلي او چم کې د خپلوانو له پلوه تعذيبيږي او د ذلت له مخې يې ترمنځ ډېر ذليل شمېرل کيږي.

وَمَـا زَادَهُـمْ إِلا ثَبَاتـاً مَـعَ الرِّضَى *** بِقَلْـبٍ سَـلِيمٍ لِلْمُهَيْمِـنِ شَـاكِرِ

د دې برسېره مظلوم مسلمانان په ډېرې خوشحالۍ او سليم زړه پر دغه حالت سربښندنه کوي او د نګهبان ذات شکر اوباسي.

فَأَكْـرِمْ بِهِمْ مِـنْ عُصْبَةِ الْحَـقِّ إِنَّهُمْ *** لِحِفْـظِ نُصُـوصِ الدِّينِ أَهْـلُ تَنَاصِرِ

د ديني نصوصو د تحفظ په خاطر دغه ډله د خومره ډېر عزت ښبتنه ده! چې د حق مرسته کوي.

إِذَا مَـا بَـدَا نَـصُّ الْكِتَـابِ وَسُـنَّةٍ *** تَنَـادَوا عِبَـادَ اللهِ هَـلْ مِـنْ مُثَابِرِ

چې قراني ايت يا نبوي سنت ورته راڅرګند شي نو يو بل باندې غږ کړي چې ای د الله بندګانو! په تاسو کې څوک د دوامدار عمل ښبتن نشته؟

وَعَضُّـوا عَلَيْهَـا بِالنَّوَاجِـذِ فَاهْتَدُوا *** وَمَـا رَغِبُوا عَنْهَـا لِحِـرْصِ الْخَوَاطِرِ

پر قراني ايت او نبوي سنتو باندې د ژامې غاښونه ښخ کړي او هدايت پرې وموي، او اتکلونه يې ورڅخه نه شي راړولی

عَلَيْـكَ بِهَاتَيْـكَ الصِّفَاتِ مُنَافِسـاً *** فَللـهِ مَـا أَسْـنَا سَـنَاهَا لِسَـائِرِ

پر تا لازم دي چې دغو صفتونو کې له منافسې څخه کار واخلې، الله دې د هغه چا مل شي چې د پرقينده لارې په سر روان دی.

هُـمْ الْقَـوْمُ لا يَثْنِيهُمْ عَـنْ مُرَادِهِمْ *** مَلامَـةُ لُـوَّامٍ وَخُـذْلانُ نَـاصِرِ

دوی (مسلمانان) داسې خلک دي چې د ملامتګر يا مرستندويه مرسته يې له خپلو موخو څخه نه رابندوي.

بِنَفْـسِي فَـتًى مَـا زَالَ يَـدْأَبُ دَائِماً *** إِلى رَبِّـهِ أَكْـرِمْ بِـهِ مِـنْ مُهَاجِـرِ

له هغه ځوان نه مې ځان قربان چې تل خپل رب ته په کوښښ وروان وي او دغه څومره قدرمند مهاجر انسان دی.

مُكِبّـاً عَلَى أَيِ الْكِتَـابِ وَدَرْسِـهِ *** بِقَلْـبٍ حَزِينٍ عِنْـدَ تِلْـكَ الزَّوَاجِرِ

د قرانکريم ايتونو او زواجرو درس ته په ډېر ژرغوني زړه باندې په پوره توجه سره ناست وي.

فَيَـا لَيْتَـنِي أَلْقَـاهُ يَوْمـاً لَعَلَّـهُ *** يُخَـبِّرُنِي عَمَّـا حَـوَى فِي الضَّمَائِـرِ

های کاشکې زه هم ورسره يوه ورځ ملاقات وکړم او له هغه څه مې خبر کړي چې په زړونو کې پټ او پناه پاتې دي.

وَنَرْفَـعُ أَيْدِينَـا إِلى اللهِ بِـالدُّعَا *** لِيَنْـصُرَ دِينَ الْمُصْطَـفَى ذِي الْمَفَاخِرِ

مونږ هم الله پاک ته د نبي صلی الله عليه وسلم ډېرو وياړونو والا دين د نصرت په خاطر لاسونه لپه کوو

وَيَنْـصُرَ أَحْـزَابَ الشَّرِيعَـةِ وَالْهُدَى *** وَيَقْمَـعَ أَهْـلَ الزَّيْـغِ مِـنْ كُلِّ فَاجِرِ

او دا دعا کو چې د اسلامي شريعت ډلې مرسته وکړي او د ضلالت او فجور د څښتنانو جرړې راوباسي.

فَـآهٍ عَلَى تَفْرِيـقِ شَـمْلٍ فَهَـلْ لِمَـا *** مَـضَى عَـوْدَةٌ نَحْـوَ السِّـنِينِ الْغَوَابِرِ

د مسلمانانو په تيت او پرک ډېر افسوس، ايا د تېرو کلونو (د اتحاد او اتفاق) په څېر کلونو ته به بيا ستانه نه شو؟

عَـسَى نَـصْرَةٌ لِلدِّيـنِ تَجْمَعُ شَـمْلَنَا *** تَقـرُّ بِهَـا مِمَّـا تَـرَى عَـيْنُ نَاظِـرِ

نزدې ده چې د دين مرسته مو سره خپل منځ کې بېرته راټول کړي چې هره ليدونکې سترګه پرې يخه شي.

فَيَرْتَـاحُ أَهْـلُ الدِّيـنِ فِيهَـا أَعِـزَّةً *** وَأَعْـدَاؤُهُ تَحْـتَ الْقَنَـا وَالْحَوَافِـرِ

ديندراه خلک به پکې ډېر معزز او راحت په ژوند کې وي او د دين دښمنان به پکې د نېزو او اسونو خپو له لاندې وي.

وَأَخْتِـمُ نَظْـمِي بِالصَّـلاةِ مُسَـلِّماً *** مَدَى الدَّهْرِ مَا نَاضَـتْ بُرُوقُ الْمَوَاطِرِ

زه خپل نظم په داسې حالت کې پای ته رسوم چې د ټولې زمانې په اندازه چې ترکومه برېښناګانې او بارانونه وي سلام او درودونه وايم په...

عَلَى أَحْمَـدٍ وَالآلِ وَالصَّحْـبِ الذِي *** لَهُـمْ تَابِـعٌ يَسْـعَى بِفِعْـلِ الأَوَامِـرِ

په محمد صلى الله عليه وسلم باندې او د هغه په هغو ملګرو باندې چې يې پېروکار ول او په نېکو کارونو کې تونده او چابکه ول.

ای الله! دنيا مو لويه موخه مه ګرځوه او مه يې زمونږ د علم غايه ګرځوه، او مه اور زمونږ ټيکانه ګرځوه، زمونږ د ګناهونو په سبب پر مونږ داسې چارواکي مه راوله چې زمونږ اړوند له تا څخه ډار نه لري او نه راباندې رحم کوي، مونږ ته او زمونږ مور او پلار ته او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانګړي رحم باندې بخشش وکړه ای رحيم او مهربان ذاته.

ای الله! په محمد صلى الله عليه وسلم او کورنۍ او په ټول ملګرو يې رحم وکړه.

يولسم فصل

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې ګرد خير او سعادت او امر بالمعروف او نهي عن المنکرته د دعوت ترغيب ورکوي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى، كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلَالَةٍ، كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ، لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا**». [صحيح مسلم: ٢٦٧٤]

ژباړه: چا چې نېک عمل ته دعوت ورکړ نو د ده لپاره د پيروکارو د عمل په اندازه اجر او ثواب وي او د پيروکارو له اجر نه به بيخي هېڅ نه کميږي، او څوک چې ګناهونو ته دعوت ورکړي نو د ده به د ګناهکارانو د عمل په اندازه ګناه کيږي چې د ګناهکارانو له ګناه نه به هېڅ شی نه کميږي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده د ژوند له فرصت څخه فايده او اخرت کې ورته ګټه رسونکو عمل کولو ته هڅونه کوي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ**». [صحيح مسلم: ٢٦٨٢]

ژباړه: کله چې انسان مړ شي له دريو شيانو پرته يې نور عمل هم قطع او غوڅ شي: دوامداره صدقه، ګټور علم چې فايده ترې اخستل شي، نېک او صالح ځوی چې دعاګانې ورته کوي.

او الله پاک هم فرمايي::

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَلۡتَنظُرۡ نَفۡسٞ مَّا قَدَّمَتۡ لِغَدٖۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرُۢ بِمَا تَعۡمَلُونَ﴾ [سورت حشر: ١٨]

ژباړه: ای هغو خلکو چې ايمان مو راوړی دی له الله څخه وډار شئ او دې ته دې يو نفس وګوري چې د سبا ورځې لپاره يې څه (تيار) کړي دي، له الله څخه وډار شئ په يقين سره چې الله پاک ستاسو په عملونو باندې اګاه دی.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې انسان پر الله باندې وجوبي باور او اعتماد ته دعوت کوي، دې ته يې دعوت کوي چې پر هغه ايمان ولري او نېک عملونه وکړي، نه په هغه چا باور ولري چې الله ته د نزدې مخلوق سره اړيکې لري، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم د دې ايت له نزول سره پورته شو:

﴿وَأَنذِرۡ عَشِيرَتَكَ ٱلۡأَقۡرَبِينَ﴾ [سورت شعراء: ٢١٤]

ژباړه: او خپل نزدې خپل او خپلوان له الله څخه وډاروه.

پورته شو او وېويل: «**يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ -أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا- اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ، لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا، يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لاَ أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللهِ شَيْئًا، يَا عَبَّاسُ بْنَ عَبْدِ المُطَّلِبِ لاَ أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللهِ شَيْئًا، وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللهِ لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا، وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتِ مِنْ مَالِي لاَ أُغْنِي عَنْكِ مِنَ اللهِ شَيْئًا**». [صحيح البخاري: ٢٧٥٣]

ژباړه: ای قريشو –يا دېته نزدې بله کلمه يې استعمال کړه- ځانونه وپېرئ، د الله پاک له اړخ نه درڅخه هېڅ نه شم دفع کولی، ای بنوعبدمناف! د الله پاک له اړخ نه درڅخه هېڅ نه شم دفع کولی، ای عباس بن عبدالمطلب! د الله پاک له اړخ نه درڅخه هېڅ نه شم دفع کولی، ای صفيې د رسول الله صلی الله عليه وسلم ترورې! د الله پاک له اړخ نه درڅخه زه هېڅ نه شم دفع کولی، ای فاطمې د محمد صلی الله عليه وسلم لورې! زما په ماليت کې چې دې څومره خوښه وي رانه يې وغواړه خو د الله پاک له اړخ نه درڅخه زه هېڅ نه شم دفع کولی.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د خپل نفس په اصلاح باندې امر کوي ترڅو د الله د اوامرو په ادا ځان ملزَم وبولي او له نواهيو څخه يې ځان رابند کړي، په نيکو به امر کوي او له نواهيو څخه به ځان ژغوري، په دې باب ډېرې ايتونه او نبوي حديثونه غربېدلي دي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې انسان د تل لپاره خپل رب سره په اړيکه کې ساتي، خوا که د رب لورينې پرې راورېږي او که له سختو ستړو سره مشت او ګريوان وي، نبی صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ، صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ**». [صحيح مسلم: ٢٩٩٩]

ژباړه: د مومن شان ته خوشحالي په کار ده، د هغه ټولې چارې خير او ګټه ده، له مومن پرته بل هېڅوک دغه حالت نه لري، که ورته خير ورسيږي شکر پرې اوباسي نو د ده لپاره د خير خبره ده، او که ورته تکليف ورسيږي نو صبر پرې وکړي نو هم ورله د خير خبره ده.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې انسان په دې تيزوي چې ځان او ټولنه سمه دمه کړي، خير ته يې دعوت کوي او په دې يې پوهوي چې څنګه بايد خپل عقلونه ازاد کړي او د ضلالت له کړو ژورو يې څنګه سالم وساتي، او خپل ځان څنګه بايد د الله په وحدانيت او عبادت وپالي، اسلام ورته توضيحوي چې څنګه بايد دوی ځانونه له زنګونو پاک صفا کړي او په ورځ کې پنځه وخته څنګه بايد خپلو روحو ته په لمونځ باندې غذا ورکړي، اسلام ورته بيانوي چې څنګه بايد انسان خپل ماليت او شتمني د الله د حقونو په ادا سره تصفيه کړي، او څنګه به انسانيت وکولی شي چې سالمه کورنۍ ودانه کړي چې د ټولنې د پرمختګ لپاره اساس او بنسټ دی، ولې نه، په خپلولۍ يې کولی شي، د قريبانو د حقوقو په معرفت يې کولی شي او په دې باندې ايتونه او حديثونه په کافي انداز غربيدلي دي، له ابو ايوب انصاري رضي الله عنه روايت دی: «**أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الجَنَّةَ، قَالَ: مَا لَهُ مَا لَهُ. وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَرَبٌ مَا لَهُ، تَعْبُدُ اللهَ وَلاَ تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلاَةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ الرَّحِمَ**». [صحيح البخاري: ١٣٩٦]

ژباړه: يو سړی نبي صلی الله عليه وسلم ته راغی ورته يې وويل: ما ته داسې عمل وښايه چې جنت ته مې داخل کړي، چا وويل؟ دا څه مجبور کړ؟ نبي صلی الله عليه وسلم وفرمايل: ولې د څه اړوند پوښتنه لري؟ د الله عبادت کوه او هېڅ شی ورسره مه شريکوه، لمونځ کوه او زکات ورکوه او خپلولي پاله.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د علم او پوهې باوجود په باطله توګه جنګ جګړې غندي، هغه ډول شفاعت هم غندي چې د الله د حدودو تنفيذ تعطيلوي، په مسلمان کې داسې څه ويل چې په هغه کې نه وي هم حرام بولي، د اسلام له پاکو سپيڅلو موخو څخه يوه موخه دا هم ده چې د عدالت او ترحم په غښتلو بنسټونو انساني ټولنه ودانوي، د مينې او الفت او د ګټورې مرستې په فضاء کې به

د روح غړی مشري کوي، د کمزورتيا له ګردو لاملونو به سالمه ټولنه وي، له ابن عمر رضي الله عنه نه روايت دی چې ما له رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه اوريدلي دي ويل يې: «**مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُونَ حَدٍّ مِنْ حُدُودِ اللهِ، فَقَدْ ضَادَّ اللهَ، وَمَنْ خَاصَمَ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ، لَمْ يَزَلْ فِي سَخَطِ اللهِ حَتَّى يَنْزِعَ عَنْهُ، وَمَنْ قَالَ فِي مُؤْمِنٍ مَا لَيْسَ فِيهِ أَسْكَنَهُ اللهُ رَدْغَةَ الْخَبَالِ حَتَّى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ**». [سنن ابي داود: ۳۵۹۷]

ژباړه: د الله د حدودو تنفيذ کې چې د چا شفاعت واقع شي نو له الله سره يې په حکم کې مخالفت وکړ، او څوک چې په باطل جنګ جګړې کوي او ښه ورته پته وي چې په ناحقه دی نو تر هغه به د الله په غضب او غصه کې وي چې بېرته ترې وتلی نه وي، او څوک چې په مسلمان کې داسې څه ووايي چې ورپکې نه وي الله پاک به يې د جهنم په ختو او چقړو کې ووسوي، تر دې چې له خپلو خبرو بېرته ستون شي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د دروغو ګواهي حرامه بولي، ځکه چې په دې کې ډېری او بلا شمېر ستونزې او نورو مسلمانانو ته تکليف دی، په دې سره انسان خپل دين د بل چا په دنيا پلوري، د کوم چا په حق کې چې ګواهي کوي هم ورسره بد کوي ځکه له هغه سره يې په ظلم او استبداد کې مرسته وکړه، او له هغه چا سره هم بده رويه ده چې ګواهي ورباندې کوي، ځکه چې حق يې ورله له منځه يوړ، او له قاضي سره په دې بد کوي چې په خپلې خولورۍ يې له حق څخه ګمراه کړ، د دروغو په ګواهۍ يې له امت سره بد دا دي چې د هر چا حقوق يې په تزلزل کې واچول او ډاډ او اطمينان يې له هر چا څخه واخست.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې د جاهليت د دور ټول کړه وړه يې حرام وبلل، لکه طعن في الانساب او په مړي باندې په نارو سور ژړل، له ابوهريره رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**اثْنَتَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرٌ: الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ**». [صحيح مسلم: ٦٧]

ژباړه: په خلکو کې دوه شيان د کفر دي: په نسب کې عيب لګول او په مړو باندې په نارو سورو ژړل.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د مخونو له وهلو او د غم او درد په مهال د جامو او کاليو شکولو نه يې منعه کړې ده، له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت

دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الخُدُودَ، وَشَقَّ الجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الجَاهِلِيَّةِ**». [صحيح البخاري: ۱۲۹٤، صحيح مسلم: ۱۰۳]

ژباړه: له مونږ څخه هغه څوک نه دی چې مخونه وهي او کالي څيري، او د جاهليت په څېر د هلاکت چغې نارې وهي.

د اسلامي شريعت بله ګټه دا ده چې پر اضافه اوبو باندې ولقه اچول او يا يې مسافرو ته نه ورکول په سختو الفاظو تحريم کړي دي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: «**ثَلَاثٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ، وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِالْفَلَاةِ يَمْنَعُهُ مِنَ ابْنِ السَّبِيلِ**». [صحيح مسلم: ۱۰۸]

ژباړه: درې ډوله خلک دي چې د قيامت په ورځ به ورسره الله بيخي خبرې ونه کړي او نه به ورته د رحمت په نظر وګوري، نه به يې له عذاب څخه پاک کړي او برسېره پر دې به ورته دردناک عذاب هم ورکړي، يو هغه څوک دی چې په دشته ميره کې يې اضافه اوبه له مسافر نه بندې کړې وي.

په بل روايت کې لا دا هم راغلي: «**وَرَجُلٌ مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللهُ: الْيَوْمَ أَمْنَعُكَ فَضْلِي كَمَا مَنَعْتَ فَضْلَ مَا لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ**». [صحيح البخاري: ۲۳٦۹]

ژباړه: او بل هغه سړی دی چې اضافه اوبه يې منعه کړې وي الله به ورته ووايي: نن درڅخه خپل احسان داسې رابندوم لکه تا چې هغه اوبه رابندې کړې وې چې لاسونو دې نه وې پيدا کړې.

ای الله زمونږ زړونه د ايمان په رڼا باندې روښانه کړه او مونږ د سمې لارې ښونکي او موندونکي وګرځوه، له خپلو نېکانو بندګانو سره مو يو ځای کړه چې نه پرې ډار او نه پرې ترس شته، مونږ ته، زمونږ مور اوپلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل ځانګړي رحم د ګناهونو بخشش وکړه، ای الله! په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او په ټول ملګرو يې رحم وکړه.

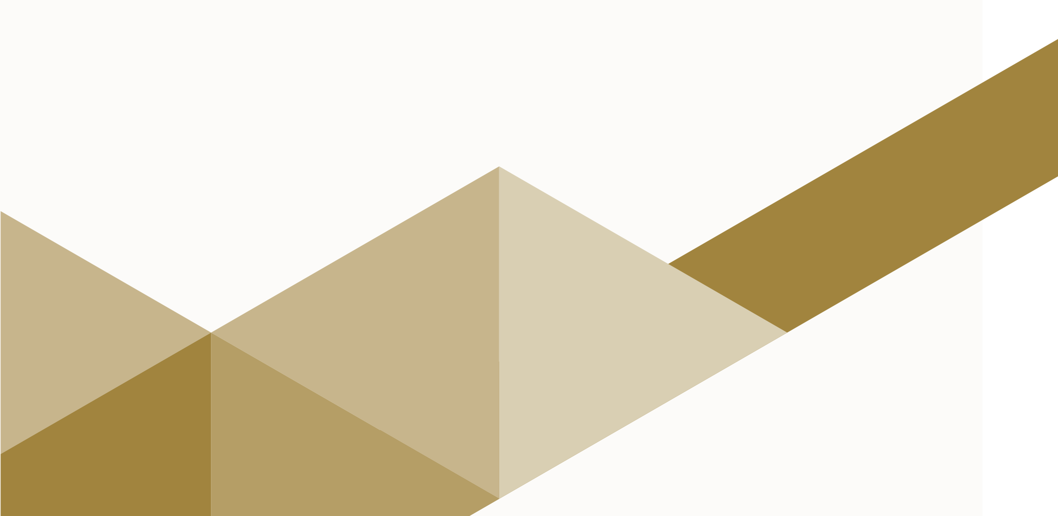

دولسم فصل

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د يو پر بل په نفس، مال، عزت او ابرو او عقل باندې تېري ناروا بولي، او د تېري هر ډول ته يې مناسبه سزا ايښې ده، لکه قصاص، حد.

اسلامي اخلاق لکه صدق، امانت، وفا او عفت د اسلام له نظره نه يوازې دا چې کمالي امور دي لکه ځينې خلک چې يې اټکلوي، بلکې واجبات يې بولي او ډېر حرص پرې کوي، که څوک يې له دائرې څخه ووځي ورته يادوي چې که توبه ونه باسي نو په اخرت کې به ترې هرومرو بدله اخستلی شي، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**أَتَدْرُونَ مَا الْمُفْلِسُ؟ قَالُوا: الْمُفْلِسُ فِينَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ، فَقَالَ: إِنَّ الْمُفْلِسَ مِنْ أُمَّتِي يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِصَلَاةٍ، وَصِيَامٍ، وَزَكَاةٍ، وَيَأْتِي قَدْ شَتَمَ هَذَا، وَقَذَفَ هَذَا، وَأَكَلَ مَالَ هَذَا، وَسَفَكَ دَمَ هَذَا، وَضَرَبَ هَذَا، فَيُعْطَى هَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، وَهَذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ، فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضَى مَا عَلَيْهِ أُخِذَ مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ، ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ**». [صحيح مسلم: ۲۵۸۱]

ژباړه: ايا تاسو خبر ياست چې مفلس څوک دی؟ هغوی وويل: مونږ کې مفلس هغه دی چې درهم او ساز او سامان ونه لري، هغه وويل: زما به امت کې مفلس هغه دی چې د قيامت په ورځ به لمونځ، روژه، او زکات راوړي، ده ته به يې سپورې ستغې ويلي وي، او په ده به يې بهتان پورې کړی وي، او د ده به يې مال خوړلی وي، او د ده به يې وينه توی کړې وي او دا به يې ډبولی وي، ده ته به يې حسنات ورکړل شي او ده ته هم، که يې حسنات وړاندې له دې ختم شي چې حقوق ترې پوره نه وي اخستل شوي نو د مظلومانو ګناهونه به راواخستل شي او پر ده به واچول شي او بيا به په اور کې ګوزار کړی شي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې مسلمان په دې هڅوي چې ښه ژوند يې دا دی چې پاک زبانه وي او د هيڅ چا په غيبت نه وي ښکېل، نه غيبت کوي او نه

نميمت، نه سپورې ستغې وايي او نه په مسلمان تور پورې کوي، نه پرې لعنت وايي او نه ورپورې ټوکې ملنډې کوي، نه پرې افتراء تړي او نه دروغ، له ابوهريرة رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ**». [صحيح البخاري: ٦٠١٨]

ژباړه: د چا چې په الله او اخرت په ورځ ايمان وي نو يا دې د خير خبرې وکړي او يا دې خاموش پاتې شي.

او فرمايي: «**فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ، عَلَيْكُمْ حَرَامٌ**». [صحيح البخاري: ١٠٥]

ژباړه: په يقين سره چې ستاسو وينې، ستاسو شتمني او ابروګانې مو پر يو بل حرامې دي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې انسان د خپل واجب په ادا راتيزوي، له دې څخه يې منعه کوي چې له خپل اهل او ورونو څخه، له خپلو خپلوانو او قريبانو څخه، له خپلو دوستانو او ګاونډيانو څخه دې نېکې مشورې احتکار کړي، يا له نورو هغو چا نه خپلې مشورې راونيسي چې د خپلولۍ يو ډول اړيکي ورسره لري، دې توجيهاتو ته يې وسيله بايد په حق او حقانيت باندې يو بل ته توصيه کول وي، يو بل ته بايد تل په صبر او حوصلې، په امر بالمعروف او نهي عن المنکر باندې توصيه وکړي.

د اسلام بله ګټه دا ده چې په حيا باندې امر کوي، چې هم د هر خير او فضيلت بنسټ دی او هم له هر ډول شر څخه د انسان د ژغورنې ستر لامل دی، خو د هغه چا لپاره چې الله ورته توفيق ور په برخه کړی وي، له عبدالله بن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: «**اسْتَحْيُوا مِنَ اللهِ حَقَّ الحَيَاءِ. قَالَ: قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّا نَسْتَحْيِي وَالحَمْدُ للهِ، قَالَ: لَيْسَ ذَاكَ، وَلَكِنَّ الِاسْتِحْيَاءَ مِنَ اللهِ حَقَّ الحَيَاءِ أَنْ تَحْفَظَ الرَّأْسَ وَمَا وَعَى، وَالبَطْنَ وَمَا حَوَى، وَلْتَذْكُرِ المَوْتَ وَالبِلَى، وَمَنْ أَرَادَ الآخِرَةَ تَرَكَ زِينَةَ الدُّنْيَا، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ اسْتَحْيَا مِنَ اللهِ حَقَّ الحَيَاءِ**». [جامع الترمذي: ٢٤٥٨]

ژباړه: له الله څخه په حقه توګه حيا وکړئ، مونږ ووېل: د الله رسوله! مونږ خو الحمدلله له الله څخه حيا کو، هغه ويل: حيا دغه نه ده، سمه دمه حيا له الله څخه

دا ده چې ته خپل سر او سر چې په څه شي مشتمل دی محفوظ وساتې، خېټه او مشمولات يې محفوظ وساتې، مرګ ځان ته راياد کړې او اخرت چې څوک غواړي نو هغه د دنيا ډول ډال پرېږدي، که څوک داسې وکړي نو له الله څخه يې حقه حيا وکړه.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې هغه څه ننبه جوړول يې حرام کړي دي چې ساکښ وی، په صحيحينو کې له ابن عمر رضي الله عنه نه روايت دی چې هغه په څه شمېر کسانو باندې تېرېده او هغوی له مارغه څخه ننبه جوړه کړې وه، خو چې ابن عمر رضي الله عنه يې وليد ټول وتښتېدل، ابن عمر وويل: دا چا کړي دي؟ که هر چا دا کړي وي الله دې پرې لعنت و وروي، نبي صلى الله عليه وسلم پر هغه چا لعنت ويلی دی چې ساکښ مخلوق نه ننبې جوړوي. (صحيح مسلم: ٥٨)

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې د ازاد سړي له پلورلو يې منع کړې ده، نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**قَالَ اللَّهُ: ثَلاَثَةٌ أَنَا خَصْمُهُمْ يَوْمَ القِيَامَةِ: رَجُلٌ أَعْطَى بِي ثُمَّ غَدَرَ، وَرَجُلٌ بَاعَ حُرًّا فَأَكَلَ ثَمَنَهُ، وَرَجُلٌ اسْتَأْجَرَ أَجِيرًا فَاسْتَوْفَى مِنْهُ وَلَمْ يُعْطِ أَجْرَهُ**».

[صحيح البخاري: ٢٢٢٧]

ژباړه: الله پاک وايي: د قيامت په ورځ به زه له درې ډوله خلکو سره جنګ کوم: هغه څوک چې زما په نوم لوظ وکړي او بيا غدر وکړي، او هغه څوک چې ازاد انسان وپلوري او نرخ يې وخوري، او هغه څوک چې په مزدورۍ څوک ونيسي، خپل عمل ترې پوره واخلي او مزدوري ورنه کړي.

د تېر حديث په رڼا کې د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې هغه چا ته سخت وعيد اوروي چې له مزدور څخه کار اخلي او هغه ته پوره مزدوري نه ورکوي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې ساحر او کاهن په خپل عمل درامد کې تصديقول حرام ګڼي، نبي صلى الله عليه وسلم فرمايي: «**لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطِيِّرَ لَهُ، أَوْ تَكَهَّنَ أَوْ تُكُهِّنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ**». [الجامع الصحيح للسنن والمسانيد: ١٧ / ٣٣٣]

ژباړه: له مونږ څخه هغه څوک نه دی چې يا بدپالي نيسي او يا ورله بدپالي نيول کيږي، يا خپله کهانت کوي او يا ورله کهانت وشي، يا خپله سحر کوي او يا ورله

سحر وشي، او څوک چې کاهن ته راشي او په خپلو خبرو کې یې تصدیق کړي نو په محمد صلی الله علیه وسلم نازل شوي دین یې کفر وکړ.

د اسلامي دین بله ګټه دا ده چې العیاذ بالله (قِدَادَه) یې حرام کړې ده، قداده دې ته ویل کیږي چې له سړي سره پردې ښځه واچول شي، که د سړي لپاره ښځه سړې راوستي او که ښځې خو حرامه ده.

د اسلامي دین بله ګټه دا ده چې مسلمان ته د تکلیف ورکولو په نیت زوردارو ته یې چغل خوري حرامه کړې ده.

دا سلامي دین بله ګټه دا ده چې د بل چا د ملکیت غصب یې حرام بللی دی، ځکه غصب د ظلم او ورانکارۍ یو ډول دی او له ظالمانو سره الله مینه نه کوي.

د اسلامي دین بله ګټه دا ده چې په استقامت او سربښندنې خلکو ته دعوت ورکوي، استقامت په ټولو کارونو، په ټولو حالتونو او اقوالو او افعالو کې د اعتدال نوم دی، په استقامت سره نفس په افضل ترین او کامل ترین حالت کې وي، په دې حالت کې له نفس څخه نه خو کوم قبیح کار صادریږي او نه ورته ذم او ملامتیا متوجه وي، استقامت هله منځ ته راځي چې د اسلامي شریعت شریف احکامو باندې عملي کار مخه واخلي، منګولې پرې کلکې کېښودلی شي او تر حدودو یې عدوان ونه شي، نیک او فاضل اخلاق یې عملي بڼه ولري او د کمال صفتونه یې په نفس کې شته شي، الله پاک فرمايي:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ قَالُواْ رَبُّنَا ٱللَّهُ ثُمَّ ٱسْتَقَٰمُواْ تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ ٱلْمَلَٰٓئِكَةُ أَلَّا تَخَافُواْ وَلَا تَحْزَنُواْ وَأَبْشِرُواْ بِٱلْجَنَّةِ ٱلَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ﴾ [سورت فصلت: ۳۰]

ژباړه: هغه خلک چې وایي زمونږ رب الله دی او بیا په دې خبره کلک ولاړ وي، ملائک پرې رانازلیږي او ورته ډاډ ورکوي چې هیڅ خوف او ترس مه کوئ او مه خفه کېږئ، د هغو جنتونو دې درته مبارک وي چې له تاسو سره یې وعدې کېدلی شوې.

او الله پاک خپل پیغمبر ته وایي:

﴿فَٱسْتَقِمْ كَمَآ أُمِرْتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْاْۚ إِنَّهُۥ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [سورت هود: ۱۱۲]

ژباړه: چې څنګه درته امر کېږي هغه ډول په دين کلک او مضبوط ودرېږه او هغه څوک هم چې له تاسره دي او هېڅ ډول سرغړونه مه کوئ، الله ستاسو عملونو لره ليدونکی دی.

او نبي صلى الله عليه وسلم هم سفيان بن عبدالله ته وويل: «**قُلْ رَبِّيَ اللهُ ثُمَّ اسْتَقِمْ**».
[جامع الترمذي: ٢٤١٠]

ژباړه: ته داسې ووايه چې الله زما رب دی او بيا پرې کلک ودرېږه.

د اسلامي ښکلا ګڼه دا ده چې که يو څه يې حرام کړي دي نو په بدل کې يې ورله ډېر ښه څيز روا کړی دی، هم د حرام شده شيانو ځای نيسي او هم انسان له حرامو بې غمه کوي، د استسقاء بالازلام د حرمت متعلق چې امام ابن القيم رحمه الله تفصيلي شننه کړې ده چې الله پاک استسقام بالازلام حرام کړی دی خو په بدل کې يې ورله دعاء استخاره نېک عوض ورکړی دی، که يې ربا حرام کړې ده نو بديل کې يې ګټوره سوداګري ده.

اسلام په خلکو قمار بازي حرامه کړې ده او په بدل کې يې ورله د اسونو او اوښانو او غشو مسابقه باندې د ماليت خوراک روا کړی دی.

که اسلام په خلکو ورېښم حرام کړي دي نو په عوض کې يې ورله قيمتي او نايابه د ورۍ، د کتان او مالوچو پوښاکونه هم ورکړي دي.

که اسلام په مسلمانانو نشه يي توکي حرامې کړي دي نو په بدل کې يې ورته خوندور او د روح او بدن لپاره ګټور څښاکونه هم ورکړي دي.

اسلام په ګرد انسانيت باندې پليت خوراکونه حرام کړي دي او په بدل کې يې ورته خوندور خواږه ورکړي دي، که د اسلامي تعليماتو پلټل داسې پېل کړو راته به جوته شي چې د ژوند په هېڅ اړخ کې اسلام په انسانانو باندې تنګي نه ده راوستې مګر په بل اړخ کې يې پرې پراخي راوستې ده، والله اعلم.

ای الله! په محمد صلى الله عليه وسلم او کورنۍ او په ټول ملګرو يې رحم وکړه.

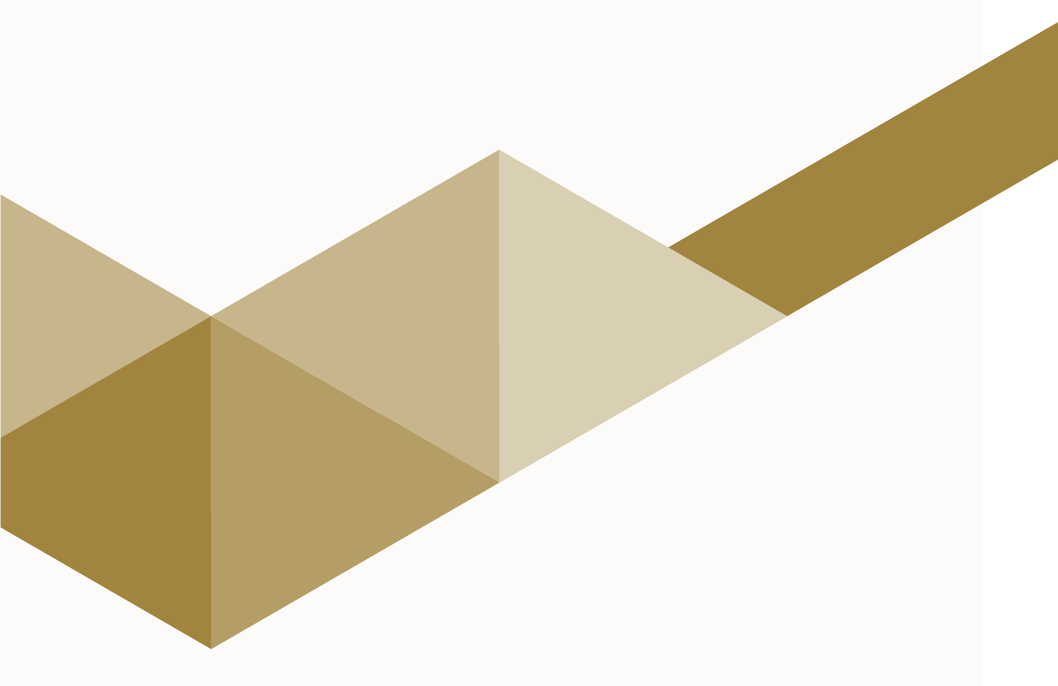

دیارلسم فصل

د اسلامي دین بله ځانګړتیا دا ده چې په خپلو تشریعاتو او توجیهاتو کې ښه نیتونه، پاک زړونه او مقدسې موخې تقدیروي، نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى». [صحيح البخاري: ١]

ژباړه: د ټولو عملونو مدار په نیتونو پورې دی او د هرسړي لپاره به هغه څه وي چې ده يې نیت کړی وي.

په ښه نیت سره مباحات او عادتونه په اطاعت او الله ته په قربت بدلیږي، که د خپل ژوند د تحفظ او د نفس د تقویې په خاطر څوک خوراک وکړي ترڅو د الله عبادت او واجبات په سمه توګه ادا کړی شي، د خپل اهل او بچو حقوق کې کوتاهي ونه کړي، نو د نېک نیت پر بنسټ يې دغه خوراک او څښاک د عبادت طبیعت اخلي، همدا ډول که څوک له خپلې بي بي یا وینځې سره د نفس د عفاف او د بچو د زیادت په خاطر همبستري وکړي نو د نېک نیت له مخې يې که څه هم ده خپل شهوت پر ځای کړ خو د عبادت طبیعت يې ودرلود، الله پرې انسان ته اجر او ثواب ورکوي، په دې هکله نبي صلی الله علیه وسلم فرمايي: «وَفِي بُضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، أَيَأتِي أَحَدُنَا شَهْوَتَهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: «أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وِزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ». [صحيح مسلم: ١٠٠٦]

ژباړه: تاسو کې د یو چا جماع هم د هغه لپاره صدقه ده، صحابه کرامو وویل: ای د الله رسوله! که مونږ کې څوک خپل شهوت ته راځي نو څنګه د هغه لپاره صدقه شمېرل کیږي؟ هغه وویل: که دغه اندام په حرام کې کیږدي نو ایا ګناه به پرې نه وي؟ نو که په حلالو کې يې استعمال کړي نو ثواب يې په کې دی.

د اسلامي دین بله ځانګړتیا دا ده چې په مسلمان باندې د مغصوب او مسروقو شیانو

پلور او پېر حرام کړی دی، که څوک مغصوب يا مسروق شيان واخلي نو له ظالم سره يې مرسته وکړه، خو که مغصوب او مسروقو شيانو مدت د غاصب او سارق په ملکيت کې اوږد هم شي بيا هم ورله نه حلالېږي، ځکه د وخت ډېرښت د چا لپاره د حرامو د حليت سبب نه شي جوړېدی او نه پرې د اصلي مالک حق ساقطيږي.

د اسلامي دين بله ګټه دا ده چې ربا يې حرامه کړې ده، ځکه ربا ويل کيږي دې ته چې پردی مال پکې څوک برناحق او بې عوض واخلي، که څوک يوه روپۍ په دوو روپو خرڅه کړي نو يوه روپۍ يې بې له کوم عوض اوبدل څخه راجلب کړه، ځکه د انسان ماليت د هغه د اړتياو پورې معلق دی او عظيم حرمت لري.

دوهم: د خلکو ترمنځ د ربا معاملات د قرض په نوم انساني همدردي له منځ وړي.

دريم: ربا انسان د معيشت او مزدورۍ له مشقت څخه په کناره کوي، که څوک ربوي معاملات کوي نو کسب او کار يې هم نه وي، په دې سره د ډېرو خلکو ګټې له خاورو سره خاورې کيږي او له عمل او جد و جهد نه په کسالت کې لويږي، برسېره پر دې الله پاک په سودخور، سود ورکونکي او ليکوال او ګواه ټولو باندې لعنت هم ويلی دی.

د الله بندګانو! تاسو چې د اسلامي دين کوم محاسن واورېدل دا د اسلام د محاسنو له درياب څخه څاڅکي و چې د خواره واره عرب پرې الله راغونډ کړل، د هغوی زړونه ليکې يې يوې کړې، اخلاق او طبيعتونه يې ورله مهذب کړل، د جنګ د ډګر نوميالي خلک يې ترې جوړ کړل، پراخه حکومت يې درلود، د ځمکې مشرق او مغرب يې په ولقه کې ولويد، د ځمکې په ټولو اړخونو کې يې اسلامي بيرغ رپاند پورته کړ، الله پاک فرمايي:

﴿وَٱذۡكُرُواْ نِعۡمَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡ إِذۡ كُنتُمۡ أَعۡدَآءٗ فَأَلَّفَ بَيۡنَ قُلُوبِكُمۡ فَأَصۡبَحۡتُم بِنِعۡمَتِهِۦٓ إِخۡوَٰنٗا﴾

[سورت ال عمران: ١٠٣]

ژباړه: د الله لورينه راياده کړئ چې خپل منځ کې سره دښمنان وئ، ستاسو زړونه يې يو کړل او د نعمت له مخې يې ورونه ورونه جوړ شوئ.

او الله پاک فرمايي:

﴿وَٱذۡكُرُوٓاْ إِذۡ أَنتُمۡ قَلِيلٞ مُّسۡتَضۡعَفُونَ فِي ٱلۡأَرۡضِ تَخَافُونَ أَن يَتَخَطَّفَكُمُ ٱلنَّاسُ فَـَٔاوَىٰكُمۡ وَأَيَّدَكُم بِنَصۡرِهِۦ وَرَزَقَكُم مِّنَ ٱلطَّيِّبَٰتِ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ﴾ [سورت انفال: ٢٦]

ژباړه: او هغه وخت ياد کړئ چې په ځمکه کې بې وسه وئ او له دې څخه ډارېدئ چې خلک به مو يرغمال کړي، نو الله تاسو ته ځای درکړ او د خپلې مرستې له مخې يې ستاسو تاييد وکړ.

اسلامي دين داسې دی چې الله پاک د ټولې ځمکې پر مخ لکه د روښانه لمر په څېر نشر کړ چې وړانګې يې څوک نه شي پټولی، او د هغه ځليدونکي سپوږمۍ په څېر دی چې پلوشې يې ښکاره دي او نه يې ځلا بې نوره کېږي.

اسلام داسې دين دی چې تر بلې ورته دښمنان او حسدګر په شعوري او غير شعوري انداز نږدې کېږي، په حقانيت يې دښمنان او اغيار د خپلې ټيکنالوژۍ او نوښتونو له مخې ګواهي ورکوي، الله پاک فرمايي:

﴿سَنُرِيهِمۡ ءَايَٰتِنَا فِي ٱلۡأٓفَاقِ وَفِيٓ أَنفُسِهِمۡ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمۡ أَنَّهُ ٱلۡحَقُّ﴾ [سورت فصلت: ٥٣]

ژباړه: ډېر ژر به ورته مونږ د اسمان په کنارو کې او د دوی په نفسونو کې د خپل وحدانيت او حقانيت نښې وروښايو ترڅو ورته روښانه شي چې اسلام حق دی.

اسلام هغه دين دی چې اغيار او کينه ګر ورته د نزول له اولې ورځې راهيسې راز راز پلمې جوړوي خو دا نن هغه ډول پياوړی دی چې ښتنګه مخکې و، دوی زيار اوباسي چې رڼا يې له منځه يوسي خو نه يې اسلام بې نوره کړ او نه يې د اسلام منطق کمزوری کړ، الله پاک فرمايي:

﴿يُرِيدُونَ لِيُطۡفِـُٔواْ نُورَ ٱللَّهِ بِأَفۡوَٰهِهِمۡ وَٱللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡكَٰفِرُونَ﴾ [سورت صف: ٨]

ژباړه: دوی غواړي چې د خولو په پوکو سره د الله نور بې نوره کړي، الله خپل نور هرومرو بشپړ کونکی دی که څه هم کافران يې بد ګڼي.

مسلمانه وروره! ستا لپاره همدومره بسنه کوي چې اسلامي دين د دنيا او اخرت په خير او سعادت مشتمل دی، په دنيوي او اخروي نعمتونو مشتمل دی، هر ډول

فضيلت ته يې دعوت او له هر ډول رذالت څخه د نفرت دعوت ورکوي، که د اسلامي په خورا متينې رسۍ منګولې مضبوطې کړې او په احکامو د عمل حرص ولرې، په ادابو يې ځان سينګار کړې نو ژوند به دې د سعادت او مرګ به دې هم د سعادت وي.

ابن القيم رحمه الله وايي:

هَـذَا وَنَـصْرُ الدِّيـنِ فَـرْضٌ لازِمٌ * لا لِلْكِفَايَـةِ بَـلْ عَلَى الأَعْيَـانِ**

خبره دا واوره چې د اسلامي دين مرسته لازمي او عيني فرض دي او فرض کفايي نه دي.

بِيَـدٍ وَأَمَّا بِاللِّسَـانِ فَـإِنْ عَجَزْتَ * فَبِالتَّوَجُّـهِ وَالدُّعَا بِجَنَـانِ**

يا به يې مرسته په لاس، يا په ژبه او که له دې بې توانه وې نو د کامل توجه په دعا سره يې بايد مرسته وکړې.

مَـا بَعْـدَ ذَا وَاللهِ لِلإِيمَـانِ حَبَّـــ * ــةُ خَـرْدَلٍ يَـا نَـاصِرَ الإِيمَـانِ**

ای د ايمان مرستندويه! له دې وروسته د وربشې د دانې په اندازه هم په والله که ايمان وي.

بِحَيَـاةِ وَجْهِـكَ خَـيْرَ مَسْـؤُولٍ بِهِ * وَبِنُـورِ وَجْهِكَ يَـا عَظِيمَ الشَّـانِ**

ای د عظيم شان او شوکت څښتنه! ستا د مخ په ژوند او نور چې ډېر غوره مسؤل يې (چې څه ورنه غوښتل کيږي)

وَبِـكَ الْمُعَـاذُ وَلا مَـلاذَ سِـوَاكَ * أَنْـتَ غِيَـاثُ كُلِّ مُـلَدَّدٍ لَهْفَـانِ**

پر تا پورې مو پناه ده، له تا پرته بل د پناه ځای نشته، د رنځورانو او د حسرت څښتنانو مرستندويه يې.

مَـنْ ذَاكَ لِلْمُضْطَرِ يَسْـمَعُهُ سِـوَاكَ * يُجِيـبُ دَعْوَتَـهُ مَـعَ الْعِصْيَـانِ**

د مجبور انسان اواز له تا پرته نور څوک نه اوري چې د عصيان باوجود يې دعاګانې قبولې کړي.

إِنَّـا تَوَجَّهْنَـا إِلَيْـكَ لِحَاجَـةٍ * تُرْضِيـكَ طَالِبُهَـا أَحَـقَّ مُعَـانِ**

د څه اړتیاو غوښتو په خاطر درته مونږ توجه کو او په داسې کلماتو دې ثنا بیانو چې تا راضي کوي.

فَاجْعَل قَضَاهَا بَعْـضَ أَنْعُمِكَ الَّتِي *** سَـبَغَتْ عَلَيْنَـا مِنْـكَ كُلَّ زَمَـانِ

زمونږ دغه اړتیا پوره کول له خپلو ځینو هغو لورینو څخه وګرځوه چې ته یې راباندې هر مهال راوروې.

انْـصُرْ كِتَابَـكَ وَالرَّسُـولَ وَدِينَكَ *** الْعَـالِي الذِي أَنْزَلْـتَ بِالْبُرْهَـانِ

ته دې دخپل هغه کتاب او رسول او دین مرسته ټچپله وکړه چې په دلیل دې رانازل کړي دي.

وَاخْتَرْتَهُ دِيناً لِنَفْسِـكَ وَاصْطَفَيْتَ *** مُقِيمَـهُ مِـنْ أُمَّـةِ الإِنْسَـانِ

هم دې دغه دین له ځان لپاره اختیار کړی او هم دې په انسانانو کې هغه څوک غوره بنده دی چې دین په سمه معنا ادا کوي.

وَرَضِيتَـهُ دِينـاً لِمَـنْ تَرْضَـاهُ مِنْ *** هَـذَا الْـوَرَى هُـوَ قَيِّـمُ الأَدْيَـانِ

په خلکو کې پر دغه دین ته د هغه چا لپاره هم راضي یې چې ته ترې خوشحاله یې او دا دین هم په ادیانو کې سید دین دی.

وَأَقِـرَّ عَـيْنَ رَسُـولِكَ الْمَبْعُـوثِ *** بِالدِّيـنِ الْحَنِيـفِ بِنَـصْرِهِ الْمُتَدَانِ

له شرک څخه پاک اسلامي دین په نږدې کومک او مرسته دې د خپل راستولي پیغمبر سترګې هم یخې کړه

وَانْـصُرْهُ بِالنَّـصْرِ الْعَزِيـزِ كَمِثْـلِ *** مَـا قَدْ كُنْـتَ تَنْصُرُهُ بِـكُلِّ زَمَانِ

او ته یې دومره غښتلې مرسته وکړه لکه مخکې چې به دې هر مهال او هر وخت د دې دین مرسته کوله.

يَـا رَبُّ وَانْـصُرْ خَـيْرَ حِزْبَيْنَا عَلَى *** حِزْبِ الضَّلالِ وَعَسْـكَرِ الشَّـيْطَانِ

ای رب کریمه! د ضلالت او شیطان په لښکرو باندې د خیر او فضیلت والا ډلې ته بری ورکړه.

يَـا رَبُّ وَاجْعَـلْ شَرَّ حِزْبَيْنَـا فِداً *** لِخِيَارِهِـمْ وَلِعَسْـكَرِ الْقُـرْآنِ

ای رب! په مونږ کې بدترينه ډله د غوره ډلې او د قرانې عسکرو لپاره قربان او زار کړه.

يَـا رَبُّ وَاجْعَـلْ حِزْبَـكَ الْمَنْصُورَ *** أَهْـلَ تَرَاحُـمٍ وَتَوَاصُـلٍ وَتَـدَانِ

ای رب کريمه! خپل مصنور لښکر دې د متقابل رحم او تواصل لښکر وګرځوه.

يَـا رَبُّ وَارْحَمْهُـمُ مِن الْبِـدَعِ الَّتِي *** قَـدْ أُحدِثَـتْ فِي الدِّيـنِ كُلَّ زَمَانِ

ای رب کريمه! ته دې په خپل لښکر مهربانه شه او له هغو بدعتونو يې سالم وساته چې په هر وخت په دين کې اضافه شوې دي.

يَـا رَبُّ جَنِّبْهُـمْ طَرَائِقَهَـا الَّـتِي *** تُفْـضِي بِسَـالِكِهَا إِلى النِّـيرَانِ

اې رب کريمه! له لارو څخه يې هم سالم وساته چې روان انسان پرې تر اوره رسوي.

يَـا رَبُّ وَاهْدِهِـمْ بِنُـورِ الْـوَحْيِ كَيْ *** يَصِلُـوا إِلَيْـكَ فَيَظْفَـرُوا بِجِنَـانِ

ای رب کريمه! د خپلې وحې نور ته يې مهتدين جوړ کړه ترڅو تا ته دړورسيږي او په جنتونو باندې غازيان شي.

يَـا رَبُّ كُـنْ لَهُـمْ وَلِيّـاً نَـاصِراً *** وَاحْفَظْهُـمُ مِـنْ فِتْنَـةِ الْفَتَّـانِ

ای رب کريمه! ته يې کارساز او دوست شه او د هرفتنګر له فتنې څخه يې وژغوره.

وَانْصُرْهُـمْ يَـا رَبُّ بِالْحَـقِّ الذِي *** أَنْزَلْتَـهُ يَـا مُـنْزِلَ الْقُـرْآنِ

ای رب کريمه او د قران نازلونکيه! ته يې په هغه حق مرسته وکړه چې تا نازل کړې دی.

يَـا رَبُّ إِنَّهُـمُ الْغُرَبَـاءُ قَـدْ لَجَؤُا *** إِلَيْـكَ وَأَنْـتَ ذُو الإِحْسَـانِ

ای رب کريمه! ته د ډېر احسان والا يې او دوی له ديني ناحيې څخه نااشنا دي او ستا در ته درغلي دي.

يَـا رَبُّ قَـدْ عَادُوا لأَجْلِـكَ كُلَّ *** هَـذَا الْخَلْـقِ إِلا صَـادِقَ الإِيمَـانِ

ای رب کريمه! له رښتني مومن پرته يې نور له ټول مخلوق سره ستا د رضا په خاطر دښمني اعلان کړې ده.

قَـدْ فَارَقُوهُـمْ فِيكَ أَحْـوَجَ مَا هُمُ *** دُنْيـاً إِلَيْهِـمْ فِي رِضَى الرَّحْمَـنِ

ای رب کریمه! ستا د رضا په خاطر يې په دنيا کې تول هغه څه پرېښې دي چې دوی ورته په سخته اړتيا کې ول.

وَرَضُـوا وَلايَتَـكَ الَّتِي مِـنْ نَالَهَا *** نَـالَ الأَمَـانَ وَنَـالَ كُلَّ أَمَـانِ

له تاسره دوستۍ د ترلاسه کولو باندې ډېر خوشحاله دي چې که دغه ولايت چا تر لاسه کړ نو ډېر امان يې تر لاسه کړ.

وَرَضُوا بِوَحْيِكَ مِنْ سِوَاهُ وَمَا ارْتَضَوْا *** بِسِـوَاهُ مِـنْ آرَاءِ ذِي الْهَذَيَـانِ

له ټولو او هرو بې بنسټو او دورغو اراؤ نه ستا په وحي ډېر خوشحاله دي.

يَـا رَبُّ ثَبِّتْهُـمْ عَلَى الإِيمَـانِ *** وَاجْعَلْهُـمُ هُـدَاةَ التَّائِـهِ الْحَيْرَانِ

ای رب کریمه! په ايمان ورته ثبات او استقامت ورکړه او د هر للانده او حيران لپاره يې د لارښونکي جوړ کړه.

وَانْصُرْ عَلَى حِزْبِ النِّفَاقِ عَسَـاكِرَ الْـ *** إِثْبَـاتِ أَهْـلَ الْحَـقِّ وَالْعِرْفَـانِ

د اسماؤ او صفاتو په ټولو منکرينو باندې ستا د صفتونو د مثبتينو اهل حقو او دعلم پوهې خلکو ته برى ورکړه.

وَأَقِـمْ لأَهْـلِ السُّـنَّةِ النَّبَوِيَّـةِ الـ *** أَنْصَـارَ وَانْصُرْهُـمُ بِـكُلِّ زَمَـانِ

د نبوي سنتو تابعدارو لپاره په هر ځای او هر وخت کې مرستندوی پيدا کړه او هر مهال يې ته مرسته وکړې.

وَاجْعَلْهُـمُ لِلْمُتَّقِـينَ أَئِمَّـةً *** وَارْزُقْهُـمُ صَـبْراً مَـعَ الإِيقَـانِ

دوی د ټولو متقينو لپاره امامان وګرځوه او له يقين سره يې صبر روزي کړه.

تَهْـدِي بِأَمْـرِكَ لا بِمَا قَـدْ أَحْدَثُوا *** وَدَعَـوْا إِلَيْـهِ النَّـاسَ بِالْعُـدْوَانِ

چې ستا په دين خلکو ته لارښونې کوي نه په هغو بدعاتو چې دوی په دين کې جوړ کړي دي او خلک ورته په ظلم رادعوت کوي.

وَأَعِزَّهُـمْ بِالْحَـقِّ وَانْصُرْهُـمْ بِـهِ *** نَـصْراً عَزِيزاً أَنْـتَ ذُو السُّـلْطَانِ

په حق او حقانيت يې معزز او قوي مرسته يې وکړه، ته د واک او اختيار ښتن يې.

وَاغْفِرْ ذُنُوبَهُمْ وَأَصْلِحْ شَأْنَهُمْ *** فَلأَنْتَ أَهْلُ الْعَفْوِ وَالْغُفْرَانِ

ته يې ګناهونه وبخښه او چارې يې سمې کړه، ته د درګزرۍ او بخښنې والا ذات يې.

وَلَكَ الْمَحَامِدُ كُلَّهَا حَمْداً كَمَا *** يُرْضِيكَ لا يَفْنَى عَلَى الأَزْمَانِ

ستا لپاره ډېره او په زمانو زمانو پوره او دومره کامله ثنا ده چې تا راضي کوي.

مِمَّا تَشَاءُ وَرَاءَ ذَلِكَ كُلِّهِ *** حَمْداً بِغَيْرِ نِهَايَةٍ بِزَمَانِ

له دې وروسته دې هم ستا لپاره د وختونو په استمرار چې انتهاء نه لري دومره ډېره ثناء وي چې ستا خوښه وي.

وَعَلَى رَسُولِكَ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ *** وَالتَّسْلِيمِ مِنْكَ وَأَكْمَلِ الرِّضْوَانِ

ستا په استازي دې تر هر څه غوره ترين او اکمل ترين درود او سلامونه وي

وَعَلَى صَحَابَتِهِ جَمِيعاً وَالأُلى *** تَبِعُوهُمُ مِنْ بَعْدُ بِالإِحْسَانِ

د هغه په ټولو صحابه کرامو رضي الله عنهم او په هغو خلکو چې په نېکه طريقه يې د دوی پيروي کړې ده.

ای الله! په محمد صلی الله عليه وسلم او کورنۍ او په ټولو ملګرو يې رحم وکړه.

په پای کې درته د يو عالم دين لنډه خبره

د ټولنې نشو نما ته ځير شه او د لومړي پرمختګ لاملونه يې علم کې راوله، درته به جوته شي چې په يوه خبره څه شي راټول کړي ول؟ د افرادو حزم او عزم يې څه شي محکې يوړ؟ د ټولنې غړي يې څنګه سره يو کړل؟ او د مجد او شرافت څوکې ته کوم شي ورپورته کړل چې په ټولو خلکو به يې سياست او حکومت کو؟

دوی ايکې يواځې اسلامي دين محکې وړي وو چې غښتلي اصول، پياوړی بنسټ او پرېکړو ته شموليت او کمال لري، دا دين په مينه او محبت باعث، الفت ته داعي، د نفسونو پاکونکی او زړه له ګنديګۍ او پليتې څخه پاکوي، دا دين د ځلانده حق په پلوشو عقلونه روښانه کوي او د بشري ټولنو په جوړښت کې له انسان سره مرسته کوي، د وجود تحفظ يې کوي، پر خپلو پيرکارو غږ کوي چې خپل مدني حالتونه روغ رمټ وساتي، د اسلامي دين له راتګ وړاندې د جاهليت دور ته ښه ځير شه چې انسانيت په همجيت او تفرقو ويشل شوی و، غير انساني رويو او ګردو بداخلاقيو پرې واک درلود، کله چې اسلام راڅرګند شو ټول يې يو کړل او قوت يې ورته بخښش کړ، نفسونه يې ورله په تهذيب او عقلونه يې ورله په نورانيت وپالل، اخلاق يې ورله اصلاح کړل او احکام يې ورله سم کړل، له دې کبله يې په ټولې نړۍ راج وموند او په عدل او انصاف يې پر خلکو حکومتولي کوله.

ای الله! ستا له عذاب نه راته نجات راکړې او ستا په ذکر مو ښايسته کړې، ستا په اوامرو مو بوخت وساتې او ستا ښايسته پرده له مونږ څخه مه پورته کوه، د خپل لطف او احسان له مخې ته په مونږ لورينه وکړه، ستا په عبادت او ذکر له مونږ سره مرسته وکړه، ای الله! ستا له عذاب نه مو وساتې او ستا عقاب نه راته امان راکړې.

ای الله! د څه شي واک او اختيار چې دې راته راکړی دی ته راسره پکې کومک وکړې او استقامت راته پکې راکړې.

ای الله! له هغې دنیادارۍ نه درپورې پناه غواړو چې د اخرت د ګټو مخه نیسي، او د هغه ژوند نه درپورې پناه غواړو چې د مرګ ګټې له منځه وړي، او د هغه امېد څخه هم درپورې پناه غواړو چې د کار او کسب ترمنځ مانع واقع کیږي.

ای الله! مونږ ته، زمونږ مور او پلار او ټولو مسلمانانو ته په خپل رحم باندې بخشش او مغفرت وکړې.

ای الله په محمد صلی الله علیه وسلم او کورنۍ او ملګرو یې رحم وکړې.

د ليکوال د ژوند سوانح

د ليکوال د ژوند سوانح مو د هغه د ځوی عبدالحميد بن عبدالعزيز بن محمد السلمان له کتاب (**فتح المنان بترجمة الشيخ عبدالعزيز بن محمد السلمان**) څخه رانجوړ کړې ده، کتاب څلورم چاپ لري او په (١٤١٤هـ-١٩٩٣م) کال کې دار طويق په رياض کې نشر کړی دی.

د شيخ رحمه الله نسب:

شيخ رحمه الله عالم، مفسر، اصولي، فقيه، پرهيزګار او عابد انسان و، خپل نوم يې عبدالعزيز، د پلار نوم يې محمد، د نيکه نوم يې عبدالرحمن بن عبدالمحسن اسم کنيه يې ابومحمد وه، په روقه کې د بنواساعده څخه د مشهورې قبيلې عتيبه له کندي دی.

بنواساعده چې شيخ رحمه الله يې غړی دی د لومړي ځل لپاره د زلفي په ښار کې ميشت وه تر دا مهاله يې په زلفي کې غړې هم ميشت دي، د نورو علماؤ ترڅنګ يې شيخ رحمه الله هم شهرت لري، شيخ رحمه الله په زلفي ښار کې د قضاء او د جامع مسجد خطابت دندې لرلې، د زلفي ښاريانو ترمنځ شيخ رحمه الله ډېر ښه نوم لري او د عوامو ترمنځ يې ښې معنوي خبرې رواج لري، د ديارلسمې هجرې پېړۍ په اخرو وختونو کې ترې دوه غړې (عبدالرحمن او د هغه ورور محمد) د عنيزې ښار ته راغلل، له عبدالرحمن څخه ګڼ شمېر بچي هلته پيدا شول چې يو هم محمد د ليکوال پلار و چې لا يې مونږ په تعارف بوخت يو.

د شيخ رحمه الله پيدايښت او د علم حصول پسې هلې ځلې

شيخ رحمه الله د عنيزې په ښار کې د رمضان د مياشتې د په پنځلسمې شپې په ديارلس سوه اووه يا نهه ديرشتم کال باندې فاني دنياګۍ کې سترګې وغړولې، په ديندراه، پرهيزګاره او د علم او زهد په کورنۍ کې رالوی شوی دی، دا لا

ماشوم و چې پلار يې ومړ، د پلار له مړيني وروسته يې مور بي بي رقيه بنت الشيخ عبدالعزيز بن الشيخ محمد بن ابراهيم السناني پالل په غاړه واخستل.

په (۱۳۴۵هـ) کال کې د محمد بن عبدالعزيز الدامغ ترخارني لاندې د تحفيظ په مدرسه کې شامل شو، نژدې درې کاله وروسته يې له دې مدرسې څخه فراغت وشو او بيا د صالح بن ناصر بن صالح رحمه الله په مدرسه کې شامل شو او هلته يې ليک لوست او حساب زده کړل، نژدې درې کاله وروسته له دې مدرسې څخه هم په داسې حالت کې فارغ شو چې په ليک لوست او حساب کې يې ښه مهارت درلود، هېره دې نه وي چې قران کريم يې ايکې يواځې په دوو کلونو کې ياد کړی و او دغه مهال اوولس کلن و.

په (۱۳۵۳هـ) کې د قصيم له نامتو عالم او محقق شيخ عبدالرحمن سعدي رحمه الله څخه قرائت پېل کړ او تر لس کالو ورسره پاتې شو، دغه مهال يې ځينې متونونه لکه **زاد المستقنع، بلوغ المرام، الفية بن مالک** او داسې نور ډېر متونونه حفظ کړي ول.

شيخ رحمه الله له غښتلي عالم دين او ستر مجدد شيخ الاسلام ابن تيميه او د هغه له پياوړي شاګرد او ديني عالم شيخ الاسلام ابن القيم الجوزيه رحمهما الله نه ډېر متاثره و، د دواړو ليکنو ته يې مخه کړه او په څېر سره يې د مطالعې لاندې ونيول، او ډېر علم يې ترې زده کړل چې د شيخ رحمه الله په کتابونو کې اثرات په څرګند ډول بريښي، په ځانګړي توګه **(العقيدة الواسطيه)** چې شيخ رحمه الله يې تر ډېر مهاله د تدريس دنده هم په غاړه لرله او د خپلو شاګردانو د تفهيم لپاره يې په ياد کتاب باندې د سوال او ځواب په شکل کې ليکنه هم وکړه او الحمدلله په ډېر مدارسو او معهدونو کې ترې شاګردان مستفيد شول.

د دې ترڅنګ يې پرې د **(الکواشف الجلية عن معاني الواسطية)** په نوم مفيده او کټوره شرحه هم وليکله چې جامعو شروحو کې شمېرل کيږي، الحمدلله تر دا مهال پرې له ماسره د ګران پلار او ستر عالم دين عبدالله بن عبدالعزيز بن باز رحمه الله هغه ليکل هم پراته دي چې کله ورته ما دعقيدة الواسطيه ياده شرحه په دار الافتاء کې د خپلې دندې په مهال وړاندې کړه ويويل: (الکواشف الجلية) کتاب مونږ ډېر ښه پېژنو.

د كتاب ارونډ دا تزكيه الحمدلله په دې دلالت كوي چې هم د علماؤ ترمنځ شهرت او هم علمي ارزښت لري، خو الحمدلله د شيخ رحمه الله ټولې ليكنې د علماؤ ترمنځ معروفې او مشهورې او د باور وړ دي.

تنبيه:

د نجد د علماؤ د ترجمو او تعريف ترڅنګ ځينو ليكوالانو د محترم شيخ رحمه الله د نږدې ملګري شيخ سليمان بن ابراهيم بن محمد البسام رحمه الله په ترجمه كې ذكر كوي چې ده د قصيم علامه او ستر دين پوهه او محقق شيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي رحمه الله څخه كتابونه لوستلي ول، ما يې ترې د صحت ارونډ وپوښتل او هغه ځواب راكړه چې:

دغه كتابونه خفيف قرائتونه ول او په مفهوم معنا باندې درس نه و، بلكې هغه د قصيم په علامه اوستر دين پوهه شيخ عبدالرحمن بن ناصر السعدي رحمه الله درسونه تر هغه راغونډول ترڅو يې له نګرانۍ لاندې فارغ التحصيل شو.

د شيخ رحمه الله كارنه:

شيخ رحمه الله په (١٣٦٩هـ) كال كې د رياض ښار ته تشريف راوړ، د نهه ورځو له تېرېدو وروسته د سعودي عام مفتي سماحة الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ د (سمحة) په مسجد كې د امامت په دنده وګماره او تر (١٤٠٥هـ) كال پورې پر امامت پاتې و.

په (١٣٧٠/١٢/٢٤هـ) كې د رياض په معهد علمي كې د تدريس په مقدسه دنده وګمارل شو او بيا يې له دې څخه معهد امام الدعوة العلمي ته تبديلي وشوه، هلته يې د توحيد، فقه، تفسير او حديث ديني علومو تدريسي بوختيا لرله، شيخ رحمه الله لومړی استاذ و چې په علمي معهدونو كې وګمارنه وشوه، ترپنځو كالو پورې تدريس وكړ او بيا يې په كال (١٤٠٤/٠١/١٠هـ) كې تقاعد وكړ او تدريسي مدت يې تر پايه ورسېد، په وروستيو دوو كلونو كې تاليف ته فارغ شو او ليكنې يې په كې وكړې.

تكراراً ورته د قضاء د منصب وړانديز وشو خو دلچسپي يې پكې وانه اخسته چې ترڅنګ يې له نورو كڼ شمېر منصبونو څخه هم په ټپه انكار كړی و، په دې

خوښ و چې پاتې زندګي هم په علمي معهدونو کې په تدریسي امورو کې تېره کړي ترڅو په تاليف کې ورسره تدریسي دنده مرسته وکړي او الله يې د علم او معرفت په نشر او اشاعت کې هغه امېدونه رښتيا کړل چې ده به يې ارزوګانې لرلې.

په (١٤٠٤هـ) کال کې د امام محمد بن سعود الاسلامية نړيوال پوهنتون د (اسلامي احکامو د څېړنو په مجال کې د فرمانروا شاه فيصل نړيوال مډال) ته کانديد کړ، دغه مهال شيخ رحمه الله په بېلابېلو اسلامي احکامو کې دولس ليکنې لرلې.

د شيخ رحمه الله تاليفات او علمي اثار

شيخ رحمه الله د ليکنو په ميدان کې ډېر کار وکړ، د عقيدې او فقه په مېدان کې يې ګڼ شمېر ارزښتناک علمي اثار قلمبند کړ، ليکلي اثار يې نږدې شلو ته رسيږي چې زياتره يې ټوکونه لري.

علمي اثار يې ګڼ شمېر ځله تکراراً چاپ شوي او د ځينو کتابونو چاپ شمېر خو يې بيخي له شلم ځل هم اوړي، د اجر او ثواب په نيت يې د هر چاپ مالي زيار خپله او يا د خيرښېګړو مينوالو يې مالي زيار اخستی دی، شيخ رحمه الله د خپلو کتابونو په چاپ او نشر هېڅ مالي نرخ نه اخست او نه يې د کتاب حقوق پلورل، بلکې د الله د رضا په خاطر به يې د خپلو کتابونو حقوق د کار خير مينوالو ته وقفاً پرېښودل او هر مسلمان ته به يې د کتاب حقوق ښښل چې د وقف لله لپاره به يې کتابونه چاپول.

ځينو حکومتي ارګانونو يې هم کتابونه نشر ته سپارلي دي لکه رابطة العالم الاسلامي يې (**الكواشف الجلية عن معاني الواسطية**) کتاب خپور کړی، الرئاسة العامة لادرات البحوث العلمية والافتاء والدعوة والارشاد يې نهه کتابونه خپاره کړي دي چې يو يې (**الأسئلة والأجوبة الفقهية المقرونة بالأدلة الشرعية**) او بل يې (**موارد الضمآن لدروس الزمان**) کتابونه دي، د تېر په څېر يې رئاسة الحرس الوطني يې هم له (**الأسئلة والأجوبة الفقهية المقرونة بالأدلة الشرعية**) څخه د عباداتونو بخش په ځانګړي توګه چاپ او نشر کړی دی.

د شيخ رحمه الله کتابونه له سعودي څخه بهر نورو ملکونو هم د الله د رضا لپاره مفت چاپ او توزيع کړي دي لکه قطر، امارات او مصر.

څلور کتابونه يې دا مهال اردو ته هم ژباړل شوي دي او په هند او نور ملکونو کې توزيع او نشر ته سپارتل شوي دي.

همدا ډول شيخ رحمه الله به خپل زياتره وخت ليک او تاليف ته وقف کړی و، خپل کتابوونه به يې پخپله تصحيح کول او په مستحقو شاګردانو به يې توزيع کول ترڅو ګټه ترې پورته کړي.

د شيخ رحمه الله علمي اثار

أ) په تفسير او علوم قران کې دوه کتابونه لري:

١ -: **[الأنوار الساطعات لآيات جامعات]** يا په بل نوم **[البرهان المحكم في أن القران يهدي للتي هي أقوم]**، دا کتاب دوه ټوکونه لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع نجد په (١٤٠١هـ) کال کې چاپ کړی دی.

٢ -: **[دعاء ختم القران الكريم]** په حجم کوچنی کتاب دی، د لومړي ځل لپاره په دمشق کې دارالحياة په (١٣٨٦هـ) کال کې چاپ کړی دی.

ياد کتاب د **(المناهل الحسان في دروس رمضان)** کتاب په اخر کې هم چاپ شوی دی.

ب) په عقيده کې درې کتابونه لري:

١ -: **[الأسئلة والأجوبة الأصولية على العقيدة الواسطية]**، کتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په قاهره کې المطبعة اليوسفية (١٣٨٢هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی، هېره دې نه وي چې دا د شيخ رحمه الله لومړی کتاب و چې د چاپ په بڼه خپور شو.

٢ -: **[مختصر الأسئلة والأجوبة الأصولية على العقيدة الواسطية]**، دا کتاب يو ټوک لري، په اصل کې دا کتاب د وړاندې مخکني کتاب اساس دی.

٣ -: **[الكواشف الجلية عن معاني الواسطية]** لوی ټوک دی، د لومړي ځل لپاره مؤسسة مكة للطباعة و الاعلام په (١٣٨٩هـ) کال کې چاپ او نشر کړ.

ج) په فقه کې شپږ کتابونه لري:

١ -: **[الأسئلة والأجوبة الفقهية المقرونة بالأدلة الشرعية]**، کتاب اووه ټوکونه لري، کتاب النکاح ته پکې رسېدلی و خو کتاب پوره نه دی، د کتاب چاپ او نشر په دې ټوګه شوی دی:

لومړی ټوک: له طهارت څخه یې پېل اخلي، د لومړي ځل لپاره په قاهره کې مطبعة المدني په (١٣٨٤هـ) کال کې چاپ کړی دی.

دوهم ټوک: له کتاب الزکاة څخه پېل اخلي، د لومړی ځل لپاره په قاهره کې المطبعة الیوسفیة په کال (١٣٨٦هـ) کې چاپ کړی دی.

دریم ټوک: له باب الهدي والأضحیة څخه پېل اخلي، او د لومړی ځل لپاره په لبنان کې مطابع الامان بدرعون په (١٣٨٧هـ) کې چاپ او خپور کړی دی.

څلورم ټوک: له کتاب البیع څخه پېل اخلي، د لومړي ځل لپاره به دمشق کې دار الحیاة په (١٣٨٨هـ) کال کې چاپ او خپور کړی دی.

پنځم ټوک: له کتاب الحجر څخه پېل اخلي، او د لومړي ځل لپاره په ریاض کې مطابع نجد التجاریة په (١٣٩١هـ) کې چاپ او نشر کړی دی.

شپږم ټوک: له کتاب الغصب نه پېل اخلي، او د لومړي ځل لپاره به ریاض کې مطابع نجد التجاریة په (١٣٩٢هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی.

اووم ټوک: له باب الهدیة والعطایا نه پېل اخلي، اود لومړي ځل لپاره په ریاض کې مطابع المدینة په (١٤٠١هـ) کې چاپ او نشر کړی دی.

٢ -: **[اتحاف المسلمین بما تیسر من أحکام الدین]** یاد کتاب دوه ټوکونه لري، د لومړي ځل لپاره په ریاض کې مطابع الاشعاع په (١٤٠٣هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی.

٣ -: **[التلخیصات لِجُلِّ أحکام الزکاة]**، کوچنی حجم لري.

٤ -: **[أوضح المسالک الی أحکام المناسک]**، یاد کتاب یو ټوک لري، دلومړی ځل لپاره په ریاض کې مطابع نجد التجاریة په (١٣٩٢ هـ) کال کې چاپ او نشر کړی دی.

٥ -: [**المناهل الحسان في دروس رمضان**]، ياد كتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په دمشق کې دار الحياة په (١٣٨٦ هـ) كال كې چاپ او نشر كړى دى.

٦ - [**الكنوز الملية في الفرائض الجلية**] ياد كتاب هم يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع المدينة په (١٤١٢هـ) كال كې چاپ او نشر كړى دى.

د) د دين په محاسنو کې يو كتاب لري:

١ -: [**من محاسن الدين الاسلامي**] كوچنى ټوک دى، د (**موارد الضمآن لدروس الزمان**) كتاب ترڅنګ يې اصل چاپ شوى دى.

هـ) په نبوي معجزاتو کې يو كتاب لري:

١ -: [**من معجزات النبي صلى الله عليه وسلم**] يو ټوک دى، د دې كتاب اصل هم د (**موار الضمآن لدروس الزمان**) ترڅنګ چاپ شوى.

و) په شعرونو، زهد او حكمتونو کې هم يو كتاب لري:

١ -: [**مجموعة القصائد الزهديات**] ياد كتاب دوه ټوكه لري، دلومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع الخالد للأوفست په (١٤٠٩ هـ) كال كې چاپ او نشر كړى دى.

ز) په وعظ، نصيحت او ارشاد کې شپږ كتابونه لري:

١ -: [**موارد الضمآن لدروس الزمان**] ياد كتاب شپږ ټوكونه لري، په اصل کې ياد كتاب د (**المناهل الحسان في دروس رمضان**) فرعه ده، له دې كبله د چاپ لومړى ځل هم نه لري، بلكې په درې ټوكونو شپږم چاپ په (١٣٩٥هـ) كال کې صادر شو.

٢ -: [**مفتاح الأفكارللتأهب لدار القرار**]، ياد كتاب درې ټوكونه لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع المدينة په (١٤١٣هـ) کې چاپ او نشر كړى دى.

٣ -: [**ارشاد العباد للاستعداد ليوم المعاد**] ياد كتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع الخالد للأوفست په (١٤٠٦هـ) کې چاپ او نشر كړى دى.

٤ -: [**ايقاظ أولي الهمم والأبصار الى اغتنام الأيام الخالية**] ياد كتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په رياض کې مطابع الخالد للأوفست په (١٤٠٧هـ) کې چاپ او نشر كړى دى.

٥ -: **[سلاح اليقظان لطرد الشيطان]** ياد كتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره مطابع الخالد للأوفست په (١٤٠٨هـ) كال كې چاپ او نشر شوى دى.

٦ -: **[اغتنام الأوقات في الباقيات الصالحات]**، ياد كتاب يو ټوک لري، د لومړي ځل لپاره په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (١٤٠٩هـ) كې چاپ او نشر كړى دى.

شيخ رحمه الله په خپلو او د نورو علماؤ په تاليفاتو كې د شعرونو ډېرې قصيدې لري، لكه هغه قصيده چې شيخ عبدالله بن جار الله الجار الله يې د **(نصيحت)** عنوان لاندې په خپل كتاب **(الثمار اليانعة من الهلمات الجامعة)** په (٤٢٩-٤٣٠) مخونو كې ذكر كړې ده، د شيخ جار الله كتاب هم په رياض كې مطابع الخالد للأوفست په (١٤٠٧هـ) چاپ او نشر كړې ده، كه څه هم شيخ جار الله ورته قصيده نه ده منسوب كړې خو قصيده د شيخ عبدالعزيز بن محمد السلمان رحمه الله ده، د قصيدې مطلع دا ده:

أُخَيَّ اسْتَمِعْ مِنِّيْ هُدِيْتَ نَصِيْحَةً بِقَوْلِ حريٍّ بِالصَّوابِ وَنَافِعِ

تكميل:

د شيخ رحمه الله دا تعارف مې له خپل كتاب **(أعذب الموارد في سيرة الشيخ الوالد)** څخه راخستې ده هېر دې نه وي چې ياد كتاب د شيخ رحمه الله ذاتي سيرت ته كامل شمول لري، خو كتاب مخطوط دى.

الحمدلله الذي تتم بنعمته الصالحات

من محاسن الدين الإسلامي

المؤلف
عبدالعزيز بن محمد السلمان

المترجم
لقمان حكيم حكمت

PASHTO
بشتو

د اسلامي دين ښېګړې او فايدې

د کتاب په اړه: اسلام د ټولو اسماني دينونو وروستی دين دی، اسلام يې اعلی ترين او غوره ترين دين دی، اسلام يې پوره او ښايسته دين دی، ډېر کماليات او ځانګړنې لري چې بل دين يې نه لري، مذکوره ژباړل شوی کتاب يې په خپل فصيح اسلوب په هر اړخ کې ګرد محاسن او ښايسته خصلتونه يادوي، ليکوال رحمه الله په کې د اسلام او ايمان او احسان محاسن ذکر کړي دي، د نکاح، طلاق او پلور او پېر او د حدودو متعلق ښه والی ذکر کړی دی، مؤلف رحمه الله پکې د دنيا مذمت او فاني حلاوت هم څېړلی دی، ياد کړي يې دي چې حلاوت يې چيچل دي، دنيا ټول واکدار خلک د ځان غلامان کړي دي او خپل زهر يې پرې څښلي دي خو د زندګۍ په دومره اوږده موده کې يې پرې خپل خواږه ونه څښل، خواږه د جنت خواږه دي، هغه ځوک بريالی دی چې دنيا يې د خپل رب د اطاعت له کبله طلاقه کړې وي، او دنيا هغه متقي انسان ته ځان ورکوي چې بيخي يې غواړي نه، د کتاب منځ پانګه ډېره ښايسته، ډولې او په اسلوب سمبال منځ پانګه ده چې تعبير ترې نه شي کېدای، مذکوره کتاب د عظيم شان او شوکت او د لوړې مرتبې حامل دی، الله دې دا کتاب له ليکوال، له ژباړن، او د چاپ اړوند ټولو برخوالو چې بې تحاشا کوښښونه يې پکې کړي دي په ښه توګه قبول کړي